

AB 502

Жүргілар жаңы аппесаңда

АКУА
1957

КУГЫЛАРАК ЗМОУ АПИЕСАҚУА

АГДХӘЙНШӘКҮТҮЖЫРТА
А к у а — 1957

43 5002

ШЭАРАХ ПҮАЧАЛИА

АКОЛНХАРА
ИАЦЭЫБНАЛАЗ

Аккомедия

ИАЛАКУОУ АУАА:

МАРУШЬА — дқолиңхағылхәзызбоуп, дыбригадируп.

МИНАЗ — аколиңхара нацээбыналааз.

АСТАМЫР — дархытекторуп.

РАМШЫХҮ — аколиңхара апарторганизация амазда-
ныкуга.

Актәи асахъя.

Амьаду заңгуара игылоуп апла. Атла атқақ сқам хүчкүк атла ашыапы инадчалыны иқатоуп. Асценъ таңымуп. Амра, цэыштын иленихъент. Инахарамкуан шәхәзәбжык гонит. Уе дазиуент Миназ. Уи илкүп шәкүбъым жүчкүк, даара дгурбъоит. Миназ азынкы азы днэтөнт, аха мыңхұдтаанныхалакуан ашыржәа дәацікъаны, ашәхәзәбжык ахъгауда ахъ лхы изрханы арқылацаа лыбжын нағыргонт.

Миназ. Уа Марушъя! Марушъя сымхәен!

Марушъя (лыбжы гоит асцена ашытажъка). Өызтуа барбану?

Миназ. Миназ соуп быстахнуп, ара ирласны блени ажәабжы хазынахук басқәоит.

Марушъя. Сара цәгъя сеилакоуп Миназ бара бәсн арахъ.

Миназ. Сара сақара бейлахахыу, изакузен ибцәзжәашьоу! Уи бәтән иөйбх'уа ахала иөйцны ұзаракыр ицар ҳәа бшаоу. Ара бласны блен ани избасқәалауаз атыхуала ассир басқәарц стахыуп. Бласы, бласы! Ибыруандаз ибасқәарцы истахыу закуу.

Марушъя. Ибзиоуп, сленуент нас.

Миназ. Быпъры, быпъры! (*Дгурбъаны ажәада, ашәзак-гы ләры еихымхкуа илхәоит.*) Ох, гушыя! Иагъя схәзазаргы нахъя инасыгзент истахыз. Ужәштың быпъры Миназ, бымцәйжәфакуа неитыхны (*даашуент Марушъя. Марушъя құрала дмачуп, ұшжакы, лылақуа аатыбрааны ататын ұзын'уа аззы леңіш деилахъоуп.*)

Марушъя. Ибтахыузен, Миназ?

Миназ. Ибтахыузен ба? Истахыу бдыруандаз, Марушъя... Баанин абра бсыдтәала.. Мамзаргы арахъ бмаас-къацәан ататын азефыр сабыркъашуент.

Марушъя. Ух, бсымбаант ибцәзжәашьоузен, ататын азефыр бымбащәа. Бара боуми уахгы өынгын налагылоу.

Миназ. Саналагылаз ықан, аха шыта...

Маруша. Шытә бақуцуама аусура?

Миназ. Аусура сакуцуам, аха... даеацьараракхонт аус
ахъызуа...

Маруша. Даеацьара бхәама? Бара инцәншаннартты
исабымхәауен сыйбыргуак'узен... издыруада хатса бцауа-
зар?

Миназ. Хатса? Арака сыйцап зыбгуахуада?

Маруша. Бзыщара мачхума, ахаңәа аунцәах.

Миназ. Мамоу сыхаара, ахаңәа нымтәеит, аха ахаңәа
зегы еиңшым, настыы арака...

Маруша. Изакузеи бара нахъя ари акара бзыргур-
бъауа, настыы банызбахъоу бейнъышмәа быкоуп.

Миназ. Макъана бабакоу, сыхаара, с-Маруша хучы
абри избахъоу, сыйза Миназ лоума бхәауа сыйбахра бы-
коуп.

Маруша. Икабтарцы ибтахызеи уи акара бысым-
дирраты?

Миназ. Ахы, ибдыруазар икастарцы истахы.

Маруша. Сара излаздыруазер икабтарц ибтахы.

Миназ. Фу, бара ибдыруазер, бара ибдыруа ататын
чыхра маңара ауп. Ари ббоу! (*Лъяад ббының хучы лиыбы*
шаатынны иллэрбоит.) Уажәгы ибзымдыруеи?

Маруша. Ианузеи уи акъаад?

Миназ. Хын, бара хуаша насаанира бгазахонт, аха
губдан быстауам ара акытта аңы бзиарас иубауазеи угаза-
мхакуан, быст, бағхъа (*аббының лылтоит.*) Сара уажәштә
сцент сыхаара.

Маруша (*аұхъара даналагалакъ*). Боурыштыма
бара?

Миназ. Саузмыштуа дызустда Камыгуу? Мамзаргы
апартия аиҳабы Рамшыхуу? Сыхаара, ауағы гүк-пъык ала
иттахханы дзышталаз икаймцауа икоузен. Соурыштыт.
Нахъя инаркны сұмы сакуитуп уртрыкынта. Уажәштә сцент.

Маруша. Бзиашаен?

Миназ. Сабаңауен зыбгуахуа, сахьюағхаша, абзиара,
алахтра ахъызбаша Akyaka сцент.

Маруша. Бзиашәа баурыштыт.

Миназ. Саурмыштыр калауазма. Итабыргуп, дар-
гы даара рыеңдербуузан, аха сарғынысынтузәкьеит, зегы
реиха изымуаз Рамшыху иакун. Ын, дысмбахааант шақа
дысцәымбыузениш. Дысцәймхаяуашәоуп дышцәажәауа.

Маруша. Ибдируазен, быйниахар итахызарды.

Миназ. Сара бзина сшибауашаа, ус ибыстаңахра бзина ибааит. Ара сааникылауан, аха бзинарас исирбауазен? Ашкол... никараңы ажәжәаңда аус ауроу? Мач ус зухъоуман шығын ақалакъ пъстазара сиалайшыр стахыуп.

Маруша. Уажәы аихабыра өңц ахадыргылент, урт икәртшаша ибдируазен.

Миназ. Убасщәкъя Рамшыхун Камыгун исархәеит, аха уи зегы башоуп. Уажәраанза нахагылазгыны анахагылауаз убас рхәон зегы. Уи налааххүзен. Сара сзааз бара бзыноуп.

Маруша. Сара изуазен?

Миназ. Ибуа бымбои, баргы баалар стахыуп сара сахьцауда, абрака быезыбшүзен бара анышдааху, табул хәа базхәауда. Хара ҳқытей Акуеи ирыбжызау бымдыруен, уаантәи ара нааны абзиарахъ ҳқытада дәйкүргалаанза бара бшыпсуга бзымдышын. Насгы бара бнызкылауада, бап дыкам, баб дыкам, башы хучы инхәауда индирх'узен, акол-нхара аихабыра бызлоурыштыша сара ибасхәап. Хых, урт ржъара мариоуп. Ашкол сталоит ҳәа нас боурмыштуазар бымбари. Саргы саноурмыштызда убри ала срыцәецент.

Маруша. Ижъаны срыцәецарцу?

Миназ. Ибымжъахкуан уажәы, уама қабцент. Ашколсталарц стахын, аха сыйтамлент бхәап уаштын зны шәен-кушәэр.

Маруша. Ман, амц исызжъаум.

Миназ. Ы-ы, бара аитамхәа, ус анакуха ацара бтакызаарым. Өнек надамхаргыны ақалакъ ақны аихара зыпсоузен. Сара ибасхәауда хабымцаузазар, блызцааниш Хабаху рышхана Антица. Дук туам ларен сарен хαιцәажәауда... Нын, уака зында ицъанатуп. Лшъамхы еңкуршәни, ачан ахуапа хәа дәхахуауда дтәоуп. Лхата акрыфтарта ақны аус иуент.

Маруша. Деңхабну?

Миназ. Мамоу, рху ритонт, нара даңсыуам хәа сыйкоуп, аха даара дуафы бзиназаап. Биен аусурта уи ибзинъшааент хәа салхәеит, ипхәыс Антица. Баалар, уахына акино ахъ ҳдалап, атеатр ахъ насыуаха ҳдалап, арака шыкүсүк ала зны аарлахәа нааент, зны-зынла ианымашааагыбыкоуп. Уака... нын, нын, иансгуалашәалакъ схагахоит, схагахал!

Маруша. Анышә бамандаз закутә насыпзузеи ибымаз.

Миназ. Хулак, хулак ибтаххар баргы ибоуент бри
еңүш анасып.

Маруша. Истахымкуан, ишпәстахым аха...

Миназ. Ибтахызар сара ишбасхәэз еңүш-жылуу, ибаҳауу? Издыруада уажәытәкъя боурмыштыргы ргуахы түбтәар баурыштууент. Уаанза сара стыргы бара бтырьгы сара исирхионт. Ас сара зегы ирасхәазауам, ицарц заххыу мачхума, аха...

Маруша. Ибзиуп, амала бара...

Миназ. Уахъ сара сбыцхрааует, арака бара бхы бахуа, сара акгызы сызрахәауам, Маруша... (*Илжәарцы илтәхъыз лажээ аназжаха лнамтөйт, Рамшыху еимжәабжысы.*) Кых, дымбахаант, ани дыббоу, атыбра зәэымбүү ипъынца итиааует хәэ дабаакылси. Уи нағыа беихәашт ара енбаҳхәэз апъша икыр, аха бара быууза, ибаҳауу?

Рамшыху. Хулбзиакуа, бзина шәхәент!

Миназ. } Бзина убаант!
Маруша.

Рамшыху. Шәтәакуа, шәызгылоузен.

Маруша. Хылазаант егъаурым, сукухшоуп!

Рамшыху. Афыръхәыс, Маруша бтатын раңза пату акуцаны иңүбхүент. Мачгызы өйбымхынтеи нахъя.

Маруша. Амш шәшүйзшәа анызба, заанаты ататын өүхра салагент.

Рамшыху. Уи бзианы икабтент. Бара Миназ, Акуа бөнхьент хәа сыкан, уажәыгь ара быкоума?

Миназ. Амашынакуа ищауа-наауа амфа бзианы икоуптар саргы шыта сцахъазаарын, аха...

Рамшыху. Уи иакумкуан ихахынт аиашаз, аха баргы ибхароу раңзоуп, ас азаратәкъя бгу иштаз заанаты аихабыра адырра рыбтар, амфагы шыта икахтахъязаарын.

Миназ. Сара егъсурымызт, аха шәара шәзынгы ишәзыкамцитеи, Рамшыху.

Рамшыху. Уака биашоуп, Миназ, амфа уажәраанза икахтаргы ҳакунаган, сара сзы, бара бзы, ажәлар рзы. Аха уи амфагы қалахра икоуп, уи еңүш нағыа бзиара қалап ҳқыта ақны. Шьюукгы шәшәаны шәыналоит уажәы, аха...

Миназ. Сара сшәаны акгызы сацәмбалаазом, атара тара сцонт.

Рамшынху. Издыруеит, издыр, Миназ нарабац шаров бара ибтарцы ибтахыу, аха ибасхәаузен, „шәара акгы шәзыздыруам, шәгазоуп сара скушуп“ бәлеит, быхшын жъакуан усгы бхы нахуара, ибзиоуп акы бекубиңүштүрүлүп идаз, аха сшаоит бышненуа бахъхур хәа...

Миназ. Изакузеи сзыыххуа?

Рамшынху. Икабцаз.

Миназ. Атара тара ищауа, ус пархәаум хәа сыкоуп, сара, Рамшынху.

Рамшынху. Сатабымткан, атара тара бышцацәкъяуа здыруазар усгы басхәомызт. Ус иагъа иказаргы бхы бенчаха. Акалақ ду акны ахы апклаңшра даара иуадауп. Гөхъака абзиараҳ ацаразы ишызиоуп, ишыманшәалоу енш апъхастахарагы мариоуп. Сара уаҳа, ари ажъарақ ибасхәахъоу иацданы акгы басхәаум (*дәғазылоит*.) Амфә алъяха боуаант, уацэы хзикумшәэр калауеит сара аус сымоуп (*линаты аалымих'үеит*.) Марушын ататын иөйбхыз алгара балага, мамзар бахъзауам авар шытта хулонт.

Марушьа. Уажәыцәкъа сцоит.

Рамшынху. Иөйбхыз ататын, уардынла аказарма зында абригадир ибзфенгаратәи сара сыйжыы икүсырган.

Марушьа. Мамоу Рамшынху сукухшоуп, сара иғазгит, абригадиргы дызурааңсаузен.

Рамшынху. Иаузен, бацаланы аидара быз забыршыуа, излаагаша ацәкуа шәмамоу. Акалаткуа иртатаны инаргыланы ауардын базғышыз. Уажәыцәкъа ауардын засыштыеит. (*Ирыненхоит, Миназ дхутұхутуа Марушьа акы ласхәоит хәа лейназылк'үеит, уи гуазтаз Рамшынху даахынжәны*.) Марушьа!

Марушьа. Акырухәазма Рамшынху?

Рамшынху. Ибасхәауа баҳауама... Мамзаргы уаха уа зәни снеиуеит, акы басхәарцы стахыуп.

Марушьа. Ибзиоуп. (*Рамшынху дцоит*.)

Миназ. Интахыузен ибенхәарцы?

Марушьа. Сыздыруам.

Миназ. Ы-ы, дсымбахаант, издыруазар акара интахыу, уи бикатәарцы неазикшт, аха бара ибымун, чыръысы қапта, ибаҳауоу? Ахы, саргы сап, мамзар акы схынирхалар калауеит сымға нағырхагахаша, абзиразы сыхаара, Акуа ханкушәап. Сышленлакгы ашәку бзызығуеит, атак сымғыкуан бымун. Бтың шыхио дырны бықаз. Бзиала!

Марушьа. Амфә алъяха боуаант. Ибыбаргузен.

Апъарда.

Ағбатәи асахъа

Арт ағсахъак акыр аамта рыйжынелъент... Уада хучым ақны ауп. Аш-уахъындәмлпүа абарцаңы ателефон кнахаул. Каруатки, ө-екамки рымоул аудада злархиоу. Миназ акаруат дықтәзәнә аекам ақны есалам шәкүк лығуан, наакұхны дәлдіктен.

Миназ. „Сгуабзиара базпаағынуп; инасыцхаеит: исыбаргузен хар сымам сыбзиахуха сықоуп...“ (*Aшқу ахуағышра дақыттын*) сыбзиахуха сықоуп сыйздырам, аха, ди Марушъя уахъ схъабылгъаны сыйзымненаите. Абри нахъа уажәраанза шәкү бъыцкгъы зылымғызы?.. „Уахъ сиенрц сықоуп“ ҳә алығуент... Уу издыруада цыъхцә аматура баласстоит баан хәа илзығуаз дақугубын дааргы, ассир! Бызжьент ди Марушъя... Унан рынцәара қалаант сышқаҳтарки... „Агуенигиеира еиха пату акубтоит... Мчыбжык ала ғынта хынта аусура беагбырхонт“ (*аэзә ләзажәашъа ешталк'уеит*). Иаңтәи сагхара пысыхуак азхүктәуп, мамзар... (*Дәзажәо аера далагоит*) „сымш Марушъя! Арахъ бааузаргъ бзиала баабеит. Сара аус сгуахы кыднахит, издыруада аамтала сакутыргы қалап. Хамтакы аңғышъара акыр нағысоуп. Бара аусура пыхъиенш бәадыбышылозар акухап, усгыни уи ббар быңсы талоит. Хан хара хәы аус зуа Коваленко blaцлабны дата-бырхазшәа бықандаз уаха стахымызт...“ (*Лкарандашъ лхадың ибжъакны,*) зегъ реихаг жиизнегушоу иманшәаланы ахатап-цароуп — Марушъя... (*лкарандашъ ала атұзамқ днас-насуеит*) Астамыр! Астамыр!

Астамыр (*ибжы аағуеит*). Ибтахыузен Миназ?

Миназ (*лышқу нағұхъак'уа*). Араанза уааишь зны.

Астамыр. Уажәтыңкъа сызнеинум. Аха сымам акысағуп.

Миназ. Сүхәоит зны уааиразы. Умшәан уаха акуаша-рахъ усыща ҳәа уасхәаозом.

Астамыр. Үс анақуха сиенуеит...

Миназ. Цкуна мши наудубалазен акуашара уарысшәа-гы үқами (*үс даашуеит Астамыр, уи икүүп шәкүкүни карандашъкын*.)

Астамыр. Ибтахызен, Миназ?

Миназ. Изакузеи Астамыр, уаан хәэ ахъуархәауатын
үненеуамен, уи ақара ухаху ылумхындаз.

Астамыр. Сағабымцан Миназ, абра акы сағуптап, иштеп
иқасымцар.

Миназ. Иамуазар нақ уақуп, уи азы ухы аңыа аумыр-
бан. Мамзар ирласны уажаует.

Астамыр. Ус бара ишыбхәауа енпештәкъя сәзкүцуам.
Акрыздақ'я проектк сағуп. Иахъамуагы Бажанов идырра-
схы насырхуоит.

Миназ. Бажанов дызустда, уғызыцәа дрениоума? Сара
дyzдзыруоу нара?

Астамыр. Изакузеи ибхәауа, Миназ! Бажанов дыңси-
ижъети шәы-шыкуса инареихауп, насты уи атара ду змаз-
уафын.

Миназ. Дыңжыент ба? Уара дыуфызаз ұысышын сара.

Астамыр. Бара бзы ипхашъараразами, Миназ, ишабыр-
гыуп атара бакутит, ибымут, аха ма ашәку бальхалар.

Миназ (*лнапы нақъаны*). Адырғегых уалагауама
сылабжъара (*дыччоит*) Уртқуа зегы даеазны сырзызыреып.
Уажәи азы азы сухәоит нағызықауцароуп.

Астамыр. Иара закузеи, куашара сбыщарц бтакызар-
баша багъсмыхәан, зегы акоуп сыйбыщцауам.

Миназ (*дыччауа*). Уара апрофессор акуашаха узта-
х'уда, уи азы акум умшәан, даеакыуп.

Астамыр. Изакузеи?

Миназ. Изаку умбон, сқыта ақнынта сөзак, сөзак
сөхөоу, издыруа тыңхак абрахь ақалакъ ахъ даар лтахыуп.
Аус ахылуша усурек лысырхиарц десхәоит. Ұсыцхраа,
уара иутаххар уаб или ара хфабрикағ аусура лоуратә-
иқоуцоит. Ұсызиңә ағызара аахуаны сухәоит.

Астамыр. Уи азы ихәара атакжам, аусуцәа нара усгын
итахыуп, цехк азирихарц, инациарц итахыуп.

Миназ. Даара итабуп, Астамыр, илылшауа уск, изаку-
заалакгы ак литаант. Лара даауент... Уаангылшы зны, лара
данбаауен... (*Маруша лысалам шәкүү ѫшааны дахуаљшуа*.)
Ахуаша 26 рзы уантә дәләкүлонт... Иахъа фажәнфбоуп,
уаңы ара дқалауент. Сылтылароуп рыңха, илбахъоузен
зыугуахуа, ақалакъ дналајшыр дшәаны дызыр қалоит.
(*Ателефон атәтәабжы гоит*) Алло! Алло! Сырғуеит,
Миназ соуп аи... Уарбан? Аа! Усқангы исауҳәаузен ажә-

бжыс? Ишъя? Уаха аизара қалону ох! (аарлаңда *білдір-жәнди*.) Сара сынензауам аизарах, сгу рахум, ай даара сгу бааңсуп, ишъоухәен Миха? Уажераан^{жәнди} бзиан, аха наалыркын сгу сыйхуа салагеит, доусы хиңдешил^{жәнди} бзиахароуп.. Аусура акытаси санаан ауми иансых.. Мамоу, мамоу, сынензом.. Абзиаразы (*дугааны ақыгу ұза* ателефон икнағаны.) Упсы ацахагы урташам набатән уаау ухатты.

Астамыр (*илхаз игүамъхазакуан*). Дзыбжыен Миназ, бычмазадзам акуашарақ бтарц бтахыупен.

Миназ (*дугааны*). Изакузеи уара зегын шәеңцәажаенны шыкоума, „акуашара“, „акуашара“ шәара шәымкуашаңы?

Астамыр. Хамкуашакуан, харгын хкуашоит, аха на-наамтоу, замта андамоу, аун уи...

Миназ. Уареи Михеи шәылабжыра, сгуахы аакыднах-жент. Шәаңкулаң шәынсихуапъшын шәаңхауам... Ишәыхъ сыйздыруам, аха.

Астамыр. Иҳаҳь бымбои, хбыхеит, хбыхеит аха бара бхы баңхрааңзуам. Миха иус акны дқазахеит, сара...

Миназ. Уара упрофессорхарцы маңақ ауп нугыу, уархынекторуп, сара соуп изынамгуагуаңаз акумзар.. Исы-зхауам.

Астамыр. Даара брыцасшоит, Миназ, ас хара ибыз-нагом. Быштахъ аусура иалагаз Марусна Коваленко шақа процент лыдца наңтсаны иналығзауа бымбои. Х-фык рху лара илүеит.

Миназ. Уама қалтаетт угахуоу нас? Истаххар Мару-сна леңхагы аус бзианы изуеит.

Астамыр. Ибтаххареи нас Миназ! Сара сбыхәоит ибта-хара цы. Уи нахыбаңсу бқылнагауазар хара бөңзізәа наабап.

Миназ. Уи азы ацара атахыуп. Акружоккуа рахъ анықуара атахыуп, уаа, сара исылшом, есқынгы ацара, ацара убахъоу. Сгу ғынатәаజеит шыта уаха сыйшом.

Астамыр. Хаңсы ахынџатоу ацара ҳталароуп, мам-зар иқалом Миназ. Айстазара, қында ишырны ишоит уи хацинықуарц ҳтахызар ацара ҳталароуп ессымша. Мамзар хгазахеит, аамта хацинықуароуп, нара хара иҳацинықуауам абри базхуц. Быкуашарақуа бзиарас ибыртаузен?

Миназ (*ұыттарақ ашытажъ*). Аиаша ххаауазар, уара уиашоуп, Астамыр. Иахъаңқы астахановтә школаҳы сцоит аусгы ибзианы изуа салагоит (*дааиұхъхуцааны*). Ман, уи иахъакум.. Уаха Ленин ихъз зхуу аклуб ақны уамашәа

иубаратәм акуашара қалараны икоуп. Уи назкның тұқынсыз зәхәйт. Ари сахыщак'үеи жытей ишүазен.

Астамыр. Базгуак'уан! Даара бзиакты.. Уи акуамызға бзызгуакшаз.

Миназ. Сара уи сазгуак'уан, аха уара уаззгуак'үеи Астамыр?

Ағстамыр. Уи бара ибзенлекаауам ибасхәеит ҳәэ.

Миназ. Иззы, ус угу изаанагауа? Ихәа, иудыруазен иеилыскааргы.

Астамыр (*тытрак ашытажы*). Сара сзызгуак'уа бдыруо, Миназ? Истахып исыргыларашы үағы нимбаңац хұчы аазартта фынк. Базхуциш! Ачай плантацияуеси, ичрыхуза ататын гектарқуеси, абаҳча еихашшылақуеси ригутаны хұчы аазартқақ ахытқаңызғыларц стахыуп... Ахучкуа риарта злархиоу; риәртә хчы пашәза дара ахучкуа ихәапхәапуа иғнаны, ихумаруа, убас аклубқуагы, ашколкуа зегын уажәы изласхәарызен, исхәонт ҳәа салагаргы, исызхәауам. Абри спроект, институт сымстоу салгаанзагы аңа ажын ахалан избарц инакжакшарц стахыуп, сгуахуты... Абри сазгуак'үеит сара, Миназ...

Миназ. Уңсы ахынзатоу убас ушгуак'уа, убарткуа ушрызгуак'уа уңсуеит уажәны. Учкуира уазымхүцзор, ажәра уахымзар ҳәа ушәома? Уңстазара уазымхүцзор?

Астамыр. Аңстазара захъзугы абри ауми Миназ. Уңсы ахынзатоу, удирра, уқазара азырхара, угу иатахыу, ууажәлар ирыхуаша ақашаразы укупъалароуп.

Миназ. Иуасхәауа уахауоу, Астамыр! Смыхаумырштыкуан убри ахұчы аазартта ағны иурғылауа ақны уада хұчык сзалх. Нас сарғын аус бзианы изуа салагоит (*дыччоит*) Уажәы смыхумарыр, нас санбахумаруеси, санажәлакъ аума? Уи сара сакушаҳатым.

Астамыр. Зегын мазеини үзабаада ибаур, бзиа иббазаан, бара Миназ.

Миназ. Үмгуаан, Астамыр! Унаи, Катиа сыңызы захны далгахъазаргы, снеипиши!. Астамыр, сухәонт ара тытрак уаасзыңы, сара уажәытқыя саауеит (*Миназ андэйләтраз лешлырхис ателефон абжын гоит*.) Икалахзи уажәы! (*Дненини шаакнылж'үеит, даатғыланы лала-ғыла Астамыр иллырбоит уара үзәжәа ҳәа*.)

Астамыр (*атрубка алымхыны*). Сырғауеит!

Миназ. Дықа зам ҳәа, дықа зам...

Астамыр. Саб иоуп насуа.

Миназ. Хаи уабжамкуан (*атрубка аашыны*). Сыр-
ауент! Сароу? Ибзиуп сиенует. Абыржэыцакъа сиершу?
Ибзиуп (*атрубка кнаңауа*.) Икалазиши, ибжы *стуанджом*!
Издыруада... (*Даашұхъұзааны*.) Зны, сыркы ахъету-енни?
нас адиректор нахь сцап (*дзоит.*)

Маруша (*днаңы-ааңын*). Мышыбзина!

Астамыр. Бзия ббаант!

Маруша. Миназ ароума дахыланоу?

Астамыр. Аи, арақоуп дахыланоу, үзаранза днект,
уажыпқәкъа дааует.

Маруша. Даанза ара сааңшыр қалару?

Астамыр. Изықамлауазен. Бтәа зны.

Маруша. Итабун (*дтәоит.*)

Астамыр (*хұтхұтла*). Дызустдашь ари апъхәзыба
дгъамғамуа, шака дыңшоузен...

Маруша. Ари апатрет икнахау, Миназ лпатрет аума?
Шака илеңшүзеи. Сара даныздыруаз абанс акун дышқаз.
Итындашь?

Астамыр (*иішәара изымдыруа*). Сара соуп хәа сы-
коуп иңзыхыз, аха уи акыр түеит...

Маруша. Итұхт хәа уқоу, мамзар уара итух-
пәкъоу?

Астамыр (*шаңа даамаңхашыны*). Сара соуп хәа
сыкоуп заң... Мамоу соуп, сара... (*Дааласны шынахамтаз*
Маруша лчамадан дахъашоит, Маруша лчамадани лы-
шәкүкүес каңауеит.) Кох! Сатабымдан сбыхөонт (*ашәкүкүа*
рыкүшәара далағоит дласны.)

Маруша. Ашышыхәа, ашышыхәа! Снотакуа, ама-
рия.. Хаи, Полиашвили иғымта алезгинка зныу нотоуп
ари, иңхастамхахъаз.. Ари сара сырсы енғаш бзия избоит.

Астамыр. Икалап ари амузика архәацә дреиуазар
(*лара лахъ*.) Акыр туюу амузика архәара балагенжытей?

Маруша. Сара сзы акузам арт анотакуа заасхуа ха-
клуб азы ауп.

Астамыр (*ашәкүкүа акы аалхны*). Ари ашәкү бара
налахбызузи?

Маруша. Сатамзаант, узцаара акалашәа икоуп, нала-
хбызузи захъзузен. Докучаеви Вилиамси рышәкүкуа сры-
пхъаузар, уамашәа избатәузен. Ашашәа умазар?

Астамыр. Уажыпқәкъа (*иңыба дылтаңыны ашашәа*
аатыхны ильимтоит.) Абар (*мазала*.) Икалап ацара ду
змоу азә лакузар.

Маруша. Даара итабуп, ағыза асахъатыханы.

Астамыр. Сара ссаҳъатыхығзам, сархитекторуп.

Маруша (*дааигурбъаны*). Сархитекторуп-ба?

Астамыр. Макъанацәкъя, мамоу, аха егъсынаны.

Маруша (*нааигуара днеини*). Иудыруанда шака ухуарта дуу сара сзы.

Астамыр (*уамашәа ибая*). Сароу?

Маруша. Аиен, уара.

Астамыр. Сызлабыхуартагушоузен?

Маруша. Сүхәонт усзызырфрацы аха умазар.

Астамыр. Аха шпъасымам, исымоуп. Насгы сара хара сынхазом сыццакратәй, ара Миназ лывара акны икоу ауада сыйноуп.

Маруша. Ус анакуха иуасхәап. Уаазырғи ағыза архитектор. Хара наазбент ихаргыларазы даара ибзиону ахучы ааҗартағыны.

Астамыр (*шихәара иғамшәауа*). Ахучы ааҗартағыны ба?

Маруша. Аиен! Ушазхуцра цъя. Жколихара „Абзазара“ иланхаяуа анхаңаа рхучкуа изрыкунамгахарызеи, ахучы ааҗартағыны бзиа?!

Астамыр. Хымъада ирықунагоит, ирықунага. Мап схәома.

Маруша. Хара нахтахыуп, ҳажәғангуашәгъхъара ххучкуа рзы ағын харғылараци.

Астамыр. Сатабымсан, аха хара ҳәа зызбаху бымоу зустада?

Маруша (*дааччаны*). Харахәа зызбаху бымоу зустада-ба? Ишъасхәари... харт адгыл иапъшәымоу акол-нхаңаа. Хаихабыра спапы ианырцент архитекторк дбышашароуп хәа.

Астамыр (*шихәара иғамшәауа*). Аиаша бҳәома?

Маруша Ази. ағабырг схәонт. (*Даауеит, Миназ. Үи илкүуп еилахәарак. Даара лылахъ еиқуп, лыбда Ѣңәзаны дыкоуп.*)

Миназ (*уамашәа дбаны, Маруша длыхуатшыа*). Бзиала баабент! Ибтахыдаз?

Маруша (*дөғагылоит*). Бзиа ббаавит! Сыбзымдырзен, Миназ, сара наразинак быздыритеи.

Миназ. Иқаларыма? Избо дызустда мишәан, ари Маруша боума? (*Илкүуз кажыны, дыны днеини дгү-дүлкүлоит.*) Бааҳәни цъя быесырбейш! Бсымбенжетен быешшәбылғасхыи, уажәштыта хата бзымцах'уен. Бышшә-түшәхен!

Маруша. Закузен ибхэауа!..

Миназ. Баангылшь... Ас шөйжүүлэх
бааусент хээ акун сара ишыздыруаз, иахъа аашъасан бэлэг
зей?

Маруша. Иахъа ашацкыразы сдэйкулент.

Миназ. Акымзарак сзеилкааум? Иахъа сдэйкулент
ба? Нас иахъа бдэйкуланы иахъа бызлаазеи?

Маруша. Ахаирпланла саант, Миназ.

Миназ (*дшанханы*). Ахы! (*Астамыр, эла аахмыйр-
сынъязакуан Маруша илыхуаљуша иахъ.*) Абри лоуп смыза
тыъха хээ зызбаху уасхээз, Астамыр! (*Лылахъ енкүришшы.*)
Ааи изуасхээз атхээзба...

Астамыр. Ацабырг бхэома? (*Уамашэа дбаны длы-
хуаљушуим, иибахъяз Миназ лакузамкуан дыкоуп.*) Ибы-
хьи, акыр калама, Миназ?

Миназ (*ахэаха имтэакуан*). Уаб уибарц итахыуп,
Астамыр, ара даанаант ихэеит.

Астамыр. Ицабыргныу? Саташэымцан... (*Маруша
дынлыхуаљшны дцоит.*)

Маруша. Ани анс илакуа тааџа дызсихуаљшуазеи?

Миназ Уи ушээ дыкоуп атышхээцаа рзы.

Маруша. Ахы!. Дархынтекторцээкоума нара?

Миназ. Ааи, дархынтекторуп, ирхэоит дагъархын-
тектор бзиоуп хээ. Цкъя снабыхуаљшыр стахыуп. Баанин-
абра саангугаара бнатэенишь. (*Маруша днеини Миназ дналыд-
тээлоит.*)

Маруша. Шака иуада бзиоузен, ари буда.

Миназ. Буада-ба? Ааи, ибзиоуп, аха... Ари афабрика-
цыъх искнатеит...

Маруша. Шака ионы дуузен, дарагты иршзоуп.
Шака шэцэагазеиншь?

Миназ (*уамашэа ибаны*). Сара нальзидырааузен шака
агаз иленимгуаблит. хээ баахант.

Маруша. Ус шөйжүүлэх Миназ, аоны бзыфноу азы...
Ариакара цэымбс ибызтазеи?

Миназ (*ахэаха лымтэакуан*). Уи изыбуазен, бара
бышшакаю? (*Длыхуаљуша.*) Ақалакъ акины бсыкүшээр,
зында бсыздыруамыт.

Маруша. Барен сарен ҳайбамбенжьтэн абар шыта
мац таама. Хыта шыта иббар ибыздымурам (*дааччаны.*)
Иарен харен енцхазхант.

Миназ. Нас исахэиншь усс бзыгүү аколихарааे бара,
аколихара тыъха Маруша. Башъа дышшакоу?

Маруша. Саша арра дыкоуп, уа ашкол дтаршес, исыбаргузен хәа асалам шәкү сзиифеит. Сара бригадир сыкоуп. Дук тиам хколихара акомәреидгыла орбанийайца мазаныкугафыс салырхыит. Бара бамыпхъакуанын хускуза зенищроу агазет ианын.

Миназ (даалак-факны). Аαι, ус ирласны сапхъаны снахыст, аха цъяа исгуалашәом.

Маруша. Бгазетқуа абакоу? Уажәтыцәкъа хамыпхъон. Жәаба рзы итыңыз агазет „Алъсны Каңыш“ иануп.

Миназ (иқалцара лзымдыруа). Исгуалашәом нахымкоу абна цъара икан.. аха сара „Алъсны Каңыш“, соузом.

Маруша. Нас ибоуа арбану газетс „Советская Абхазия“ иануп.

Миназ. Сара газет соузом... ирзызуен, хбиблиотека акны шака газет бтакхуу ыкоуп.

Маруша (уамашәа өбәни). Ахы, усоума!

Миназ (лылахъеңкура җая). Санааз бсыцмавит, Рамшыху бижъазар акухап.. Афабрика акны аусура балагаратасты сара аус кастет, бышәкү, шаасоузтәкъа. Бналс-фалсны иббар ибдирин, Акуа шака назхаз иблахкыгахаз!..

Маруша (Миназ длыхуатшыа). Мамоу Миназ, Рамшыху симжъазент, уи нахыагы хколихара апарторганизация дама заныкугафуп. Апартия ианаңауала аус иуент. Сара ара саңгылараци смаазент, Миназ баша бара ацъабаа ббагушьеит. Уажәы аканикул ахынзасымоу апъсенвгаха сауназы саант.

Миназ. Сара сгу иаанагон... Баангылшы! Ы-ы, бара ашкол бтоум?

Маруша. Ажәензатәи акласс екстери хасабла ирystoint, салгонт сынтаа. Насгы агроном тара сезазыкаспоит, истахыуп сагрономхараци.

Миназ. Ахы!.. (Уамашәа өбәни длыхуатшыа.) Ус аумал!..

Маруша. Ара сахынзакоу истахыун ақалакъ цъяа избарц. Алъснытәи жәлар рпоет Дмитри Гулиа ихъз зхыу амузен абагылшуш?

Миназ. Ленин ихъз зхыу аулица ақноуп хәа сыкоуп.

Маруша. Сыкоуп-ба? Биенин ибымбазаци?

Миназ. Уи абаха сыйтауада.

Маруша. Ахы, аус рацәаны ибымзар акухап. Настый акружоккуа ркны аус буазар акухап.

Миназ. Аαι, акружоккуа ркны аус...

Маруша. Апсуа театр азигуа ихумарруш? Сажын-закоу ихумарындаз. Хан, акы азы сбаздаашан, Миназ. Убарт „Анауркуя“ хәэ итрыжыз ахумарра шъакоу ибзібүй. Ибра апиеса ахата сағъхеит альманах акны, аха аспектикалық истахыузен избар...

Миназ. Исыздыруам, Маруша, апсуа театр ззыбхәауа икунаргылауа ахумарракуа сара срыхуаъшзом. Уи сара... (Иләзәо ләәмшәо даанхөйт.)

Маруша. Аус хтацәыхак бнамтозар акухап Миназ. Шака процент набыгзон?.. (Миназ ұылтұам.) Шака шәпапирор фабрика итнажыуа апапироскуа дырехуозен. Амала, шыоуки-шыоуки риәзкуа түшзазам акумзар. Изыхъязен?

Миназ. Уи аңа сара сус алазам зындааск, сара... |

Маруша. Изакузен ибхәауа. Миназ бус шъалам. Аус ахыбыуа афабрика зуми итзыжыуа? Хколихара акны наххәәп гхак анаур.. (Дытрак аштықа.) Акомәарендиғыла налоу зегем рзы ихъауп, игуныргонт.

Миназ (лаҗәа диафыххыланы). Ибасхәауа баҳауоу Маруша, амла бамкыкуан бықам, бназыцхаш ақы быз-сырхиап (дцоит.).

Маруша. Илықүшәазен мшәан, дылахь енкуршышы гуакрадук иакүшәаз азән ленгүш! Издыруаты саҳвааның ләымбазар? Аха... (ахышә ақны днеини.) Шака ушәтышхазен Акуя, арт зәймш-хымшк сыйхара усызбашам егу излоуп. (Дааниует Астамыр.) Аа, ағыза архитектор уоума? Адца нустаз уаңәшәаны убналаз цысшын.

Астамыр. Сатамзазит... а-а, бара ишабыргыцәкъзыны ибхәащәа еилыскаан сара... (Миназ дааниует чанахқуак кны, дхуңуа арт ирхәауа дазызыреуа акуакъ ағы дғылоуп.) Бымччајан баша ахучы ааజарта фын хә бара зызбаху бымоу сара хүңртас исымаз ауп.

Маруша. „Сара хүңртас исымаз ауп“ ба? Мап, хара хауп изхүңртоу уи.

Астамыр. Мап, сара соун изхүңртоу.

Маруша (даағышшырччаны). Шыоуки ирхүңртоу уара излоухаахазен мшәан уи түшзәм, ағыза..

Астамыр. Ихабымтауазар уажәы ибымбари. (Ашыр-хәа днахынжәны дцоит.)

Маруша. Ус анакуха саргын уажәы агура усымыргари (днеини лчамадан атағыра далагоит. Миназ днеини дна-лыдгылоит.)

Миназ. Бара Маруша уни абыкъа ахучы ааజарта фын хәа акы далаңәажәен..

Маруша. Саңхъа раху уоутхәа — хашъенкүшәе!

Астамыр (қыаадк еикуаржәны икны даағналоит.)

Аа абар уажәштагы агура бымгон.

ӘМБЕЗДІРІЛДЕ

Маруша. Ари закузен?

ӘПӘДІРІЛДЕ

Астамыр. Спроект ауми. Ахұчы аазарта фын апроект.

Маруша. Исырбен (Астамыр шааимхны астол илықултоит. Иахуаңшыеит.) Ахы! Харгызы иқатаны ишамоуп апроект, амала иухаумырштын қара хшархынектор-цәам. (Лара лпроект цэмырылгоит.)

Астамыр (ақыаад аашыхны дағхьюит). Ақолихаңда «Абзазара» рхұчы аазарта фын. Арака иишағазам, арака ас икамлароуп... Аха ишакухалактыв сара схуңырта исымаз енпұшун.

Маруша. Ҳара хуңыртас иҳаман ҳколихара ғыстазара ессаира иаха-иаха ишәтшыхауда, иакуниагауда ахұчы аазарта фын ақатара.

Астамыр. Афырханаңа! Уи бзианы иқашәтоит. Арт аулищақуа нара иавсуа раума?

Маруша. Аиен, атлақуа авақатәуп.

Астамыр. Ҳымъада. Излакахтап ҳәа шәзыкугуб'я ишәймоузен?

Маруша. Ҳзықугуб'я иҳамоуп даара ираңауп, аха урт зегы ракум, ху-миллионик ахашәалаху амоуп ҳколихара, ахатәи ағымца, аўхұга зауда, ақырмұт ззуа азауда. Убартқуа зегы ирчыду ауаа хамоуп. Ҳколихаңда иааргуаңханы иқаңтоит ҳәа напы зларкыз ирзықамцауда еғықајам, убас иуаа бзиоуп. Ҳколихара ақны ғынғажәа-ғық аҳамта дукуа рымоуп, ахәйнітқарра ақнитет.

Астамыр. Ари апроект...

Маруша. Ҳколихара аизараे зегы ақушақатны иштырхыз проектуп ари...

Астамыр. Үс бхәа арс бхәа шәколихара ахұчы аазарта фын аргылара напы аларкит.

Маруша. Иүмбон мишаан сыхумаруама!..

Астамыр. Сбыхәоит минутзатқын суада ақнинда бааларц. Ибысырбонт ари спроект иңегін инартбазаны ахсаалатындын атзамиц иахъкыду.

Маруша. Абар ассир!.. Зенъышықам! Ибзиоуп уаала... (Еибартурғыз илоит.)

Миназ (лгү каһазаны). Нас иббома Миназ бзиаху... Бхархаруа бдәйкүз... Дыббома бғыза — ақолихара тыңға лускуеи лареи. Бара бусқуа-а-а ҳампалуп... (Ақыр аамтә)

дхуңуа дтәоуп лсаанқуа кны.) Унан сара хулак!.. (*Дасынтың даашшәлә лхы-лчы аанылкылоит, уи аамтазы илкыз асаанқуа каңан ит්төуеит.*) Исыңысхуозеи шыта... (*Дңэйшүеит. Марушьеи Астамыры аашы ашэ илагыланы илзыпшүеит.*) Иккестарызен, схы абазжри? (*Дқынп-шәйтуа.*) Ибыңунагоит Миназ рхәент уа сыйбаз зегы... Ибыңунамгои нас, аколихара баңызыналан баант, аха араагы... Аеи, Амшын еикуда чашыны Миназ, амхатә ада еғьбыгым... Уажәшты бцаны бкуашала нахынзабтахыу. Уажәшты аамта бымоуп нахынзабтахыу. Ари буадыгы бдәйлырбұрыжәсаны... (лхы фаханы *данаахраа-зраалакъ илбоит ишанханы ашэ илагыланы илзыпшүа.* *Даацъкоит.*)

Маруша (дыңцакны даағналаны). Ибыңхезеи Миназ?! Ибыңтален!. (Астамыр, Миназ длыхуағышеит ихы ртүсуга.) Исхәо бмаҳазон мшәан икалеи?! (Днеини, Миназ *данаатқъоз икаңаз лкъағ аашытыхны лыжәфахыр инахалыртоит.* Уи атъяа иаркыу ахътәи иатәа аакуеищеит.)

Миназ (Маруша леыналгудыжъланы дқынз-қызызуа дңэйшүеит). Бысмазцаан Маруша... Саабымбхаант. Аколихарахъгы bla цэргашыас исымоузен.. Бара баана иакуршәаны нахъа... (*Дңэйшүеит.*)

Маруша (Астамыр иахъ днаңшны). Астамыр! Мшәан ари илыхъзен? Исзенлкааум ишсоухәара...

Астамыр (днарыдғыланы). Миназ нас аус бамырхит аку... Ус шбыхъуаз басхәахъан.

Маруша. Ус аума Миназ? Уи аума?

Миназ (лхы ртүсуга). Аан нахъа адиректор... априказ-қаңцазаап... Астамыр... сұхәонт, ажәа устонит... Уажәштырахъыс уаха аус шагымхо. Уаб усызнаңәажәа... Уажәы назы исанарыжъаант. (*Астамыр ғиттуам.*)

Маруша. Астамыр, икало акракузар, нулшон уқазар...

Астамыр. Мап ди Маруша... Бөйза Миназ ғынты иланарыжъхан ари хынтәуп. Адиректор саб науп, ахаaproф-сонузгы ыкоуп. Уи ахынты раан лаанархуара ишамуа иара саб имағоуп!. Ари збазомызт (*Маруша днарыдғыланы лаңхъа иаркыу ахъы иатәа аанқыланы.*) Аа иббома Миназ ари куенцеуа! Змахуға аңыбаса азырбаз итәи бжъаззом ақалақъағ акузаант иара бара бызңызыналаз аколихарағ акузаант. Абағдан дахъугалакъ дбағлануп. (*Миназ лыбжыы итқааны дңэйшүеит.*)

Альварда.

АЛ. ЛАШӘРИА

ИТАБУП, АҚЫЗА,
АТЕЛЕФОН

Ақомедна

ИАЛАҚУОУ АУАА:

МАЗЛОУ ЦЫГУБА.

КАРА ЛАРБА.

ҚАРБЕИ ШАРБА — Ларба ифыза.

НАТЕЛА БАЗБА — Мазлоу имажаныкуга...

АМИЛИЦИА.

ААИФ.

Актәи асахъа

Мазлоу ауда ахындықыло акабинет аңы ауд. Альянсыры азаангуарашаңастан алғыланы, апесңызыр қыакъяза наартты, акындықтарда машинына дағаттаңыз аттахөз акындықтарда даңу Натела. Анибабы икабинет акынтың нағызуаныңсау идемалтын ишоит, уажәраанда нара нахъ иенәз ғыуокы. Дааендалыт Кара Ларба. Натела уи дугалдауз, дышкындықтың дақылықтың.

Кара (сгуалтозар ҳәз даалзығышт, аха дангуалымтәза). Мишыбиза атыңда!

Натела (уаҳа лхы ошынтымхұжакуа, лгү шалыжжы). Ажәзызда уагаит, узустдах уажә уара, ара наакылсыз!

Кара (икалаз изеильмекаауа). Сатамыз!

Натела. Ишутахыу.

Кара. Сзыхқазеи, асқак өтыңдәзәла бсаңаажаартатыңда?

Натела. Сара исымоуп ахъз, ажәла...

Кара. Бейлискауеит, аиашазы. Аха сара уажәада смаанит ара шәара шәғер.

Натела. Еғыурым, уажәштәрнахыс алахәеніш үкүруа, ара хашә ушылагылуо усырбап сара сенбазар?

Кара. Иззы?

Натела. Иззы умбои, хан нараби усыздызгалази уара, ашиңқа қасымдеи, уәбабаҳу иңдеит.

Кара. Ибдәажәашьюзеи ди. Изакузеи хана бывшәек бөйтүмшәазо! Закузеи бывлажыу, сбыздырам, бсыздырам. Исхароузеи сара, ашиңқа қабпазар?..

Натела. Сара Иули Цезар сакуу цүушьома, арахъ уаргы суаңаажәо, арахъын скындықтуу. Сызғу умбазои?

Кара. Зин сара сыйзааиз басаңдааны атак сыйтандаз, нас... .

Натела. Уара избо гуаңә змоу уағымзаан, үйим. Изуша-исхәаша уара исумырцан. Уи упъхәис илүрцала. Иуахауоу?

Кара. Исахант, слагуа зам. Амала макъана стаңаарам, андәи икынты акумзар, абри бара бейпеш икоу азә сыйны дығнанагалар, ағиңқа дығнакны амца аусыжъуан.

Натела. Раңзак угу ззыблыша акғын узығынан даңылда акухап. Уара узлазбо ала бағданк уакумкуя үкам. (Убри аамтазы Мазлоу икабинет даадэлтүсөйт деңгаха-түчнө азэй. Уи шеңшылара злакоу ала дыззааиз аус шыған таңдашом. Натела уи данылба.) Иңалама уңгур?

Ани. Аай, апшы гулымтәах, Натела Калистрат-иңхана. Итаби, баңхыа схырхуонт.

Натела. Инауазен. Хара азә ҳацхыраара анилахтә ҳақара ҳацлоит.

Ани. Бзиала, быххь згент.

Натела. Амба бзиа! Ишпөоухәаз, ағыза, макъана сәацәаразам ухәазма? Харгы макъана цыаргы ххы хмырхант. Ахаңа бжысты, дабакоу зыгурга углаша ахата. Икыруа ала-хәакуа реңшы апшыңацаа ирыштоуп. Нас урт ныкуха иан-цилак хара нахадхалоит. Аха ирылаххыузен хара урт реңшы икоу алavelаскуа. Сара схата сара сыда даңа зәлизымдыруазароуп.

Кара. Бара бхата ипхәйс, зщаара тұхашьарам, шақаф лдышуада?..

Натела. Апхәйс дыпхәйсуп. Уи лтәи зынзаск даңақын...
Кара. Ус акухап, ус. Ани наанны иңд зынзустда?

Натела. Иахъя иагъағ аанны иңдит, набаздыруен сара урт зегы?

Кара. Икалап дыззааиз қантазар?

Натела. Нас ишпәа. Ани ақара ҳамта...

Кара. Изаку ҳамтоузен?

Натела. Уағ иибаш аҳамта, ути-сыти еиштами.

Кара. Ишпәа, аспартышоу?!

Натела. Изаку партышоузен узлаңаажәо? Атартыша сәхәма аҳамта схәйт, аҳамта! Уағ иибахъоу, аҳамта! Атартыша ҳәа уи қыыхъа акун ианахъызы. Уажә аҳамта ҳәа ауп ишахъзу. Ауардын асапын адумшыр ишөйжуа узымдырzon?

Кара (дзачамкны). Изакузен бара ибхәо?

Натела. Икоу ауп исхәо. Уара избо газак уакузаз, сара арахъ саауенеырбап ҳәа сгу итахын...

Кара. Бынхамшыздан бара апхәйзба, барен сарен зынзакгы ҳзенбадырзомен?..

Натела. Уара улырра зынзаскгы истахжам. Сара иара угсы узбонт аурыскуа ирхәалоит енпш, азын асыцәкъя уағы ишиумырпсах'уа.

Кара. Оу, бара иахъакузам биапы тыбышыа балагент бдыруоу?

Натела. Снапы тысышыуану? Акыр ахътоу ауп риапы ахътыршыуа? Абга ахътоу ауми ала ахъташуа?

Кара. Бара ипъхашь уафым излазбо ала. Мазлоу иким уаха зээр дыфноума? Сара уи зегъ иасхәап...
Натела. Ишүутахыу. Уара нумхәазаргыбызбои ушыцәгъаңдағу. Уи ублакуагы ирхәоит. Үабапой-уахы, акамбашь ахул абор аанда абомызд хә, ашә ахъаркы умбои? Уажә еилыскаап дтацәйзар? (Дыфналоит, нас прласны даадэылтын, фәрхъа акыпъхъра дналагоит.)

Кара. Ишсабхәара, икалома снеир?

Натела. Икалом. Дцәажәоит телефонла.

Кара. Абар, шытта саатбжак түеит сыйшижктеи...

Натела. Иатаххар даеа сааткгы уышып.

Кара. Сара ара мышгара смаант, быххъ згент.

Натела. Уи уара ишүутахыу? (Кара апрыпты еиңш деибак'уеит, нас ашәахъ иғыненхоит, лара днеңдыхх'-уеит дналмыштырыц, иара дналыцәхасны дныңналоит.) Акамбашь мыхталениш длыңнафры дымци уара. Абар ассир, акамбашь ахул абор, аанда абомызд ззырхәогы абриами.

Альарда.

Абатән асахъа.

Альарда анаатлак Мазлоу ишъамың енкуршәни изшыапык астол икушаны, изкуа дылызааланы ателефон ала ашәажәара даңуп. Кара ашә дахъахытыз дғылоуп. Мазлоу уи дгүеңтауз, ашәажәара даңуп.

Мазлоу. Хым... Хай! Ы-ы.. Уи цәгъям. Уаха? Ауатка! Ахы? Шака? Ф-литрак? Иазхәада аф зысша, арыжетә бзина ишызбоз? Уаха? Ашәишәи? Изнү? Ишпә бара, даеа ө-кучышкгы ацину? Уи егъаурым, ахучкуа рзы акухап изаангиз? Нас нара истахыузен зихә. А-а-а... Еилыскаант. Икоу ббама, арахъ даабмыштызан, убра бара бнапы 'сара снапанташыя еиңшишәи иантса „не возражану“ хәа. Нас ршкол адиректор нахъ дцаант, интахыу зегъ уи изықаңтоит. Бара с-Тышәкуа, зыңзак быспомошникәйт баазкулаз. Абзиала с-Тышәкуа. А, исгуалашәаз, Тышәкуа уаха аконцерт ахъ ф-билетк амсхынит. Бейрхианы быказ заа снеи-уеит... Абас, өшьбен өеи зәзәз реиңш. Изаку концертуба? Сендроу, ижәла сгуалашәом уажәи, Зонкин рхәоу, Лиубикин рхәоу, хырзаманк науп рхәеит. Дабатәи Зонкинуба? Иалыздыраауаеи, Ленинградтәуп рхәеит, дхалтурақапафхарым.

Кара (шыгы итаххы). Зонкин акум, аха Раинкин. Аркади Раинкин...

Мазлоу. Уи уара уус алам, Раинкин хара уажә джамбент. Уцым злам умхатә алоумдан. Мап, бара ибуазеи

мшәан, Тышәкуа, ара са скын азә даани.. Ахы шыла наз-
хоуп, ақкүн даашты ашкол ақнұтә данааилакъ. Ара са
скынгы азә дықан ак нижкүент.. Акухап.. Жираванаң дүк
нижт.. Саргы убас сгу наанагоит.. Аан.. Әйдәулең дәс
уни.. Ара сара сеніш еғьяғы азанагап..

Кара. Удәйлұрығазар ақун иуқунағоз, аха иабакоу?

Мазлоу. Уи хәара атахұума? Бықаз, с-Тышәкуа. (Кара
шахъ.) Уара иутахыда?

Кара. Изаку пәхамшароузей?

Мазлоу. Сухәонт, ара скабинет ағы өтызәзәала ум-
циәжәар.

Кара. Ари закузеи хатә хухахутырта дәкъану, Советтә
усбартоу? (Анапирос даҳоит.)

Мазлоу. Советтә усхәартоуп ухатқы. Уахуапъш! («Ара
ататын ахара қалом» ұза асыра икыду иирибоит.) Иумбон,
акультура змоу, асоветтә усхәартағы ататын нахазом. (Кара
ипапирос агарта анимоу астол ашыапы инадырбууаланы
иғырцәааны инкаиршәуеит.) Ишсоуҳәара сыйзу тахыз. (Ка-
ра иңыбы қаатыхны Мазлоу шаһхә анықуицоит шарза-
хал. Мазлоу ибласарқықуа нағаны дағъюит, акы наци-
шыуеит, нас ак нақуғына қааирхынхәуеит.)

Кара. Ман зышәкзеи?

Мазлоу. Икалом?

Кара. Избан?

Мазлоу. Уи ашкол ақын тә хуғыуаак азин раҳтахъеит
интернат ұыц изадыртыз ахъ аиасра.

Кара. Акғын сзеилкауам, нас ари ихароузей? Мшәан
арт ашкол интернатқуа заадыртыз абри иениш икоу анана-
мгаңа рзы ауп. Иаб аибашырағ дтахеит, иан лхы дамыхуо-
дынтоуп. Ари закуаным икоуто.

Мазлоу. Сакушахатуп, изакуаным.

Кара. Нас икоумтои ишзакуану?

Мазлоу. Исылшом, уажәштә исылшом.

Кара. Избан?

Мазлоу. Хуғы уаак азин рыстахъеит.

Кара. Ибзиоуп, аха сара издыруеит шәара уи ашкол
аңаларазы азин зышәтаз ахұчқуа. Урт ақырыгы иқајам,
анңа ишихәара икоуп. Ранаңәен рабаңәен бағыза ирхагылоуп. Ари закуан еилагароуп.

Мазлоу. Сара ишіңқастары. Үца министр икны, арас-
пориажение сибаант.

Кара. Избан, сахо Ақуа сыйцара, азәгъы аамта зиңәз-
згарызеи, уара ишулшо ақаңара?

Мазлоу. Исылшом.

Кара. Ишсоуҳәара, абри азин зышәтаз зегъы амни
стр икны ишаны азин ааргама?

Мазлоу. Хара ара ҳазтаоузен, зегъ аминистраторъи
штыых'узар!

Кара. Нас нарабан bla хаа тъшакуоуш урт рөү
шәхызхыз, ари изықашәпомен?

Мазлоу. Уи ала иухәарцы иутахызуен, цым. Хучык
үчү уацьшины уцәажәала, аха уи схәент хәа уара узустла
щаара тъхашьарам.

Кара. С-Совет уағуп сара.

Мазлоу. Уи акум сара сзызцаауа? Дызлаузыкоузен,
ацкун, аскак ухы зыхтнүүто? Дуашьоума, дуахәшьаңоума?

Кара. Мап, енуара хамазам.

Мазлоу. Ишъя?! Нас шәенуацәзәзамкуа аума арсак
уезиңүшүшүаауа? Уажәшьта еилкаауп!

Кара. Изакузеи еилкуаа? Уара избо акгызы узелымкааңент.

Мазлоу. Мап, мап, уажәшьта жъазар ацыхуа скыртэ
саанихьент. Иумоузен уара уи азы?

Кара. Иумоузен шъя?

Мазлоу. Иузымдыруен иумоу? Иуасхәап утакызар
уара узустдоу?

Кара. Сызустда?

Мазлоу. Ужуликиуп. Убри ауп уара узустдоу? Хпарти
иен ҳайхабыреи ххүчкуа раазаразы ирылшо акы иеңгизом,
зегъ атениңәа рзы иртакыуп. Ирзаадыртит ашкол интернаткуа,
атаразы аттарашәара иказ аттырырхыит, рыстипендия
иаздырхант. Ажуликцәа, абри уара уфыңцәа, ари аус бин-
аху шәхы нархуаны шәнапкуа алашәмріхарц шәтакыуп.
Мап, уи азин шәахтом азәгъы, иуахауу азин. Шака лцауга-
зеишүү уи асаби ианрыцхы ы-ы? Нак удәылцкъя уара абжы-
хухауты, ашартышагаф!

Кара. Ибзиуп, иаабап уарен сарен ҳауа ибжъахуҳа-
хутфу, ишартышагафу, уара акутрыбга, ашәншән түсы-
зхоу! (Ашә кыдҗыланы дюоит.)

А таңда.

Ахъатән асахъа

Ателефон-автомат абудка хүч атъхъа иашәмрпүсент Карбен Карен.

Карбен. Уара, нас убастәкъя уеихәама?

Кара. Сан лыбағ иамағоуп. Ма дытхашьандаз-
ижэла иңәент. Еикуа зышазамыз еикуа кылцәа дихыччин
хәа, нара дызлакакуаз зегъ сара иласыкуихәаңент. Аиаша
уасхәап, хүч қубчак иоуп, иан лхы дзахую дыккам, иаб-

арра дтахеит, антернат дамазар уаф иңыло азәй иоуп. Сицихраан сәдан, амат напыла изкыз сиғызахеит. Абнаара зуент хәа сшаңыз, ишубо сыцәгъахеит.

Карбей. Икоу убама Кара. Сара уара уеильсказаеит заманаала. Аха уажә араиком ағызы араисполком ағызы уаф дыкам. Урт уажә зегызы акыта ирылоуп. Айсеилахараха, атәаха рыйздола. Иахъала уаф дубарым, уацәи-уатәаштыхъ хәа удәықулар уагхап. Абар ағәхәрагаты мачзууп иузынхаз.

Кара. Хымъада.

Карбей. Аминистр нахъ уцарагы атахзам. Уигы уиада уаха ус имағамкуа дауқахыу.

Кара. Нас ишпәкастәри?

Карбей. Уи мариазоуп. Ани ашәишәи арбаъыжә сара уажә дызбама. Уи исгуалайиршәонт аурис жәағъек; "ауасакуа рәмы нара дұрыхтаоуп, афырхатә рәмы нара дуасоуп" хәа. Усыхуағъашла уажә изызуа. (*Абудка дынталоит*) 15—копеик ицо умоума?

Кара. Абар!

Карбей (*иђара нұтаршәны ателефон дасуеит*). Алло! Алло! Салам умоуп! Цъярма Караман-иңә соуп изхәо. Икоу убама, товаришиңч, уара уәы днеизаарын ағыза Ларба Кара Басиат-иңә. Изизыкоумцен?.. Ы?.. Знани товаришиңч, знани. Дыудыруоу уара кто он? Вот видиш... Алло, вот что, абыржә абра сасөү заидиот к тебе, ази, ази, и ты ему сделан. Иасно? Привет! (*Абудка даатытцуеит*.) Зегъ қаптоуп, уча шыта. Амала уанығнало уеаарбабаны улеи. Гытрак аштыхъ амилициа душтықтаны дласыштыует, ани акуакъ ағы иғылоуп хәа узәыз акарзинказ.

Кара. Ибзиоуп, аха зәны үқадаз хәа дсазщаар ишпәнасқәои?

Карбей. Умшәан, уи ашәишәи арбаъ дшәаны уи дазцаазом. Дуазпааргы убжы аарыбубуаны Цъярма Караман-иңә иңы сықан хәа нахәа.

Кара. Цабыргыуп, аха уи дызустда?

Карбей. Илыздырауен уи дызустдоу. Изууазен ағыстаа дихухаанте, уара уус узықанцаанте! Уча! (*Дзоит*.)

Аңарда.

Аңышъ батәи асахъа
Фағхъа Мазлоу икабинет ағым ауп.

Мазлоу (*уажәраанза иаабахъоу азә иакуҗамкуа иееттәжны зынза дұқаңы далагоит*). Улеи, улеи сукухшоуп, улеи. Сатамзаант мачк угу исырхеит аха...

Кара. Ишъякактари, егъаурым.

Мазлоу. Утэа ухаткы сцент.

Кара. Сгылаз скачауама.

Мазлоу. Мап, мап, ушъагылои, утэа. Урзакал^{хүчү} сырбей. Абар ашкол адиректор инаиутонт уаҳа акты атахзам, нас иатахкуо зегъ иара идыруеит. (*Арзаҳал иналы наныңданы Кара шаҳъ инаирххоит.*) Амала зында умыщцакзозар, афында хнымғахыцны какалк ҳкрын, акы хнаечхуарын...

Кара (*арзаҳал ааимхны, Мазлоу иналы днагутасны, ателефон атрубка өыштүх'еит*). Итабуп, афыза ателефон! Уара уакузаап нахъа ара акыр зымчу, пату зыкуны, акыр зылшоны икоу. Итабуп ҳәа расхәоит, уара мыч ду змоу, раъхъаза узхуцыз ауаа. Анкъаза зны уаныкамыз узхуцыз ауаа иеніха нахъа уара иулшонт. Иахъа уи изықамто уара иқауто уалагеит. Итабуп! (*Нас атрубка нықұттаны Мазлоу шаҳъ дынхъаңшы.*) Уара, афыза, дараза иуабжызыгойт, уахъзозар уаха Раикин иконцерт убариц. Уа иубашт үәзызцәа, уағъханагылацәа. Уи акыр иухуашт учымазара бааңыс иумоу алыргаразы. (*Ажәлар рахъ*) Шәара афызцәа, сара ишәсирбейт изеиňшраз ари амарайл ихы иәы, уажәштә априговор шәара икүшәца: (*шөйненхоит, аха нас деңгәахынхән.*) Атыхутәан абри ауп иуасхәо уара амарайл, слымха саркъада избараңа анцәа усими-рбаант.

Мазлоу. Ишъя? Изакутә ламысадароузен ари? Сара иара иус изықасцоит, иара ибз аңә ахыхны дсыхцәажаоит. Ажәлар шәхаткы, шәара шәышъахуаңшую ари? Ы-ы, сшәз-зваусит сара. (*Ашәахъ данаахъаңшлак Кара дңажьеит уи итъылә ақны дәйлоуп амилициа.*)

Амилициа. Ускак угу уеаумырган, зегъ силхаргахра ҳакоуп. Упъхәыс улыхәан ҳәа сыкоуп ахучы даалыштырыц. Афынка титәйк уман ҳәа сыкоуп... Сара саант ахучы изымгар ҳәа сшәан. (*Мазлоу акуакъ ағы иғылоу ақарзинка иштәхъала ихынифарц далагоит.*) Изакузен ара уштыахъ иғылоу қах, иара ауми! Шака ихъантоузен ухәа-

рауазеи? Икоу убама сылашара, ари избо хъандоуп, бъара
машыныак ала иҳамгозар, иҳазгарым. Уажэ зны, акоменда-
турахъ инаагап, нас ҳахуапъышып, нарбан статиоұйғаныңкүн.
Хдәыкута! (Ашә ағы Натела даарғыланы.) ӘПӘДІПІОҚЗ

Натела. Ағыза Мазлоу, абilletқуа, абilletқуа сара
исызыныжь. Раикин иконцерт ахь абilletқуа! Уара усгы
узуеит, аха абilletқуа зыххарқъарызеи? Баша изхарзрызеи?
Абилетқуа! Раикин! Абилетқуа! (Диыбъатәзы-бъатәзуа аш-
шыыхъза аттарда леңуеит.

А тұра рда.

ШОТА ЧКАДУА

АӘБАТӘИ АҚТ

Асатиратқа комедия

ИАЛАҚУОУ АУАА:

ДАТА — аколихағы. 70 шықуса ихытуеит.

МЫЦІЛЯ — ақыткор. 20 шықуса ихытуеит, дқолихағуп-

МАРУШЬА — Дата иңхана, ақыткор, ачан бұбы өүхрәүсі
ақаза ҳәз ахъз змоу.

КАБТА — ақытсовет ахантәағы.

ЦЫАРМА — аколихара ахантәағы.

АСЛАН АБАС-ИГДА — араионахътә изашты.

КҮТЕЛИА — араион ақнитә изашты.

МЫҚБА — аредакция ақнитә изашты.

ШАМИЛ — аколихағы.

Х-әлық — асценағ изаңәйрікую.

Актәи асахъа.

Ақытсовет аны Абарсағы дыкүтәоун Даға. Уажәы-уажәы итатын-жәға дағыхон Ақытсовет ахантазы шуда ашә ыдуп. Ағиңқантән ауухә азажәзбажықуа ғынауент. Мыңға ашаңаҳә амардуан даахалан ашә ааиртмың диадгыләйт. Къаадкуәк ыршан иғып күп. Уи азтаз хаша көлік имабракуа щаркуакұны дылаалоит. Имахуар нахшымуп карзинкә агазет ахаршыны. Уи итыхәеңт аконнан тұтамыққуа зұм чарлоу. Ашә амба азинки Мыңға нахъ тәэмбашақу.

Ихалаз. Икоузен хпоет! (*Мыңға лаху-лаху дихуа-ђишиеит.*) Ара ашә узалғылоузен? Зәйр дутажызаргы изхъала уағ дуҳуом! (*Мыңға атқаң қаңтом, нацәжәара шеађсамтәуа. Ихалаз ашә аацәтирааны нацәкысыла Кабта дааипъхьюит. Нак-аак ашә рхы ылакны рыбжы хутъакны еицәжәеит.*)

Ихалаз. Зетъ хиоуп, Кабта Растан-иңъ!

Кабта (*ихутъакны, аха ирымчы*). Арт қақа наарғылан узхамлоз?! Иркуар-қуаруа изхоугалоз... Уца! Уажәицәкъа хнеуент! (*Дзоит*.)

Мыңға (*уаанза шөйрхианы дегилан*). Кабта Растан-иңъ! (*Кабта ашә нидижълоит имаңајазашә. Мыңға ашә даадхалоит.*) Ари илакуа сримбоу илымда наимахаζоу?!

Дата. Дад, нахъ урт уағ дырбогы икам, уарт драхаяғыы. Хылапъшфума здырх'уала азә дырзаан рыштоққуа рыман енлоуп! (*Мыңға иқъаадқуа ааиртлан атъамц икыд-гуалан акы жарнитоит, нас длеи-ғеиуеит.*)

Дата. Уааи, дад, арахъ утәа!

Мыңға. Ман. Итабуп!

Дата. Иуҭахыдаз, с-баба?

Мыңға. Акомиссар! Аха ила ҳабом! Ҳацәмачцәхеит ҳааzkулаз! Ҳара уаҳа комиссар ҳәз зәы хнеира уағ дхаз-дұруам. Иара иоуп наалыруа. Иара ҳара хиатәенишом! (*Длеи-ғеиуеит дқуұлсычұаға.*)

Дата. Сарғы Кабта иоуп истахыу... Сарғы сабарц атахъзам ила, аха сабароуп ишатахъзам! Ари ағыза нақушәа-хъада уххь згент... Лусс наалаз змораху мызыз 35аб?..

Мыңға (даатғылан). Ыны, машәир калдама? Азраб
хәэ дарбан шәйзөү, Маруша лакузами?

Дата. Ааи, дад, уи уара дудыруама?

Мыңға. Дсымдыркуан. Марушен сарей лассы-лассы
абригадакуа рахъ хашцоит, кыр фактқуа еицахаңшаахъеит.

Дата (ильмұха кыдтқаны). Изакутә құктүзеи, дад,
урт үзөү?

Мыңға. Мап, аколихараे аусқуа што аредакциаҳы
наафуеит ауп.

Дата. Аҳа... уи даара ибзиоуп... аха зны... Уара уз-
пода, дад, усзымдыртеи?

Мыңға. Марыхуба Машышь.

Дата. Хан уғысынпры дұхаант! Дызғада хәа сықамзи!
Машышь гызмал иңде деңгеліччамхакуан! (Аатғылара).

С баба, акы сузсаауан.. (Уахъ днасқъоит). Марушен
уарен шәеиғызыңғаазар, ашәкүкуа еиңжәйіфуазар, — уара
нудыруаны, ма шәғыңғаагы, ма лара лхала аредакциаҳы
жкамхоз азын шәкүцәгъя лығхъаны крүудыруама, дад?

Мыңға. Изхышаңғааи?

Дата. Да, угу утахуци с-баба!

Мыңға. Хара наафуеит аиаша, аха изхышаңғааи?

Дата. Дад, нахъя абра сзааргаз, узбаб хколихараз
ашәкү бааңыс алалцеит хәоуп. Кабта иңи нт «зәзәааны дса-
цәхант, асабицәа реиңш инаңәа сықуқны дсықумакаруа —
узбаб ахамакуачшәа икоу ибанқуак ғымшыа здыруеит,
ачан ғыхрағы хъзык соуит хәа илбалакъ ғны нашарак рыца-
замкуан наалтцоит, — хәа.

Мыңға (иңашаңы). Ишъя, араион ахътәи икоу има-
хазози?

Дата. Имахакуан, дад, уа дтәамзи!

Мыңға. Нас инхәази?

Дата. Инхәоз, дад, урт рашта италаз дара дыртауп —
ағра анырхәа ирығлакъ қало цырыштоит, узбаб ақынантапыр
лоума абыржетәи аамта нақунагоу қарала иөни иштәз-
х'яа ихәент. Азәйк-ғыңызқаң ғаахәмыра рымамкуан ғазара
нақудаанза ари рзеилыргом ихәент. Акамхоз аңәа ахыхны
диәажәеит — уи закутә политикоу узымдыруеи ушлеитен
ихәент. Ус ғарпъартак анроу, дад, сыйхагы сарғы ғаа-
хәыра хамамкуаны хашдырзыз агура га! Упқа деңгелегизар
уара уабыми дүзәмхәои ихәент. Мишәан нашаами? Исықу-
намго наrbану!

Мыңға. Нас атакс ишәзен?
Дата. Уа уау уанацъалбент илхәазгызы сыйдыруам уарт
инымхәазгызы, сығты зәүжәозеи, ханргы сзақумыршаоң...
анысқә... (Дата даатғылоит, Мыңға дахығуап дикмағын
шүеит)

Мыңға. Нас?

Дата. Дад, анахь иуғуа закузен? (Диәоит.)

Мыңға. Уарт башоуп, баша!

Дата. Сажәакуа анупоз цымышын... (Дхүцүа.) Ахах...
Ханргы сзақумыршаозеи анысқә — уара иумғызар, иуым-
дыруазар үзбаб хамакуашәа икоу илғит цым, ихәент!
Үзбаб лағура аалғоукыр иаха иңзенъхарашәа избоит ихәент.
Мшәан атабырг имхәен! Уи акундаз: сажәа санаалга инен-
ғағышы-ааниғағышын — абыржәи иуҳааз маңара узхонт унен-
тахәазар рхәент! Исхәахыз уара идыр!

Мыңға (иөра даакутын). Ишәхәзен ус ибаатысыз?

Дата. Акымзарак, дад! Абра иуасхәаз, уаҳа ажәак
зхәада! Царада аңаажәара бааңысми, дад, сажәак цыара
иркызар акухап. (Мыңға дығуеит) Дадызгалазен ухәара-
уазен, акуты ашыға ашыапхыц итнах'еинт хәа.

Мыңға. Лара Маруша илзымдырзот, дабакоу?

Дата. Маруша илзыздырзом, мап, дад. Иахъя шаанды
дгылан акомсомолаа рышәкүкуа лхәо ак лыманы аранон
ахъ дцент. Ишубо дмазаныкүгәфшәа дыкоуп. Лаара иахыц-
зак'уда дадхеит, абри икоу диәамхауандаз...

Мыңға. Нас уажәи шәйиззүшүшіда?

Дата. Уажә арахъ иаадәылтқуар срыхәап хәоуп,
дад, датарымтаратәи! Ишубо, заңта бұбуоуп, уи аиқабы
нихәаз миңи имхәазеит. Ухы злажтәым налоумыжъроуп.
Лшыны цыара икылалыршәар хәа шәеонт. (Ататын да-
хоит) Енқуршәаны ашәкүаға акратахыуп, дад. Уи уақуп
абна фажәак исхәаз сара исзымдырзот сыйкузра алашәеит.

Мыңға (дұрышәырччо). Уи сара издыруент изакутә
ажәо! (Ак иғуеит)

Дата. Изакутә ажәоузен, дад?

Мыңға. Акымзарак, ишәхәаз ауп!

Дата. Аан, шытә исхәаз, аха нақ нара ишатсанак'уда
ибубуамхон, дад..

Мыңға. Дата, шәңа шәара ағныка. Уи хъаас дә-
шәымтан. Маруша ианакузаалакъ аиашада амц лығзом.
Уарт иртәхүү рхәалазит! Аиашазын уағы дизырзом..

Дата. Хан дадхеит, хан дадхеит ишпәсауҳаазеи мам-
заргы. Иқастозеи ағны амца ғиашәаантен, сыйхазатә ара

дэарханы. Урт заха реирбүүуаны икоу ала акы лхырым-хээакуан зыкалом, амалагь сыйхызкуагь баацсын.. (Аж-гылары.) Уажэрэнза илыфкуахъаз ёнкурхъязой! Эй эже-тра цыргомхэа лхэалап, зны акуткуа амла надыргентээ данишлап.. (Дата даатгылан Мыцья дахьына даихуа ёшшуеит.)

Мыцья (иҳы дфахан). Нас?

Дата. Дад, сажэакуа умыфуазаант?

Мыцья. Ман, ман!

Дата. „Ала аншээ амза еишуван* хээ, шытэ зегы срыцэшэоит, дад... (Инацэақуа харкуало еитэ реикүүхъа-зара дналагоит. Мыцьагъ афора дналагоит.) Зин ахакым тың имам хээ ашаку алалцалап — уара узбаб лыда ус хамамкуа хтэоу цувшьома уара, ара — рхээн мшээн сыла рызтымхт уаха егърыгымхент.. Ази бара азбаб хама-ғаягашээ икоу убри афора баналагоз аёни баргы саргы хнапкуа өүтэцээр акун, аха хабакоу... (Уи аамтазы аззы ауада ашэ ааиртын иҳы ашэ иаалеик'уеит.)

Азэй. Дата, сшэыхэоит таңа шэйлбаз, ара аревизор шэиңьрхагоуп! (Нак ашэ ныдижълоит.)

Дата (дфагыланы). Иаадыруеит, дад, иаалыруеит дза-күтэ ревизору! Уаала, дад, таңа уаала!. (Дата Мыцья диманы таңа дылбааует. Кабтаи Царьмей аадэлиба-гоит.)

Кабта. Шытэ хзышузен, баша замта цонт!

Царьма. Ихноума?

Кабта. Ихноуп.

Царьма. Зыкны?

Кабта. Зыкны ихархиац. Барбала лкны. Уаха лабо-уго? Ахафазара ауаа думан урьлалома, амалагь наххэары-зинь хээ ииңшүеит!

Царьма. Ауама иакушээз Барбала! Аха егъаурым.. Харгы өүнцала азы аажаум...

Кабта (ауада ашэ иҳы нылакны). Ахы, афызцаа, уа-жээ таңа хиалбаан.. Гүшакгы хала интасын!

Царьма Ази, ази.. нахъак хаштээз хансийт! (Ка-бта иахь.) Шэара шэециненла, сара аяхъа сцап! (Люйт. Аонутжантии өүтөөлөк аадэлщүеит. Алашара иаҳа-иаҳа имаҷхоит. Иаалашицоит.)

Афарда.

Ағбатәи асахъа.

Аңда ашәшүйре итатаоуп Датен Мыңыр. Мыңыра ак аара даңуп. Дата итатыныжәгә азицентән, илымха қыдман дұрысует.

Дат а. Дад, фтамабилума зыбжы го? (*Дхарахақышуеит.*)
Анаңызбент, Маруша даанамгауандаз!

Мыңыра. Даанагаант даанагар, жәабжыкты қалымхәари...

Дата. Хаи, дад, хаи, дад, сыйхуда ყұқома: ларгы, изхәо ада уағыбызышә змахазо, дара ракузар цэгъя збаны бзиз зымхәзоз, зыңза аус еилархуонт ҳөыхшыагь лымамкуан... (*Дхарахақышуеит.*)

Мыңыра (дхұтчачко). Иаабап!

Дата. Ишпә, дад, иаауент ухәама?

Мыңыра (дышығуа). Мап, мап, башоуп! (*Еитә ихақуръесны аора дналагоит.*)

Дата (*Мыңыра дахъөуа дихуақышуа*). Дад, нахъантәарнан иуғуа закузен, нахәозен? Амарцъя сара сус сара исызхонт уеизгы, еита иркша сажәакгы убрахь иуцәанымшәалант. (*Мыңыра дахъөуа дұрыштырчкоит. Аатғылара.*)

Дата (дәғалын амрахъ дыңшыуа). Арт зыңза еидхалт! Хара ҳара ҳауп, аха даргы ус рымазами, уаха имыццакзо?

Мыңыра. Изырцак'узен?! Акомиссар уа дықоуп, апрес-датла уа дықоуп, аранон акантәафы дхуқхаха урт дыргулат-таоуп! Барбала ара дынхонт аусхәэрта даваңуу! Аколихара уалыркуа ракузар макъана изыркуашаша ыкоуп! Еъни аферма цымакуа ракузар макъаназ ажци дарен рымч еикухоит. Урт иагъя чаз хылъя рхакырп макъана иабакоу! Нас уаха иарбан?! — Амш хулар ишап, еитахулар еиташап! Дұлар збан имашына аеъә ашаха икуғылоу аиғыш ахы шытацилан нахъгылоу! Уаха иарбан гүақра дус иримоу, рыхәса амла иак'ум, ахъта иак'ум!

Дата. Ааи, амарцъя, дад, амарцъя.. Азәи акы нумырхан, сара сзықушәауз уеизгы сакушәеит, аха уаргы ухы акы иакумыршәан. Ас тарада еикуршәаны уцәажәар иуцә-

шәап, нас ишъя... Хаңента акы уакудыршәап *иңциәзәнә*
маңара... (*Уи аамтәз даарыдгылоит уағ къаңк үхү-шем
еихағаҳәаны. Қъаад ббыыцк шағъхатәи иблуз аныбыа на-
атиган.*)

И а из. Мыңа ушыстахыз ара узбент! (*Аббыыц наи-
ирк'уеит.*)

Мыңа. Ари закузеи? (*Ачкун иқьышә инапы нағыра-
кны шумхәан җәа дәэзықулоит*)

Мыңа. Итабуп, Шамил! (*Нас*) Улымда тұқама?

Шамил (*даатғылан*). Хайлгент уахъ, даара ханбар-
гуакынт, аха. (*Дзоит. Мыңа дағъхъоит ауаа рахъ.*)
«Мыңа! Акомиссия сыңын снеиуент ипхастахаз ачаи-
трала. Усызышыз. Марушъя!» (*Ауаа рахъ, ихы дағағахан.*)
Ахы! Иханбарбап шыта! (*Ирены иңзыбыа интөицтоит.*)

Дата. Иарбан, дад, исурбо?

Мыңа. Ках, Шамил илымда ағнұцқа шәуан... Иди-
бент... даара даргугуакынт...

Дата. Алымда цәгъами иңабгаант... (*Дхарахағашуа.*)
Дад, фтамабил бжұума иго?

Мыңа. Атрактор абжоуп!

Дата. Фтамабилыз үйисшын! (*Дөагылан.*) Дад, уара
ара утәоуп уеизгы...

Мыңа. Уажәраандар уцандаз, Дата...

Дата. Ман. Сартә. Сара сенتاих'уент ант гылаанза,
уеизгы макъана имғылозар акухап. Ана хабригадир иаб
иқынза снеиуент... уигын илымда интысшып җықушәаз.
(*Ибжы хутқакны.*) Уи икны тәэрта-гылартас имоуп Кабта
амала игуапъхар... (*Мыңа атла ашыапы дадтәланы зека
изырцаклакгы ирицакны дығуеит. Үйтк бжұысуеит.
Ус еибарбазо шаацәрыттеит Царьма, Кабта, Құтқелиа.
Иеизгудууа инешәхас-ашицәхасуеит. Құтқелиа рыгута дұры-
лоуп, иччоит.*)

Кабта. Аа, ағыза Құтқелиа, уи табыргыуп! Зегъ раңхъа
игылоу ахын ағыси. Абыржәи абра хаҳәык какукуа инталар,
даара бзина узбонт, аха раңхъа снапы схоуп изкуск'уа! Аха
уеизгы раңхъауда игылоу-аченишыка! Уи аңхъа игыло, уи
тыйзко қалазом!

Царьма. Ииашоуп, насты аўура, аўура аматурағы.
Аўура ркьеңи издеуокыз еғыа ие-уразаргы уа иңүзә на-
ангылоит.

Күтелия. Цабыргыуп. Уи зегын ратъхъа иғылоуп.
Атъхъа аус ахы буғуаны ианузкы, нас укур-куруа, убыльо
уцала, цьара-циара ушхуха налыкшалала. Уаха ~~үйрүмәмәп~~
Мамзар атъхъа уанысынча аштыхъа амқул каужыргы~~үйрүмәп~~
куашәа уныкуашәахонт. Аусгын усуп, аха саргын сынаф-
ысу удыруазароуп! Уара усенихабуп, аха иқалап гула усени-
хабымзар!

Кабта. Абар уара, сгу итоу эхәо ауафы! Нас ишња
уара! Шыукуы-шыукуы ханихабаңауп, аматура халоуп хәа
атапаңаа реңпеш иузыртәом, иузыргылом, имкынкыла. Ахапа
зегын ртәи идыруазароуп, „аңәгъы мбылуа, акуашын зуа“
хәа рымхәон! (Иччоит.)

Күтелия Ажәак ала, аихабгы дуафуп, ус ами?!

Кабтеи Цъарме и. Аан, аан. (Иччоит.)

Кабта. Аиғызара наңы^тго енхабыра қалазом. Аиғызара
умаз, амшынгы уамаз, изхысхәаая, (ибжын аармаңы)
наххәап, сара уара ушаашты аиңш уара үкни снарыштыт.
Избент, наххәап, лахъ узташа уск. Сара исылшонт наххәаин,
уни ахғара, нас уара чархәара зұзызурызен? Иаба сыхуо сара
сыла, наххәап уара узыр? Изхысхәаая, енагъ ауафы, дад,
ауафы!

Күтелия (цәала дитталаны). Аиаша ххәар ами, уни
умыхуазогын иқаңам, аха, хәарала, аусағ ауафы думазар хара
ишшатоуп. Аурыс 100 маатк ртыпъан 100-фык ағызцәа!—
ихәент.

Цъарма. Ағыза Күтелия, убыскак үхалаттәеит нахъала,
хымъада уахык уахтахартә уахзаароуп. Хазхарагы хбарба-
рып. Ахушә нағызы ағы хамоуп. Ателефон сузасуент сара!

Күтелия. Сенгуръаны, пажалыста! Амала аха аны-
моу! Иахъа Аслан Абас-иңя, Күтелия Ражъден Куана-иңя.
ачаңтарақуа дыртагъежъуа дыртоуп хәа дтәоуп, аха уни уа-
дағым.. Шәарт уни цкъа дшәыздыруам хәа сыкоуп, аха
цәгъя дуафуп.

Цъарма. Ииашан?

Күтелия. Цәгъя дуафун! Цәгъя дуафун!

Цъарма. Шәарт шәенсаңгуамхахъеи шъта?

Күтелия. Аа, абас шәарен сарен нахъа ҳашпъакоу!
Хара ажәйтә аус зуаз ҳидимкылар, нас аус зиңуада?.. аха
цәгъя дуафуп.. Уи изаауазен.. Иарбан ҳазъыз?.. Уи шәыла-
ла дыжәбахра шәыкоуп..

Кабта. Хара, иқалап, ағыза Күтелия, уни ҳзенілымкауа-
зар, аха нахзенілымкауаазант..

Цъарма. Уи уажә инатхым, Кабта. Хаңхъака аамта
хамоуп.

Кабта. Исхәарц истахыу, Цъарма, даеаӡызар нахъя ахъынцәа ишъклатата аўарақуа дырхызаарын хагура мга. Аха ағыза игу змоу, аусурағ ағышәә змоу ишанузаадалакъ иккүнчөншом уи аңыш. Мшәан амала хныкуент! Кәшачаирта ажыц ахылома? Баша анықуара нахнатози, хазхара хайбабент... Анашаз маңк сгу иалоуп, ахъятәи амазаныкугағ ағыза Кыкуба данықаз амазарах жызы изцәйраагозшәа цъара даҳзымфаҳымгент. Иәы тшәашәа кримфа-кримжә дцент. Ибзиоуп, аха абра акы днаңхар ҳамициәозма?

Цъарма. Дшәент ханаангуацаахар хәа!

Кутелиа. Ағы исааит цүушт! Кримфар енх аус қантю үүшьома! (*Аатғылара*.) Ахы ағызцаа шыта сәзы-кулап. (*Илапка днасын*.) Ари атакгы нак идәукуцатәуп маңкгы нахыпхажьент. (*Ибжыы нещихын*.) Васна, Васиуша! Спофер дыңәент хәа сыйоуп!

Абжы (бэжышишәпак). Уваила, уваила!

Кутелиа. Васиуша, иаадыруа ушьапы акурыбубуа!

Кабта (*Күтелиа ижәәа дыңгыланы*). Дзенпъшра уа-фузен ани ушофер? Зенпъш қамло егыжкам цъаргы хамца-зент ихәар?

Кутелиа. Спофер иусу имашыноуп, сара сус нара алааҗәәтәис имоузен... Ағыза Кабта, ус сыйбалакъ зегы зхы икүтәо сакузам. Ун удыруазароуп уара! Ус угу изанам-гаант ахадан!

Кабта (*дылчоит*). Сыхумаруа, баша сыхумаруа ис-хәент ағыза Кутелиа! Баша сыхумаруа исхәент. (*Дааигудиҳә-хәлоит. Ишнеуа Мыңа инаивалоит. Мыңа ихы ақүрүсү афора дағыуп.*)

Кутелиа (*дангуеитә*). Ара итәоу дызустада? Усурда дыжкамзей? (*Мыңа ихы даафахоит.*)

Кабта. Оо, ари хпоет иоуп, хпоет! (*Инаидгылоит, еилацәкүа, иббадо. Мыңа дтэоуп.*)

Цъарма (*Күтелиа илымжәхъ*). Ари нак изығуа дреи-уоуп! (*Нас игура мго*.) Изакузен иуғуа, Мыңа, уажә цъа-ра митәйк угу итоукынит изакухыу анцәа идирп! (*Дралацә-күеит.*)

Кабта. Поемахап! Ажәенираалаз ари ақара аамта ир-зуам, уи издыруа Мыңа иакузар! (*Мыңа дырғағшүеит игуамжәзоз, аха өйтүам, ичхая.*)

Кутелиа. Апоемаз ацәаҳәзкуа аүшәоуп, драмазар қалап!

Мыңа. Мап, ағыза, шәацәғашьент!

Кабта. Ы-ы, итрагедиоума!

Мыңға. Иаңдәап, икомедиоуп!

Абжықуа. Аҳа... Икомедиоуп! (Ркъатеиах *Жанар шаршылар*)

Кутелиа (иича хөя). Раңза шәйбаздаит, шәшихыччоз акомедия шәхынбаат! Гүшашырами шәара шәзын, дәпету дылдраматургым шәйздыруам шәышәкуфы! (Ич惆ит.)

Мыңға. Сара стәала, акомедия ианахыччо наңханаанда акум, ианаңхылакъ аштыхь ауп!

Кутелиа. Оо, иңдәйт удыруоу!

Кабта. Азамана, уаңзапъхъя! (Цъарма шахъ.) Уара акомедия захъзу, ани арчагакуа злуу атрагедия ами?

Кабта. Ишпә трагедиоуп... акомедия уи писсоуп, уарч惆ит... акомедия захъзуп...

Цъарма. Ааи шыта ич惆ит ихумаруеит... Уи Карт избахъеит сара..

Абжықуа. Уаңзапъхъя!

Мыңға. Мап!

Кабта. Избан, хзырылып, ҳагъарччап, уаңхъя!

Мыңға. Зака шәарчахъоу ақара шыта шәзырччо комедиам уи!

Абжықуа. Акузаант, уаңхъя!

Кабта. Комедия цәгъя убахъоума, уаңхъя!

Цъарма. Уи Мыңға иңизар иңгъяхом! (Дралацэ-күеит.)

Мыңға. Ииашан, шәазызырыпшәкъарц шәтахыу мамзаргызы хавиляччандаз хәа аку?

Абжықуа. Ишпәуҳәон мамзаргы!

Кутелиа (Кабта шахъ.). Аамта сымазар сағызызырыпшәкъон! (Иңиңеихоит, аха Кабта иеніхәахъоу ааигуала-шәан.) Иабыку сахыцо аръыс икомедия сазымзырыкыуа! (Даагъежьеит.)

Мыңға. Шәазызырыпшәкъарц шәтахызар — абар хъяка цәхәэра рыла салгахъеит — шәаасзышы!

Абжықуа. Шәаазышы нара! (Ич惆ит.)

Кабта. Шәаазышы акомедия өни дышәзапъхъон! Ха! Ха! Ха! (Ичко рөйнэрхоит.)

Мыңға (акы игу иштоу мөашшо). Шәазышырыц шәтахым нас мы?

Кутелиа (цәала). Иуғыр уаңзапъхъя!

Кабта. Иаңсазар иқұхарғылап! (Иччоит.)

Цъарма. Атолбашь ироль ықазар Кабта нахтап! (Иччоинешиеит.)

ОМРІЗЕБІШІ

Мыңға (ауаа рахь). Зегъ шәролькуа үйнеліп көлемді шәен! (Үи аамтаз агуашә ахъ игоит „победа“ абжыы. Күтелия агуашә ахъ дыңшүеит. Нас ажәжәаҳә иматәақуа ааирееишеит, ихаху инапы нальшыны. Кабтеи Цъармеи акырлымда индеиҳәоит, иарғы уаҳъ иғынеихоит. Иааңзырыштүеит ғыңға. Дрыцуп Маруша.)

Кабта (Цъарма нахъ). Иара иоума?

Цъарма. Ихататқәкъя иоуп.

Кабта (уаҳъ дыңшүа). Ирыңу дубонт!

Цъарма. Аа, бара азбаб аңсаңа бықушәандаз, аха ба-бако... Арт раара бзиак назхәам иудыраант... (Маруша лыхыңы ұданы илгүдүшсалоуп. Аукы. Егырт — акын-тель шикуакуақуа риәуп. Азж иаҳа дқуңшуп. Икүп папкак. Атхъя иааңша шааораे дыкоуп. Кабта атхъя уи инапы ааимих'ует.)

Кабта. Бзиала шәаабент, Аслан Абас-иңъ!

Аслан. Мишызиақуа. (Атхъсәақуа шааибырхәо Күтелия нахъ.) Ағыза Күтелия, икоутғазеи уззахааштыз аусазы?

Күтелия. Аслан Абас-иңъ, нахырхәаз атыңъ ақны ҳақан. Ачанта ажәған агуеншың ицқоуп. Афакт ииашам, цәгъяхәарыла, цәымбашақу иғыу фактуп. Миәзин уи нахъоума иаадыруеижеңтеи авар хынтауп ихахаеижеңтеи... (Дыббаңоит дахъылоу, дагьеицәкъысыеит. Маруша уажәи-уажәи дұрышәырчо Аслан дикаңшүеит.)

Цъарма. Ари шытта нахаххәаара харғы ихаздырам анциенины...

Кабта. Аиашазы ари үхамшырахент. Шакантә аранком аусуңәа азиңахъоузен уи аңғылаңағ хтыңыша... Иаххәо кыр үңакозар шытарнахыс ихаңгылатәм...

Аслан (ргылашыа ибоит, аха ақуғымтұа). Атхъаза аилкааразы аредакциаа аддара анықартса дааштын аранон-аңынтын агуатағ, аха афакт усканғы ииашамхент. Цабыргұума, ағзәа?

А б ж ы қ у а. Аан, итабыргұун.

Аслан. Аха аредакциаа ақумشاҳатхент — афакт нашоуп, имцым хәа рығуеит, цқыа еилшәека хәа. Ускан ибүүаузаны хахъеилахаз нахъаны нахъанза уағы дахзаамыштыт. Иахъа ағыза Күтелия арахъ дышқаз, аредакциаа хтак анырымбаза, хатала даарыштыт еиликаарапы ақытанхамеә.

акуша аихабы ағыза Мықба. Абар иркәо уахауент ағыза Мықба. Ус анакуха, ағыза Күтелия, нахъатәи аштызааралымын мишиент, инашамхент?

Күтелия. Ишпьюухәон, Аслан Абас-иңъя! Аз ирхәзант ағызыцә!

Кабта. Ишәтакызар абыржәтыцәкъагы хәзи! Аха а-а мшәан, абра крүубома! (*Инапсыргута дирбоит.*)

Мықба (*тынч-тынч, ччаңшыңғы ихы-иңи иңүны*). Ағызыцә, инашазын маңк иңашытәүп акғы ықазамкуан ху-гак ачаи абна нағеит ҳәз тыхуацәарарада нахъашшуа!

Кабта (*Мықба нахъя*). Хара нахачаххыоу, хара нахачаххыоу ағыза, даеаజәзызар..

Цъарма. Җазәи затса имычхара ушты аус ахылирән-ахъазаарын. Мшәан изғуа ирғуент, аха абри аредакциаагъ ирыхъзеи ари ақара агурамгара... зың, фынта, хынта, ибзиоуп хара хагура рымгаант, аха Аслан Абас-иңъагын игура рымгон?

Мықба. Ачаиртакуа зегы шқоуп, уағы дэзыцәшәра акғы ықам? Аколихара уағы дызлазашыша акғын амам? Усоума?

Цъармей Кабтеи. Хай ишпьюухәон, ағыза! Шәара өбә шәаҳхәо анцә имхәаант...

Аслан (*Маруша әдүрбо*). Дыжәбонт ари атхәйзба!? (*Мыңыза уа афра дағуп уажэы-уажэы уахъ дыпьшуа. Уи аамтазы даацәртүеит. Дата. Цәэтиңүни дырзыпьшуеит. Уа дидит Маруша. Дыкны дааргас үчишьоит.*)

Дата. Аа, сара үңсата енкуатә... Аз абар дрыман нахъаз... Аз абар... (*Дыхың-хыңыуа илабашыңа иңыргуо дынрызалаоит.*)

Маруша (*уамашәа әбаны*). Саб, уааззазен, угу бзини уцәышұа үсы ухазамен?

Дата. Ы-ы, бара агаја, бара бзин исмыхъра нарбан-чмазароу... ахәатә хамта...

Маруша. Мшәан аштышыңәа саб, иухъзеи?!

Дата. Агаја. Аеада алымха үырқон, нара изакузен ҳәз ищауан ҳәз лара аштышыңәа ҳәз сара дсабжьюонт... Бнаскъа нак абзамыку...

Маруша. Мшәан аштышыңәа саб, иузаазен нахъя?

Дата. Кабта дад, минутк устахын иқалозар!

Кабта (*ибжың үәйтәнү*). Ухаткы Дата, унхархент, хатамзант. Уца ағынка. Уи ҳазәыз ахахан хъаас икоум-

цаи... (Уца ҳәа инапы ицрбоит. Аслани Мықбей ханы ирзығышуеит.)

Дата (Кабта иахъ днасқъо). Ухаткы сарасайтад, сыйсыр сумтәуын... дәзоуп. Датазны уи ағыза¹ ишырғашом... Абарт хасасцә ценцә сыман шәыхәонт. Цъармагы уаргы, сыйбар затә дцэрганы апалытыка дашемырбаң абавьес...

Аслан. Ари ағыза акыр даргуамщума?

Цъарма. Мап, мап, башоуп...

Кабта (Датә диньрагыло). Уи шәашәкында инаагаша усым, ҳаңупқатән таңдашәа усуп, Аслан Абас-иňя...

Дата (Аслан Абас-иňя иахъ). Дад, арт ирхәагушыом, аха ара зегъ хара хауп, изыззозен, сыйбар газарак лыхът (Кабтеи Цъармеи ицрыхоит.) Ишпәззықало дад, мамзаргы акамхуаз аңғыхәара...

Мықба. Изакутә цәгъяхәроузен ари дызәү?

Маруша. Сароу саб?

Цъарма. Башоуп, баша ағыза Мықба...

Маруша. Мишәан саб уенлагама, дарбан узәү?

Мықба. Саб, еилырганы ихәен... (Уахъ днасқъоит.)

Дата. Нак биаскъа абзамыку...

Кабта. Ағыза Мықба, уи башоуп, ахы ачандахъ шәңзор хдәйкүшәтә алаңш-өңгүш шәмамоу хахъзартә...

Мықба. Аан, аха уенизгы изакутә цәгъяхәроузен?

Цъарма. Ишпәсхәари мишәан, баша, баша, шиңкак лыхът, шиңкак...

Кабта (Цъарма дңәйтүшни дихуаңшуа). Аан, аан шыта! факткуак нархәи аархәни инашамкуан аредакциахъ илғын, аха губбан лаҳамтент... Хастахановка лоуп... Ахы ачандахъ хдәйкүшәтә. (Дәңкүлоит.)

Маруша. Сара соума шәйизәү?

Мықба. Мап, мап, минутк ағыздәа, изакутә фактүзен, насты аредакциахъ?

Цъарма (Кабта лаңзыбжала дихуаңшуа). Аан, шыта редакциахан, аха...

Мықба. Аха закүзен? Аха избан?

Кабта. Шыта инашам афакт нарабан редакциазаалакты иахынуштылакъ, уи инашам! Ақыткорцә аус аткыс аյара аҳатыр еиха избаугы камло, ағыздәа!

Маруша. Ишпә, сара аус аткыс айара аҳатыр збону?! Пұсажәоуп иухәо! Шәа-шәтәы збоуп! (Кабта днашахх'уеит.)

Дата (иѣхѣ лахъ). Бѣы ааихакы бара абзамыку! *Ба-/
бта иахъ.*) Дад, ари агаза улзымхуцин, Кабта уххъ *сара*
изгаант, улыламцәажәан.

Марушъа. Саб, сара исхѣо сара издыруент. Ахахан
шѣхы шәамжыаит, афызцәа! Шәмыйдауыцәа былхъеит ишәм-
здыруам акумзар... (*Аслан иахъ.*) Абар, Аслан Абас-иѣа,
саб дааганы иихѣо иәамшѣо ихы штыркъаз. (*Дара ракъ.*)
Егъа ейкуртәа ейкурғыла иашәхәент ульхъа лыбз такы хәа!

Аслан. Минутк, афызцәа! (*Кабта иахъ.*) Ари ауаф
шәара шәнпѣхъоу нара ихала критахны даау?

Кабта. Ихала, Аслан Абас-иѣа, справкак итахын...
Ус ами, Дата, аа мшәан ус акумкуа...

Марушъа. Ус аума, саб? Иарбан справкоу зда ухуа-
ртамхаз нахъа сшындәымлышыз?

Дата (ихы еимлагуга инапала икны). Анцәа имағоуп
нахъа схы шеилаго... Изакутә справкоузен дад, сыззааз..
Акымзарак стахым... Сыъха лоуп.. Абра дныкуганы даны-
жәга снапы ала схы шсыртынчұа жәдьираант...

Мықба. Ашьшыхәа, саб. Марушъа дарбан дызго!..

Цъарма. Мишәан ари атахмада зын҃за ихы қазаап...
Өнек асправка стахымуп имхәаз...

Марушъа. Уи сара иқатаны изгахъеит, закантә нута-
ран указ? (*Аслан иахъ.*) Аслан Абас-иѣа, сара сызещ
акыткор даазгонт уажәйтәкъя! (*Ләмына хоит. Уи аамтаз
Мыңъа иетәы даалған уахъ дналълоит.*)

Марушъа. Шамил ашәку уитама, Мыңъа?

Мыңъа. Ази, сара баб ишипѣхъаз ансаҳа саан нахъан-
тәарнәк абра стәоуп. Сара зегъы аартны насхәонт аихабы!

Марушъа. Мыңъа, сара зегъы расхәахъеит амған,
хакан ачанртағы. Абна ишагаз рбент. Ирасхәеит уара шуа-
куз изғыз... (*Дара ракъ инеишеит Аслан иахъ.*) Абар, Аслан
Абас-иѣа, акыткор Марыхуба Мыңъа. Абри науп зызбаху
шәасхәаз...

Аслан (*Мыңъа инапы имих'уеит*). Афыза Күтелина,
ихәа абарт афызцәа ишраҳауа, нахъа хыла уабаказ чаиртас?

Күтелина. Аллаҳ илъирроуп, еимаадахъоу нахъа иырцә,
аарцә, ха ҳахықамыз хәа икоузен..

Цъарма. Куачараа рхәа ҳахысрац ацык ауп иңаг-
хаз...

Мыңъа. „Тарасть наапътра“ шәықазу? (*Дненғағы-
лоит.*)

Кабта (*Мыңъа иахъ.*). Уара ачкун, ара иуусхузен, узы-
дигыло уара дыуғызоу цүвшьома!

Аслан. Ара аңақъара зынзаскгы нахутаны исөлжыз-
зазом... Ағыза Кабта, иңде аңкун итак. Шәйкәзма „Тарасть
наңытра“?

Күтелиа. Ази, ҳәкамкуан, мшәан ҳәкамызы.. (Царь-
мей Кабтей дырғауышеит.)

Аслан. Сиәзщааует сара, ағызцәа, шәйкәзма „Та-
расть наңытра“ хәа? (Күтелиа «аас» иңирхәар иштахны
джарагауыша Царьмей Кабтей дырғауышеит, аха дара,
ғырттуам. Рыхуда рукуаены игылоуп.)

Маруша. Атак ахәра шәңәхъантоуп акуу?

Дата. Ашының, абаапыс дад, еңта бхы рылабгалак-
умса (Царьмей Кабтей блаңзытыркүчесе иңэтиңүүшесеит.)

Күтелиа. Иарбан атак ахәра захңәхъантоу ағыза?
Хакан! Абар ағызцәа шәрүзцаа ҳәказу ҳәкамзу!

Кабтей }
Царьмей } (ергъхәа). Ҳакагушын, аха...

Күтелиа. Иауазен ҳәкамкуан ҳакан ҳхәаратәм...
Азәй игу наанаго сыйзыруам, сара инаша схөонт! Уи аиньш
ашың-циыфараку схы исватәашьом! Абар ачаирта Тарасть
наңытра агута хантатәаны иштаххыз акт. (Илалка
иаагулих'үеит.) Сиәыхәонт минутк шәаасзышырфразы:
(Даңхъоит.) „Иахъа, инун 27, 1952 ш. аредакция „Аңсны
Каңыш“ наанинырслан изныкымкуан агукушыракуа иканаца-
хъо у рыштазаарала, Куламбатән аколихара „Джылак“ ачай
плантация ху-гак апъхастахара иахъышны, шытандыла алаша
заръшра хықуқыс иаманы араион ахтә наашты ақытта иха-
мда акуша аиҳабы ағыза Күтелиа, атыңантән аколихара
ахантәәфы Мцәа буача Царьма, ақытсовет ахантәәфы ағыза
Шәлымба Кабта алахуны имфаңгоуп шытандылатән агуатара.
Агуатара наанарғышит, изныкымкуан аамтеи аңыен зку-
рзу ашшыңхызы, гуабшаку ишфу, ачаирта Тарасть наңы-
тра ажәған агуеніш ишиңкью, хуашырак шамам. Акт
шытыхын 27 инун, асаат ө-ба, цэгъяхуцрала зыхъз ырцэ-
гью, комиссиятә блала ҳахуапышуазар, — ҳаҭабзиара згым
«Тарасть наңытра» ачай плантация агута

Акт инашара шыакурбууюп хатыр ду зыгурагарала
изку хөйк збригадирцәа — риапатцафрана. Абар! (Мыңбей
Аслани еңеауышеит. Маруша дұрышбәйрочо Мыңа
диңеауышеит.)

Мыңа. Икалозар, ағызцәа, саргы қтык сышәзат-
хъонт!

Царьма (*Кабта нахъ*). Иарбан қту уара ари дээрхъю?

Кабта. Ани акомедия хайхаргылан ииғуаңбылайхан
агаза!

Аслан. Изакутә қтузеи, ағыза Марыхуба, узыпхъо?

Мыңца. Арт ағызыцәа ишәрхәо ҭабыргыуп. Иахъа
тәамфахук қарымтаңт. Саргы срыцын нахъцалак! (*Аслан
Маруша әналыхуаңшүеит иңашъаны. Маруша Мыңца
уамашәа әбәни дихуаңшүеит.*)

Күтелия (*дара дрыдгыло цышиа*). Абар әшаңат! Аб-
ригъ игура шәымгои?! Инареңбуу аколихаа бзиа... Зажәа
хоушаша...

Кабта. Уи инхәаз ҳәоуп! Икәм-иним узирихәазом!

Царьма (*Мыңца нахъ*). Ағырхата! Уара узыхәан
хзыкамыз хара! Са суағызар иузыулак убап!

Кабта. Ағырхата Мыңца!

Аслан. Ари акт зәмитада?

Мыңца. Уи ачаирта азашшыцәа аменжытеи акрааңуент.
Издыруада уажәгъы ҳоллихара ахантәафциәа рыйгуралар
сәди саргы хазы ктык фны иштыксыйт!

Аслан. Ибзиуп, уаңхъя!

Мыңца. Акт!

Маруша (*дилүүххыланы*). Мыңца, уаргы уенлар-
гама саб иенпүш, дызустда узыдгыло?

Дата. Ашшыхъяа, абааңс дад, наачха! Иртакыу җар-
щаант брыламџаңжәан! (*Лөү ик'үеит.*)

Кабта (*Мыңца нахъ*). Азбаб лакум узызхууща, Мыңца,
уаңхъя иукуу!

Царьма (*нахъаратты*). Дфырхатоуп уи!

Мыңца. Акт (*Аңхъара әналагоит чатыршык ибла иш-
шәом.*) Иахъа, ииун 27, 1952 шыкуса. Аредакция гуакуլцәа-
ра азымкууан құламбатәи аколихара „Дүхъақа“ ачаирта
хү-так ағыластахара инаша айлаа аиканатаз абзоурала
аралон ақнитә дааштып ақытанихамаа акуша аихабы ағыза
Күтелия.

Кабта. Ишабыргыуп!

Күтелия (*инақурцакны*). Так, точно! (*Иеңирђаагъан
даагылоит.*)

Мыңца (*нациттоит*). Ағыза Күтелия машыныала аусхәа-
рата ашта данаатала инаркны имашына аранон ахъ ахы
рханы иғылоуп, ишиңткъара назыхианы, абарбалкуа шыашк
рыйшыаңыц.

Царьма. Ішабыргыуп!

Кабта. Ааи, инашоуп, шыапыла хнықуон!

Кутелина. Так, точно!

Мыңға. Асаат өбәнзә урт ирыман ақытсөбөтіштүйләдең
аколихаңда ридкылара!

Кабта. Инашоуп, ихаман абесседа..

Царьма. Ашътахакуа храбжыон..

Кутелина. Совершенно верно!

Царьма. Анағас, Мыңға! (*Дұлаңақо дұрылоуп.*)

Мыңға. Избаны излаштырыхыз ала, асаат өба рымнан
хыс ирыхъязеңт амфакулара наамтаны!

Кабта. Абар шәизызыры..!

Царьма. Ухх сара изгаит, Мыңға! (*Инапы дагузны
иирбоит.*)

Кутелина. Так, точно!

Мыңға. Асаат хъя рыбжазы, ҳқыта анатхгағца
Кабтең Царьмен, араион усзуғ гутбаа ағыза Кутелина ригута
диаргыланы инталт...

Кабта. „Тарасть изаңттра“ аченрта!

Царьма. Абар..!

Кутелина. Совершенно верно!

Мыңға. Инталт алакуа ыргубзың'я усқеарта ченрүй-
ка Цыкац Барбала лашта тбас!

Царьма (*иамарғызыны*). И-ишауп, Мыңға, амала
зыжера хшынкылгылаз цыя наанлырганы ища...

Кабта (*аяаа рахь*). Наууен сабиц...

Мыңға. Ағыза Кутелина дзыгъхъяз акт ишауп.

Кабта. Убас, убас...

Мыңға. Изаамғағыргаз ауп ианыу. Амала изгуататеүп
абарт аришаарақуа. Актән...

Царьма. Абыржэ уазқылсит..

Кабта. Умыщакын, Мыңға.. Издыруада азы ута-
хызар?

Кутелина. Дальше, Миджа!

Мыңға. „Актән: Ачай архастахара зааръшра иашыңаз
акомиссия уажәрзанза зыхъз ххәз. Куачаратән ахәза ина-
хысырц абык ахърыгхаз иришатеүп абас: Цыкац Барбала
ләдделан илырхиаз астол ахәза инахысны атәах-мажкуа
рахъгы инеирц абык шаарыгхаз!.“

Царьма. Иузихәйт!

Кабта. Иарбап мшәан, Мыңға, узыгъхъо, иуцәеила-
мтазаант..? Сатамзаант, аха иара дышәкүағуп.. Арчагакуа
иғлонит.. Харгызы хирчалоит Акы дағашъалазар қалоит..

Маруша. Ман, уи диашан дцоит...

Кутелиа. Совершенно верно!

Маруша. Абар, Кутелиагы дақушақатхана

Кутелиа. Сара Кабта науп сызқушақату... Әлемдегі олар

Дата. Җыбымтын абағұс, дад...

Аслан. Ашышықә ағызыңа. Иаңда ағыза Мыңа.

Мыңа. Ағбатән: Иазгуататәуп ачанды ажәған агу-
сиңш „ишицкью“, аха нара убра наңнататәуп ачанды аткыс
ишицкью ағызыңа рыблакуа хызызы аколихара ахарданых
әңкүаңа аңаңхы аңырбауаз.

Кабта. Иузихәент!

Царьма. Хашшын!

Кабта. Хахуда ғыңкент!

Кутелиа. Ерунда!

Мықба. Та-а-ак!

Мыңа. Ахъятән:

Кутелиа (*иссаат днахуа әншы*). Лассы интәома ағыза
ары укомедия?

Маруша. Умыщакын, Мыңа!

Мыңа. „Ихәтәуп, ағызыңа рымчала наңтоу акт „Та-
рашь нааңтар“ ишиштыхы, аха иазгуататәуп наңда иши-
шахо Барбала лчыстра адулады апъхы астол ғышырқца
акыншы инықуқны, амашхулт наңырхагаз, — хәахудашәа
ибжазыз аферма үзма „Гды“ ғысата енқуатәа — ажәғшәақыа
акағ ахырга нақ инықуршәни, анаңқаракуа абыстахы иры-
мағаз зарымыршәшәни, ағыга калам занкыланы, ахардан
әле-енқуатәа куенкуенуа ихы-иңи ဇаабало ифит хәэр,
автор уи акт.

Царьма. Хашшын...

Кабта. Хахуда ғыңкент...

Кутелиа. Пустинаки!

Мықба. Т-а-ак!

Мыңа. Антариашарағ наңнататәуп: „СГУ изанагоит „Та-
рашь нааңтар“ ахъз нахзырғашылалаз аколихара күті шку-
куа Барбала лыхуштаарағы нааниламырсұзакуан изыртәниуз
„Тарашь нааңтар“ илірхыз акт үзінде аңаңхы аңырбауаз“

Кабта. Даахалгазент!

Царьма. Үгу ртынч, дақуғылазарғы дхалгент...

Кутелиа. Чушты...

Мықба. Та-а-ак!

Мыңа. „Хзыңхыз акт шытын Барбала лығыны ашә
збартаны аусқарапт аштә ахынтаи „аревизордәа“ русушы
иазыңшын, аредакцияз иқыткору, хайхабыразы тәамбашаку

и поету, аколихағы Марыхуба Мыңған абырг гүңкәй "Мыңған шәэк" зархәарц нааргас Датеи рыбзуурала.

Дата. Аа, абар, стыха ахырға... Унан үйрәнбайылда...

Мыңған. Акт шыакурбуюуп ху-гектарын айыртады. Ибн нағас аченишьапқуа рыла. Абри анағас иғылоуп акуаң. (Даалгоит.)

Дата (ишиштахъка әнасқын ауаа рахь). Дызт, дызт тақаңыра имамқуа змоураху мызызы чун.

Царьма. Иуахант?

Кабта. Уара нумаңай?

Царьма. Хөміңдегі хдагуазар енбымыз...

Күтелес. Абри акт ахъзума, ағыза, уара утәала? (Игуампхазо дәңғылдаччо.)

Мыңған. Уара иутахыу ахъзда шыта.

Дата. Дымшәаңакуан ағашақа ахылаңышқа дышпәраңажәси.. иза анцәханы...

Аслан (тұтынтраамтак ұымтуда дрылаңшүеит). Ҳакан ағырханаңа шәчениртағы, устән ауп арахъ ҳшаа... Ҳара баша хшәэзпауан, шәыламыс, ахынбаңқуоу аабарцы... (Царьмеи Күтелеси, Кабтеи иљенни иғылоуп.) Аранон апартна аусуңда наизаштыуз шәара ижәжөөн, аңғыя атылағ ишәырбон аյхъагылаңа рчаиртакуа, дара ҳара хадшәыржыон, ҳара обкомаң хакурғыланы нахшәыржыон амб җәахукуа.. Ҳара зегы нахшәыржыон ахәйнтикарра!

Дата (ауаа рахь). Каң! Шәзанаңыз албент ахәйнтикарра ржызозарын! (Аслан ихы ааиртсысы ааиртсынын Мыңған Марушьеи ижәе аңғарыланы амашынахъ иғынеихоит)

Мыңған. Ажәакала, актән акт иалпид ағбатән акт. Ағбатән лассы иалцуент ахъятаң, нара убри алагыры ари аус аңыхуа құтсаң ҳәа сыйкоуп, ағызыңа! Абзираз! (Аслан әнашшәталоит. Царьмеи, Күтелеси, Кабтеи рыхуда рыхуаенни иғылоуп. Дата әнарзааигуахан дырғаңшуда дылоуп.)

Дата (иешархатсан). Шәара шәакузма уара сара сзыршәоз ас знаңа ркьеғни?! (Дара нақ рәйнархоит. Ауаа рахь.) Абар, уара алаку, дара ракузаап еңпакуакуала итәү, арахъ сыйзаби сарен хиашара хакудырзырып наңуп! (Ибба ааицихын.) Суршәа уакут, узтыйсуа уахсырғыз! Иханбар-бап шәарен сарен! (Ашырхәа уахъ иғынеихоит.)

Аңтарда

ЦЫИТ

Асатиратэ комедия

ИАЛАҚУОУ АУАЛ:

АМИЛИЦИА — 50 шыкуса ихыцуент, шәпакы, ауки, ағаңда ишоуп.

АШШӨҮ — дыңхәсүп, 40 шыкуса лхыцуент, көаң шәпакы.

АХАРА ЗДУ — қаңакы, 30 шыкуса ихыцуент.

АХУЧЫ — атағы 8 шыкуса ихыцуент.

МӘСАСӨҮК — дхатоуп, 70 шыкуса ихыцуент.

АМӘСАСЦӘА — ахара зду иғызылдәен, даға цюуки.

АСЕРЖАНТ — 30 шыкуса ихыцуент.

Иқалонт қалақък ағнұпқа, өнек.

Акалақъ. Аулица. Анахъ-арахъ амашымнанкуза реилмебжъкуза гоит. Даен-фенуа, ишәүршемп аңға гъал, аулица аңызу даюоп, амилициа. Ихылтъя ихаршышыуп. Илахъ енмарцаху, илакыңда утариғышам. Ишыңақъуа тбаз-тбаз иргымло, ишазырғаяған даен-ғенисит. Ауза аттахәа амасра наңуп, шыуокы алада, шыуокы азада.

Амилициа (*ҳара шаамбо, имфасуа шыуокы рахъ*). Шәр-р-р! Амәа шәанымғылан! Уаҳа аицәажәартә шәмоуи ажәлар рымға шәымкыр! (*Длеи-өешуеит. Зықурахъ инеи-хьюо хатқак ирцакузан дааишеит, знызынлагъ ахыс-хысрағы налаңдо.*) Шәр-р! (*Дааникылоит.*) Уғуа уабацой? Узырщак'уазеи? Цәгъара қатданы уаауама? Ихәа мамзар абыржәйцәкъя укны узгойт!

Амфасғы. Мап, астаршын ухатқы... Сара...

Амилициа. Удокументкүа цәырга!

Амфасғы (*ажәжәаңда икуа шаатиган*). Абар ухатқы... Амала...

Амилициа. Иауазеи амала?

Амфасғы. Амала даара иумырщакыр адәүба сағхонт ухатқы... Сара сқытантәүп...

Амилициа (*тынч дрыхуағуша*). Т-а-а-к! Уара уахъаттәу уи сара исыздырам... Сара абра узбент!

Амфасғы. Ирлас абағын ухатқы.., Мамзар адәүба сағхонт аблет рымсхұхахъеит...

Амилициа. Уагхар қықыш! Уабаказ уажәраанза?

Амфасғы. Акуаң стиуан ухатқы, уаха исызмырласит!

Амилициа. Акуаң стиуан! Хынфажәа иук'уазма?!. Уаамта узымдыруаз? Ағығ-чкун иениш укакукуа убжъалан уаауеит! Ақыта-гуарарабжъара убжьюу үүшшома! Калақын ара иудыруаз!

Амфасғы. Излышруеит ухатқы... уажәада хмаацкуағы ҳакам, аха..

Амилициа. Абар уст. Дағазны уансымпыхъашәа усухы узғыншын! Ашшыхәа, акакала уца... (*Адо-*

кументқуа наийтоит. Атахмада дхъаңш-хъаңшуда шынап-
тынца дыкүгүләнүү ишенихеит. Амилициа нак фынып-
шлакъ ешта длаткъан дыюеит. Амилициа сүрфүзүрүшөри-
ра дналагоит. Ус игоит ажсы.)

ЫПД-ПОПОВС

Абжы. Амилициа!. Амилициа!. (Амилициа даахара-
хатшын, даакүгъемжеан, ишээршээр тәахны. дзоу зоуу-
днеини шөвирецизындын атла ашыапы днавагылоит, уажэ-
уажээ дқылдүшү.)

Абжы. Амилициа-а!. Амилициа!..

Амғасфы. Уара ара узувагылоузен, анахь апхэйс
ахъузёлтуа умахауен?

Амилициа (шөаирхатшан). Уи сара сакузам дызёу...
Егни сөйза науп... Сара сус сара издымреит..!

Амғасфы. Сатамзаант! (Дзоит. Ус лытсы лыбрамжо
дыноны даацээртүеит апхэйс.)

Апхэйс. Амилициа... амилициа, ухаткы...

Амилициа. Икалазен азу-зу бхырга? Ибыхъзен?

Апхэйс. Абни наауа ачкун сцыба дыштаз дакус-
кынит. Инапы санамтас — ажээ бааңгы сенхэеит... дагы-
сөсит.

Амилициа. Ашахат дымоума?

Апхэйс. Абант иинеуа зегы шахатцоуп!

Амилициа. Бца арахь дысзаага!

Апхэйс. Сара дызлаазгозеи, ухаткы, уара даауга-
роуп акумзар! Иара устыы знык дысөсит.. (Алада даана-
шын.) Абар арахь дахъаая! (Лнацэкыс наалырххойт.)

Амилициа. Арахь бхэоу? (Дизэнэ даатрыссеит.)

Апхэйс. Абни агута иғылоу науп... Ее, абни ачкун
аса...

Амилициа. Игу наанаго сендроу, нак бнапы ларкү!
(Ус шаацээртүеит х-фык ачкунцэа.)

Апхэйс. Аа абар, абри науп... (Ачкун шеирбажоит.)

Амилициа (шөөндүрүлсаланы). Минутзак хуацаажаар
калару, ағыза?

Ахара зду (шөвирдээ ражь). Уара ари ахылца қашып
сара соума дызёу?

Амилициа. Уара уоуп, ағыза, аан!

Ахара зду. Иутаххаз хээ, сзырфуеит!

Амилициа. Ишауома ари апхэйс илхээ? Лүүба
уталазаап уи излалхэо ала...

Апхэйс. Излалхэо ала захъузуен дталахъахтеи ухаткы!

Ахара зду (иғылмазда рахь). Сара соума уара ари дыздей?

Руазәк. Ааи, усоуп дылазбо ала!

ОМДЗЕСІЛДІРІЛДЕ

Еғін. Аиен мшән, уара уоуп ихызықуынан

Ахара зду. Дарбан, ари айхәйс? Сара слүненеахаан-гын уи нахъада десымбазаңт... Ажәй дихфашылт айлымга, мамзаргың құрыз сыйлент! (Иччоит.)

Амилициа. Мап, ухатқы! (Дааиңырагылоит.)

Ахара зду. Нас уара утәала сара сұышуп, ы-ы?!
(Дааизыңқоит ихылтұа абз аархәны.)

Амилициа. Мап, мап, ухатқы! Уара убышуп жәнда мамзаргы... Амала лара иләсент инапы сұышба иштәз ис-кыт ҳәа. (Айхәйс лаҳь.) Ус ами?

Айхәйс. Аиашахата ухатқы!

Ахара зду. Нас убри уара ихоуцама? Сара ағы сашыуп... Икалоит сұышба сцәенлаган сиапы лұзыба интас-зар... Мамзар итысқ'узен сара ани лұзыба! Ағыба абар саргың нахъызыроу! Аңара акузар сара макъана ажәй симы-хәаңт... Абар! (Итеганы идирбоит.)

Амилициа. Нәк итәахы ухатқы упъаракуа...

Иғылмазда. Шыта нәк итәахы.., угура имго дыкоума ари...

Ахара зду. Гұжашыроуп уара узын ағыза! Уара умиллициоуп! Аорганағ аус ууент! Аңәгъя згу итоун ағычирыблы ухыншылан маңара иудыруазароуп!

Айхәйс. Унан, хаас дырғеғых арахь хирпхашыонт, Цира алаба қынан дәңеуан ҳәа! Узғылоузен уара, дқы!

Амилициа. Бөзанкыл зны! (Иара нахь.) Уи уара убышызың ұылышыент умбони ухатқы! Айхәйс ажәа шынды-моукки мамзаргы... Айхәйс ала бзина лейшуам рхәонт... Уара уениңш ақкун ауышыл...

Ахара зду. Сара соума уара ас ззиңдәз? Сара ала садуқылану?! Аант, уара... (Еншә дызыңқоит.)

Амилициа. Улоуп жәнда ухатқы? (Иғылмазда рахь.) Сшәхәйт дыжәга абааңың нәк... Сара аамта сымам... Аус зуент... Абри аулица зегы сара исидуп нахъа хъчатәйс... Ара ағылаха сыйтада...

Ахара зду. Цыара усқыншамшәар уабанзаңои... Анышә уабатталои усымбакуан... Иусырбап сара...

Иғылмазда. Ахы шыта уаала.. Итахым... Изууазен уаала шыта. (Мұыла дыргоит.)

Аңхәыс. Иарбан абының дзоууыштыз ухаткы? Фу-
злаауент дзоууыштызи хәа абының!?

Амилициа. Абыржәйткәкъя бсымбан! Барың бидүхүала
аңа дсырхант нахъя!

Аңхәыс. Абни уш්јенцәшәен уара адүззә, фу ухәэр
үпсүп маңара дагапеи?

Амилициа. Аиен фу бхәар быңсып дагоит, бненины
битәхәеиш! Уи дзаку бдырума бара? Ростов нахыс даку-
шахъент, ахы-хтәа! Ауафы ишьрагы акучыш ашьрагы
изенпүшуп! Шәнт!—даабылгент!

Аңхәыс. Нас узгылоузен уара ара уформа ушәхызы-
зала, утапанча уқуныззала, ушәмрәым алаңан-цәхар
еңпүш иухынырхалан, уеырбабан ауаа реңпүш, уаңа уаң
дүзүмкүазар, уаң дуңәымшәозар, наң дара урыщәшәозар?!

Амилициа (*шешеңкүа тұсанды*). Абыржәйткәкъя сыңхә
мхәакуан акапезе ахь бсаңыз! (*Итапанча шаңхықа
даахоит.*)

Аңхәыс. Иууазеи ухаткы, аңы назымнааиз акуадыр
ласуан хәа абының уиңәшәаны сара сугома?

Амилициа. Сыңхә! Уи дыбычмызды! Уи сара дыздыр-
уент! Ауаф гүлкәа ззырхәо науп! Бара ибтаххент уи ихъә
ырщәгъян, арыжәтә илсиз бхы нархуаны бұзыба дталазшәа
ытық иңәйгарц аус уастонт хәа даңыршәаны! Сара из-
друент заманаала бгу итабкыз!

Аңхәыс. Унан хынкыдкы!

Амилициа. Ааи, ааи! Абас иқакуо роуп хара уажә
зыкра хаштоу! Амилиционер, аефреитор звания змоу, ама-
турағы аңыза ду збахью иңәа ихыхны аңәжәашъя зеңпүш-
роу ханбарбап. Бсаңыз!

Аңхәыс. Аа, ухаткы! Сминаутуп! Сатамзаант! Сара
уи аңакы сазымхуңдай!

Амилициа. Мап! Уи ахәара акгы нахуазом! Бсаңыз
абыржәйткәкъя!

Аңхәыс. Сұхәонт абаапу... сара сыймазафуп... ахә-
кым нахъ хәа сазуан... х-фык ахүчкүа сымоуп... Схата аи-
башырах дыршият...

Амилициа (*даахуңны*). Убарт ахүчкүа хәа иб-
хәаз брыңхасшыонт акумзар ху-шыкуса өаңзә бнапы на-
сыркрын нахъя! (*Аатылар*). Иахъарнахыс ибдүруаз! Хара
хтәи уи бара збатәис ибиммам... Хара даеауауп! Хара
хшәошәа анықаңчауагы тақык амоуп! Ханыччауагы—

аатсаңык! Хара иқаңчауеи, енөхарцауеи, еилахагауи
бара ибзенилүргарым!

Аң хәйс. Еилсиргоит ухаткы! Сатоумшан!

Амилициа. Нак былабыржкуа рыңкыя! Ибдем-төмөнде
бөй итыбымхын акумзар баргы саргы ғаахәмәра ҳнатом!
Исыхълакгы имарианы сбылгоит... 50 маат аштраф!..

Аң хәйс (ажәжәаңза шаацәзырылган). Абар ухаткы!

Амилициа. Уатән саҳыко ңаша, акутанциа быстоит!
Турбаза скалоит, уа сбымбар аплижағ скалоит, уа саны-
камла аботаникатә баҳчағы, убраагы саныбымба нас ауы-
рмыкыағ скалоит! (Икуа интөиеттоит.)

Аң хәйс (дыхырхуо). Акымзарак стахым ухаткы...
Акымзарк стахым... Сатамзаант.. Идуздан итабуп! (Шыт-
хъла-шытхъла днасқоит.)

Амилициа. Аеазназы сыйдыруаз!

Аң хәйс. Усымдыркуан ухаткы! Уажәраанзагъ узды-
руазар сыйхутан.. Уара... Амала сзыхашьшалаз егырт
амилициаңа роуп... Айыч дыдурбар асаатқ дыкни дызгоз...
Сара уи атақы намоу саззұхуцомызт... Уара циеи усха-
штын шыт... Урт уреиңшәм... (Шытхъла-шытхъла дцо-
ит. Амилициа ишәарбабан, иштәтәқуа дларыха-фарыхоит.)

Амилициа (ауаа ракъ). Хың! Уенизгы ушәоит лхәеит!
(Итапанча иағъхъака иааган, ихылђа илахъ иахаршыны
ситә алеи-фөира дналагоит. Уи аамтаз игоит аеами-
лициақ ишәзырышыр абжы. Амилициа аббьяаңза днеини
ситә итла днавагылоит. Уажәы-уажәы дқылдышы ды-
ңүшесит. Мәасынк иштәтәқала даандылоит.)

Амғасы. Ее, абни науп изыштыоу, ағыза амилициа.
(Дицрбоит.)

Амилициа. Издыруеит, нақ уца. Ара даниасуа, дыск-
уеит, мамзар сибар дыфуеит! (Дытрак аштыхъ даацәзыры-
тны.) Ох, гушыя! Нақ дцент! Иара ихататқыя изкун.
Исыззә дырцәынналт игу итоу аллах итәуп...

Амғасы. Ағыза амилициа, уғыза дикит уара доууы-
штын, аха...

Амилициа. Дарбан?

Амғасы. Аңхъан аңхәмәс дыззашшуаз!

Амилициа. Ииашан! (Дегурбьюит.) Уи сара сицалан,
ижәң тұқыны хаштаб ахъ десшытит! Хус ағы абас ауышә
умазароуп! Уихулакатқатуа зыпсоузен ауалица уанғыланы?

Амғасы. Ахулакатқатра избан! Абар! (Итәңкүм
иирбоит, нас дцоит. Амилициа уи днаишъклапышесит.)

А милица. Хы, уи иаанаго ушәеит аун! Хы, сыйын
сшәону? Усъыхъашәап уаргы зны! (*Иеырғагъан дәлил-
өенүеит.*)

А милица (*даатғылан*). Шәр-р-р (*Даатғылан жүйе*).
Чык имахцэы даанкны даацээртүеит.) Уабацоз арахь-
аулица агута уаныланы?

А хучы. Ашкол ахь сцоит.

А милица. Ашкол ахь дцоит иара..! Аныкуаша аў-
карра аилагаша зеңшроу ханбарбап! Уаален арахь! (*Има-
хцэы кны ичынеихоит.*)

А хучы (*дәзүеит*). Иахуа, ашкол ахь сцоит.. Ашкол
сагхонит..

А милица. Ашышыҳә! Ашкол ахь усыштып ибзианы
ахуч рыцх! Иханбарбап аўкарра аилагаша зеңшроу!
(*Ахучы дәйрәт-бъатцэуа диман дышненуа даацээртүеит
сержантк.*)

Асержант (*ишаакуафсаны*). Ағыза аефрентор, лабо-
угон ари ахучы дышбъатцэы-бъатцэуа?

А милица. Ағыза асержант, ахучы еиленгент аулицаң-
аныкуаша аўкарра! Дызгонт акапезе ахь! (*Асержант ахучы
дааихан, амилица дааимих'еит.*) Дабоугон ухатцы, ахара
зхароу дығыр қалоит!

Асержант (*ахуч иахъ*). Иужәлоузен ахучы уара?
(*Аблокноми акарандаши рхианы икыуп.*)

А хучы. Нанба...

Асержант. Уаб ихъузен?

А хучы. Баба ихъузун..

Асержант. Уи уара ишиоухәо аун. Еғын ауаа ишіңа
нархәон?

А хучы. Ауаа Басиат хәа нархәонит..

Асержант. Шәадрес удыруоу?

А милица. Асержант ухатцы, аус ахъенләргө аулица
агутакны аума... Ахара зхароу нахъакунагоу дназган,
нас...

Асержант. Минутк ағыза аефрентор, умыщакын!..
(*Нас ахуч иахъ*), уадрес шыякоу?

А хучы. Садрес – Пушкин иулица № 4.

Асержант (*ахучы инапы ааймхны*).⁵ Дағазны ауа-
лица енхымтәан аръыс. Абан ашъапыла уаа рзын амба-
ахъыкоу. Ўмбои ашкуакуакуа тартәаны нахъықатоу?

Ахуңы. Избонт.

Асержант. Убра уахысла... Ара машәмр **УХЫРКА
ӘМБЕЛДҮШІ**
лонт. Ашкол утами?

Ахуңы. Ф-класек рөйн стәоуп...

Асержант. Нас ҆ыхашырами, ф-класс дүззак рөйн тәоуп, абри ақара атара ушахьент, арахъ аңқарра еилогуонт... Дағазны икоумшан уи аиньш... Ари уадрес ала утаацәа срыңханы нахъя икоутаз азалымдара расхәонт... Ахы, уажәштыта ушкол ахъ уца!

Ахуңы. Итабуп! (*Дығны діңділт.*)

Амилициа. Ағыза асержант, избан уара ахара здыз ауағ дысмұнды дзоууыштызы? Ари, угу иалымсын, нахъда тәу исхәонт сара! Шыт ахуңы дахысыңыло дысқыччалашт сара сымунагапәкья сизакумыршәеит хәэ.

Асержант. Уара иухыччауенжиңтән кырцуент ағыза аефрендор, уара ишузгуамто сымызуруам акумзар...

Амилициа. Избан ухатқы сара изысқыччара?

Асержант. Ахуңы дұхыччоңт избан ақузар; зем изыммисаиз акуадыр дасуеит хәә абынч данузымк хәнретегас атқы дуқынит умч икүхан!

Амилициа. Уи цәгъаяхәроуп! Уара ихы дақуиттәйт ахара здыз ауағ... Сара уи ус наансыжкуам... Ихаибарбап! (*Дәңдүлолт.*)

Асержант. Уаала сарғы сцоңт уахъ, умцарғы қалајом иудыруаз. Уи ахуңы ихала иакүзәм нахъя иакүнтыртәуа...

Амилициа. Избан схы сәзакунтытәуа, аус бзинаны нахызыуаз, ахара эхароу ахыск'уаз аумә?

Асержант. Ман, ҳатыр зку аефрендор: Цыт ахымкоупцо азын! Насғы нашишуа ахәсакуа ахара ридтаны аназын ахърымұх'уа! Шығынды ухы агурға умғон? (*Амилициа ибђа ааңтәзәйт, даатғылоит, аха асержант днасаңынан шұныненіхсоит.*)

А ҆хада

АГАГАҚҰА

Ақомедиа.

ИАЛАҚУОУ АУАА:

КҮНТА — ақылтуреи абзазареи ақуша аиҳабы.

МЫТА — акритик.

ДИГУА — аредактор.

МАНЧА — апартнатә қуша аиҳабы.

БАТА — ақытанхамға ақуша аиҳабы.

МЫДГА — Апоет.

АҒДОШТАНЫКУГАӘ.

Икалолт редакцияк ағы.

Асмен атаандаты ауухәә аудадаң абжықуа гонт. Мыдга иажәенираалакуа енлдыргонт Дигуа иудадаң. Мыдга ида арт зегым аредколлегия налоу.

Дигуа. Үшіншала ағызыңа! Даба даңакы уаңхыи.
 Мыдга. Ари лирикатә жәенираалоуп.
 Мыта. Алирикара абаңырхагоу нара акразхәозар!
 Мыдга (даңхвоит.)

Еицптыз ө-шәтүк

Амфапа ханылан хнеиуан,
 Игурбъахун аңсабара.
 Ашәт игултыз зында еиуан
 Амра, иңаздо ҳарт аңхара.

Амра нахъхын лаңыбжала,
 Аху ихыны нахзыршуан.
 Ҳарт наххәашаз маңажәала
 Заа надырхъазшәа илаңқұан.

Соуңшәыл лаңхъа санаатғыла
 Ажәс исалхәеит амахута даахо:
 Иубома ишыштәтыз еинтәмла,
 Амра ғұхара агу ишахуо?!

— Җабыргып ибхәаз, сыхаара! —
 Илкыз саахеит амаху уа —
 Иалымшозен амра ғұхара
 Зыңк адгылаң ианкаңхә!

Аха нахъоуп уи аңшұзара
 Избо зегым анызгушыуа.
 Ағыс нахылцуа, ашәт ғұшұзара,
 Угуатса иантало ишышшыуа.

Дүйтрак аштыахъ амра захуом,
Ашэт аббызыктуа кыч кычуент.
Алаңш раңа ырынбайш изакушил 350 жыл
Ус мач-мач иңшешәауент! — Әлемдөң оюндар

Аманута исказы пышшыала ианоусыжъ
Абба еипыхны нағеырбейт.
Ашэт гыагъя ибжылаз ашыжъ,
Азаза цыкубар ныбжыбейт.

Убаскан соулшәэл даасыхуаччан
Хаңсахъала ак налтәахынт —
Икалап убаскан лычча нахәозар:
— Аштгы саргы ҳаниппит!

Дигуа. Ишиажәбон, ағыздә? (*Итәоуп именеңаңышы-аашаңшүеит аյъха иңәажәэрүда ҳәа. Дүйтраамтак азәлүү өйтүүм.*)

Мыта. Ағыза Мылга, иухәарц иутахыузен абри ажәенираала?

Мылга (*дұрыштырчко*). Сара исхәарц истахызы схөент. Шыңа нара нахәозароуп. Ари енагъ сара сауацхыу..!

Мыта. Ааи, аха умбои.. Сара стәала, атакы арзуама схәартә еилаужыцәазшәа збонт... Шәышъахуаңшүен ағыздә шәара? (*Дрылаңшүеит.*) Ара умбои ашэт, амра, амаджәа, азаза цыкубар ухәа. аману ихырхуа-аахырхуо шәедхалашәент. Изатахыузен абзиабара маҳула ардырра.. Лычча арзәажәара, икалап лыччара уи убзиабара ақушаҳатхарә назыкжамзаргы, ихы дышшәажъю! — ҳәа изанағозар!?

Мылга. Ағыза Мыта.. (*Ашырхәа флагылоот.*)

Дигуа. Мылга, уара иуархәо зны уазызымы, нас...

Кунта. Мыта иухәаз сакушахатым. Апоет амра азимгар, ашэт азбаху имхәэр, азаза дахымцәажәар, акы нахымхәајакуан ажәенираала шіенфуен.. Насгы ари лирикатә темоуп...

Манча. Ағыздә, сара сахъахуаңшуа ажәенираала сгуаңхонит. Амала, хәврада, ажәенираала бжоуп; автор хрығ азиуент аполитика аларцәара. Цыарамзар ғыара, цәахәәк ағыны нағиуалеимыршәент. Ари енүш агха аманы, хәара атакхуума, акынъхъ ахъ ихазнагом...

Мылга. Ағыза Манча алирикағ...

Дигуа. Мылга, утә зны икалозар.. Ичхара шізмачу ухәарауазен.. Атыхутәан ажәа уахтоит.. Узырын икалозар... (*Аатғылара.*) Уаха акрызхәода, ағыздә? (*Дрылаңшүеит.*)

Бата (тынч-тынч). Ажәенираала ак ағзам хәә ҳәаҳәодың ағызыцәа, аха инеидкыланы ҳаҳуапъшуазар иңгәмь хәә сыйкоуи, сара стәала. Амала иңәатәуп, жәаҳәарада, иградақъавашының иштәүшүеит убарт ауаа зөү, ҳыкукыс ирымоу, хъяз-зәмәнүүдөй үааума, мамзаргы аколихара иаңыбыналаны знапекуршаны зыбзибарада уаҳа хъаа змамкуя апъшахәа иавоу үааума автор еилырганы нахъхамырбо. Хәара атахүума, зхы зтыхуа ҳымдыруа, амаху үүшә ҳдирхуент хәә абжы ҳазрытом...

Мыта. Ааи, ази. Уи бзия изағуетент ағыза Бата. Цабыргыуп, ашәт махута үүшзоул, аха убри амщурас илуркыр еиха ибууумхоз ачен махута, наххәап ма атунг маху, мамзаргы аевкалипти!

Күнта. Ағыза Мыта, ачеи махута ҳырхуаны иладыркүа ақында наизурхә, нас изыдуркгушьозеи! (Дыччоит.)

Мыта (дацраланы). Мап, ҳхәама, икаант аевкалипти махугы!

Дигуа (д҃ээтиччо). Мыта, аевкалипти махугы харалыкны иңалоит анцәа дақушәнаант!

Мыта. Ажәак ала идыркы, ахәынҭкарра нахуаша махутак! Иабаухуо ашәт махута апъшзара? Аңаа өалом, аха өалом! Иаадыруазароул ҳара зегъы ҳыкукык шамоу, мәфакы ҳышкүү. Ҳамаҳугы убра ишахкүү ҳагутакы ақында хнеиртәи имахутазароуп.

Итәоұ. А-у-уы (рхырга иааилалоит.)

Дигуа (астол дасуеит). Ашышыхәа ағызыцәа! Шәа-агыл икалозар, ишәхәо автор ақы ихуозароуп акумзар... Мыдга уара иуаххәеит аңыхутәан ажәа уаҳтоит хәә, икалозар уаҳъырхагамхан... (Аатғылара). Уаҳа акрызхәода, ағызыцәа?

Манча. Ағыза Мыдга, икамлозыз, еиха -имыбубуахо-зыз, амра аху ихыччаны ихаҳуапъшуан, хгу итәз адырхъаз-шәа илаңәкуа хәә амра наизурхәоз, уағ ихуаша даеакы ганы — абан хгу итоу здымруа, ҳзыръю хәә ухәар?

Бата. Насгы ани ашәт махута уақуцны — ибоума соуғышыл, ачай ауац ишақунагаз ианаңарыса, абзинаңара аноу абжы һат-қаю иштәрүүсаз хәә уи иналирбар — ҳәарада, ажәенираала ақы узаххәаауа икаломуыт.

Мыта. Насгы нара дыбригадирзар, дхат-хатцо адгыл ужәракуа дрыштазар... убаскан исахант!..

Күнта (д҃ээтиччо). Ани азажа икатәогы чанбыйы-ци илеиуазар... Ишлеиуа акалачкур инташәо!

Бата. Аан, аан. Уахымсамыркулжан абыза Кунта. Мамзар избахахуо уара шьюокы рнаңкуа еибаркын аишахээ наовоуп ашэт махутакуа ихырхуа-аахырхуо, **Фонд библиотеки** нахум, хсовихара нахум!

Кунта. Ишәхээ сакушаҳатым абызцәа! Хара наадыр-уазароуп аллитература иамоу еиуенъшым аганкуа... Убри азын атема зхуцра азааузароуп, доусы хтакъхыкуракуа акритикацы ххархуара ҳаштамлакуан: асаҳарькыратәгъы хәа, аформатәгъы, асиужеттгы...

Итәоу (*у-у-у рыхга нааилалоит.*)

Дигуа. Гүшьшыала, абызцәа! (*астол дасуеит.*) Иаххәэ ҳаибамырхаязар, акритика хгу еиҳаршәозар, нас аредколлегия ҳәа ҳзенитәлоузен уара ара? Абыза Мыдга, акритика удуқылозароуп. Акритик, апоет изын дымвоуп.

Мыдга. Дигуа Кан-иңя! Амғакуа зегъ алашарахъ уцэйрыргом, абаҳу уаेыргом, ахайы италогы ыкоуп... Мыта игу нахуоит ҳәа ахайы сыйсталом...

Мыта. Сара сакуну?.. (*Лытъкоит.*)

Дигуа. Үтәа абыза Мыта. Мыдга иқалозар уаҳъырхагамхан. Ацыхутәаны ихәа нааугуамъхо, узыкушаҳатым зегъы...

Мыта. Мыдга дзыкушаҳатым сыйкритикоуп, аха сгу науам Мыдгеи сарен хайғызыцаоуп ҳәа избо агха амхәари. Дагъсашъяз атахызар, акритика критикоуп!

Бата. Шытә назхоуп абызцәа! Уажәы ҳайзызырыфып аредактор инхәогы. Дигуа Кан-иңя, уара нахыуҳааузен?

Дигуа. Сара, абызцәа ишәымхәэз акы схәоит ҳәа салагом. Зегъ ҳәоуп, нағыуп ҳәа уағы игу иззаанагара: уажәы зегъы раңкыс иғханы ианыпшыуа - уағы игу еиҳызышьуа, ажәенираала еиңыхцаоуп. Ҳәарада атема иназыштымхұза еиңыхцаоуп. Иаххәап: азаза цәйкүбарцәкъагы цаҳәек абакурзри..! Ацәаҳәа жәа-маатк иапсоуп. Сгу наанагоит, убри атема злаштыхыу ала аа куплетк мыңхущаоуп ҳәа. Автор илшоит ө-ба, ма ианамудаҳ х-куплетк рыла нааила-цилан афра (*аатғылара.*) Ани еғырт ҳзыпхъяз ирылаҳхыз ажәенираала нахъзузен?

Бата. „Ахәарра“

Манча. „Ахәарра“, науазен миәан „Агитатор“ еиҳа сибъупен!

Дигуа. Уи „Ахәарра“ ҳәа хыс измоу зака куплет рыла ишъақуғылоузен?

Мыдга. Жәа-куплетк.

Дигуа. „Агитатор“?

Мыдга. Жәвға куплет.

Манча. Уи цәгъя сгу нахуеит. Уаҳа натахымкуа
изрыжәтқоуп...

Дигуа. Ираңаңаңауоп назууазеи...

Бата. Мшән „Ахұаррең“, „Агитатори“ мамзаргы иабен-
дулыон!

Дигуа. Ы-ы, иреиңүзен?

Бата. Хәара атахымума, „Ахұарра“!

Манча. „Агитатор“ ныжыны „Ахұарра“ мамзаргы
иңашыас иамоузен ағыза Дигуа.

Дигуа. Ағыза Мыдга, маңк иузагмырхари убри „Ах-
ұарра“?

Мыдга. Ағырхарекуа иакыуп, иәбоуп...

Дигуа. Ахұчра адурға абаңырхаго ахы хыуп, ажәени-
нраала шажәенираалоу икоуп...

Мыдга. Ус анакуха ахұаррагы, аколихарағ адада ихуа-
ртамкуан икамзаап!

Бата. Ус шпюоуҳаңи ағыза Мыдга, уажәы раңхъя иғыло
ун аүпен...

Мыдга. Ишъясымхәөи, ахатабзиара ықамзар, амач
ықамзар, ашәега ықамзар.. Адғылгы дғылу...

Дигуа. Уажәы алафхәара ҳаақуып. Ишақхәаз ика-
па. Ари ажәенираала ғ куплетк еиҳамзароуп Еғи „Ахұ-
арра“ х-куплетк рыла еңәртә. Нас аллитературатә дақьа
анцо рифбагы неиццаны акыңғыл ахы ихашиты...

Мыта. Амала ишақхәаз. Ажәенираала ақакы тұсақтәуп.
Ашәт, азаза, амра урт ажәенираала налхтәуп...
роуп...

Манча. Анағсан раңхъя уағ ихуэртахаша алауртәа-
роуп..

Бата. Амала ашәт, мап, ихахуаша даға маҳук...

Күнта. Нас иажәенирааламхеит, истатиахеит ағызда
ары! Сара сыйкушағы исызыдықылагушом ари аиňш ала
иғу ажәенираала ..

Дигуа (*Күнта ділдүйххылданы*). „Ихыутыр, Баснат,
иҳыумтыр, Мамсыр“ хәа рымхәөи, абри ауп шәара ишәхә
ағызда. Хара ара ағаңа реидгыла ҳамам. Итәжүуа
ажәенираала убас иқазароуп, асттинақуа инарацлабны
ақытанхамғағ аус ауа.

Күнта. Мап, Дигуа Кан-иңа! Ажәенираала ахықазаа-
лакъ жәенираалазароул, иамазароуп ахатәы тұкарракуа...

Дигуа. Ус анакуха ағызцәа, „атәс мбылуа ақуанъы зуа“ хәэ рымхәен.. Абас иқаҳцап: куплетк апъсабара атәс зхәо, тақуплетк, анхаратә, еғи, ажәенираала сәкбизырүү! Абар нахъалцуа еилартәах, х-куплетк рыла ажәенираалы!

Мыта. Абар! Убри аштахъ акритика узызуа даамбари!

Кунта. Уара ари ажәениралоуп, Мұның ипалта апъш маңа-маңа еилацаны, ас жәбахъоумагы!

Бата. Знык х-уск еиланагзойт, Кунта. Уара амачрен аилацареи урзымхузын...

Дигуа (*Мылда шахъ*). Уақушаҳатми? Угу еихънашьуама шытагы? Ааи, ааи, ааи... Агонорар қадың, агонорар!..

Мыта. Апоет ағъара дахыпъышымзароуп!

Мылда. Апоет ағъара дахыпъышыр митәзакгы ипъирхагам, аха акритик ауаа рхәэтәс маңара данахыпъшуюуп — данрупапха.

Мыта. Ишпәя, сара сакуну абас ззиҳәаз? Сара ауаа рхәэтәс сахыпъшну? Аҳаан угу изанамгаант.. Сара сыкритикуп...

Дигуа. Гүшьшызла ағызцәа! Иқалазен, ишөыхъзен уара нахъя! Азлагара ҳто ұышшәшъома?

Кунта. Даба, ағызцәа, нара автор хааизызырыпни индәо. Издируада актыв дақушаҳатымзаргы...

Дигуа. Хаузызырфуент, ағыза Мылда, нааркъяены нахархә утхакуа аус рзурға угу иштоу.

Мылда (*деғалылоот*). Ағызцәа! Раңхъаза итабуп хәэ шәасхәеонт ауыа ахсыздыжәбалаз. (*Аатғылара*) Ағызцәа! Шәара ишәтахыуп сара скынта ишәхарц сыйхакуа аус шрыдызуло. Ари азтаара атыпъаे нахъылоу ибүуюуп. Аха саргы истахыуп тәарап шәара шәахъ: нарбан гхакуоу аус здызуло? (*Азәгъы ұитуам. Аатғылара.*) Иззарым, гхазаттәйкы снамырбейт ханлыргара, аус здызулашаз. Сназызхуцра, схахы наазгара актыв сышәымтент. Аилыргарахъ ианаазга сымтакуа, ҳәарада, сымч шрыкухоз иғын, убас нағыныхеит. Избан? Избанзар ари критикам, ари азанааткуа ринтерес нахылтуа бжыуп. Хара ихамам акритик еихаҳа. Акритик дызкритику ағымта нағыу набзоу кунагалатқыя идирни дазнеиуазроуп.. Арт реибтәразы сара сзыкугу-б'яз, ажәенираалакуа: „Ахәтарра,“ „Саанбзиала,“ ари алириката жәенираалагы нарыццаны ентағаны исышытит алитетуратә газет ахъ ианылар хәэ сыкоуп. Иананымла атхасварыштыуент. Убри схы нағыасырхуоит. Абрюуп ағызцәа нааркъяены, ишәасхәо.

Мыта. Ишпә? Абыржәраанза ҳзырхъоз ажәенираала-
гы алтературатә газет ианыларцу?

Мыдга. Абас ағыза Мыта. Иаңтәи аномер, *ианылар*,
адырра зласымоу ала.

Дигуа. Иаңтәи ухәоу! Аферым! Лиашаз уи зыңзакты
иходан иқајам ианырцазаргы...

Манча. Мап, мап.. уи ҳәеңт ҳәа уи ажәенираала
зыңзакты гжа дүзҗак аманы иқајам... Ианырцаргы қа-
лоит... изықмазы...

Мыта. Хара иұхарбақуаз ағхақуа уи ахътрыжъуа игуа-
тан нацырцар иаңырцоңт, наңрымщаргы Мыдга уа аңара
ицион, истиль рдүреүнт, игуата рдүреүнт... Уаха нарбану...

Бата. Уи умбои ишыкоу... Ашәт абзиајзара амоуп
анихәоуп сиҳаракты, уигъ мшәән тиаами... Ачай, абаза-
лика, агеран ирғызоуп. Цабыргны, наха иңшүоуп, ачайи аге-
рани раткыс, наха нанаалоит бзия еибабо ашәт налхәхәо
рекшы атыхра...

Дигуа (*иҳы быббыб'я*). Ишыкоу иаңыжъзаргы иң-
ғызжам ҳәа сгу иаңагоит ағызциә.

Мыта. Мап, мап. Иаңхант, иаңхан, ишыкоугы... Аңар-
ругу архыт-хытуеүнт... раңхъакатәи руал днарбонт... Атыңхан-
циәи арғарцәен ас икоу ажәенираалакуа сиҳагы пату
рыкурцоит.

Бата. Хай, үүшүт ишшөоухәои, урт ханрыкулаз раң-
хъаза аббыйц иаҳартуаз алирикатә жәенираала зыз акун...

Дигуа (*Мыдга иахъ*). Ус анакуха нахъа хрыпхъашт
урсыбызшәала Мыдга уажәенираалакуа... Шытә имаахъеи
Москвантәи аҳанрплан?

Мыдга. Усоуп агубра шысмоу, Дигуа Кан-иңъа. Амала
сзыңшәо, ишыжәбо ажәахукуа раңдоуп уажәы... Агазет
адакъа жәахула ианынкыламха хымпъада...

Кунта. Ус қаларгы қалоит. Саргы закантә исыхъ-
хуузең... Шыкусыкниза нахыңғогы убап... (*Дыттраамтак
аэзгы ұттуам*.)

Мыта (*иҳы даағахан*). Мамзаргы, Дигуа Кан-иңъа,
уажәазын ишаххәаз иаармачны, еилацаланы иғыргы цәгъа-
зам. Нас тынич, зны аха аинхамоу, итегель инартауланы еил-
харган.

Бата. Усгыы цәгъам мамоу. Ускан еиха аус ауан.

Манча. Иамукуан ишшөоухәои...

Кунта. Шәситахъума уара уажәы?!

Манча. Умбои Бата инхээгээ злаашоу, Кунта. Аж ишаахээз аусураа сиха аус аштууент. Алхъара мэриоуп, икъяауп. Егъа ус имаз, акъшэтхээ илаа ѿш нахындоор! Замцаагом. Инааъхъаз дыцхафыруа аусура игу ахээдэжиндоотээ „Агитатор“! Ех, ахъэ мацара угу тнагал.

Бата. Хара акы хаауп, Манча „Агитатор“ хээ акы хазы иман давоуп!

Манча. Нас иарбан уара узчүү?

Бата. Мшээн, уёыцза уабаацээртийн уажээ. Иарбан „Ахчарра“, уаха иарбан!

Кунта. Шэара урт ргурда шэагент цюуки. Хара хазчүү алирикатэ жэениралаоуп.

Дигуа (*дхүү-хүүү*). Иарбанзаалакь... Еибъымкуан.. Ишишэхээз еибъушээ избонт афызицээ сызлазхууцала.

Мыдга (*дээшчаччо*). Уажээ ента шэаахэыхма?..

Дигуа. Ишаахээз еикуршээ уажээзы, Мыдга. Нас хахуацьшып. Аамта нахнарабап.

А бжькуа. Ааи, ааи. Нас иабахацэои. (*Дааоналоит ађоштынкыугаф. Агазеткыуа зегзы акака длырк'уеит. Мыдга илрыкыз агазет ажээмэхээ днахуаатшумеит.*)

Мыдга. Аа, абар нахнану!

Дигуа. Ииашану?!

Мыдга. Амала фба ракузаап ианырцаз.

Манча. „Агитатор“ аума?

Бата. „Ахчарра“ акузами?

Мыдга. „Еицптыз ф-шэтикын“, „Саанбизилен“.

Мыта. Хох, агутацэкья иануп!

Дигуа. Оо, афырхата, афырхата, нудысныхэалоит! Ажэакгы ацрырымхыит!

Кунта (*ђытрак ашътахъ*). Дигуа Кан-иңа, ихадах-кылон ихадхамкылон хшээрба. Аамта хацэент. Уажэтэй агазетгы иапхъятэуп.

Дигуа. Иарбан уажээ иухарбах'уа, арт ара ишыкоу. Абыржээцэкья, ант асттина ссакуа агазет дацьа иазхархиахью шэааркуатны, абарт рыфбагы уаттэтэн аномер ахь ишээшты!

Мыдга. Ха, ха, ха! (*Дычкоит.*)

А бжькуа. Узырччозеи уара?!

Мыта. Ари еицьш дакугуб'уазма хпоет! Агуръя ихье италент! (*Уи аамтаз ицэоит ацэашы. Исааует Мыдга иччабжь. Игоит адиктор ибжьы.*)

А б жьы. Мал. Мылга дзырчо иажәенираалакуа нах
агазет иахъанырто акум! Абар уи дзырчо: (*Акулисағ ала алашара иқүүжүү, игага иштәргыланы даацээртүеит. Мылга.*) Абар ауафы! Абар агага! (*Мылга атъхъа икыннаты нақынк'үеит, нас игага надирбоит.*) Ишыжәбо, даағасыр наанғасуеит, дәйекулер идәйкүлонт. (*Мылга адиктор иа-аихәо қаштоит.*) Дхырхуар ихырхуоит, дтәар, наргы уа иннатәоит. Ишыжәбо еиňш ала инаицрытны шыңак ахала назықатом. Нас излеңүшмизен абри агага, зус нацәшәаны изылشاша зылзмыршо, зхатә қазшыак змазам цюукы енха-баңаакуак?! (*Аңаашы ыңдоит. Мылга ибжыы аағуеит.*)

А б жьы. Ааи, ирацәоуп сара сұзыздә!

А ңарда.

ИАРА ИАКУЗААП ИҢСЫЗ

Аюлдевиль

И А Л О У П:
КУНТА }
ЧАНТА } — аиғазшәа..

Азенъинхарта уада. Игылоуп акаруаткуя хъя. Арадно аркуашат, музика ахэвра иштүп. Ус, илахь еикунлат, ашәенкуарз иёыкукво, ишни-чины еикунго, ихы икүжыны дафналонт студентк. Диенин асаркъя днаныңыллонт. Ауки, пакы. Денлахаоуп ўык-бзыг излахдо ала. Ивалта атыхутаензатын амодала иззахмуг: амака зкуп-ны, азыбакуя хыхъ ала иакузахым. Уи иренбъую ажэл амоуп. Даақүгъескын ишвата ланинэхин иршэнни ишарта ишилнижьует. Ивантаръя қаңышыуагъ яхъ инарыштентеонт. Ихудахшы мышху ибеноуп чыхулен евиеңшым шэтыркелен. Акастиум ишту мышху науп, ацааха шкуакуакуа адд-уп. Ненкуя ашылакуа мышху илоуп ишегы икъялуп. Икляцадкуя чарыхуз иштынгүшует. Ишылцатакуа мышху рирыршыкуа жэпоуп. Иахыннэдуу акынта рирыншакуа хашэшээлаа афада иштүшует. Ихуда тъказын агалстук-па амоуп икахухуя. Ихаху мышху иоужжун... ўыц ирабазан икуршаакын ишэоуп, ала дура мышху иамоу илбазы ишүгхажаа ихуда итагылоуп. Диенин ихы кын акуарда дынкүтәонт. Крамат дтоуп дхуцуа, уажжы-уажжы дкуңсычкаует. Илахъенкуцаогу амузика ахэонт.

Уе ашырхда ашэ еимчааны даафналонт ишмэз. Ишмэз итаашыя иибо-игу таңбыланы дихуацшует, аха егын ишар дихуацшом, джаанызгы изгуамтазант.

Иааиз (изымгуафьуа). Уаама, Кунта?

Кунта (түтрак ашытажъ ихы даафахан). Ааи, саант, Чанта... (Еитца ихы наикуаеует.)

Чанта (ауаа рахъ). Хымъада иаб ак ихьт! Дычмазаф гуакыуп хэа изаарыцхан уахъ дыкан... Хымъада дейбгам... Абар сөаңшратцакъя изыгуафьуам... (Иазцаара ааигуафьын.) Кунта, ухы зукуузеи, угу бзиами?

Кунта (түтрак ашытажъ). Мап.

Чанта (ауаа рахъ). Исымхэеи мшэан, иаб ак ихьт! (Кунта иахъ.) Афынка зегъ шәенбоума? (нас иаагуафьын.) Уаб уажж дейвьзамишь мачк акара, Кунта? Дхуартам хэа зармыцхаз?

Кунта (түтрак ашытажъ). Мачк акара дейвьшээ-дыхкоуп...

Чанта (даагурбъан). Ийсы тоуп, ы-ы?

Кунта. Ааи итоуп. Шыта егымыхыр җалап...

Чанта. Хан анцәа иңшыоуп... Сгу шъятуқас уара мыжда, Кунта... Ак ихызың үйсүшьан... Аб зазумхәзар ақада... иченциңкүнде иамкъашың уаф дықам! (*Аатғылара.*) Нас иухъзеи, үлахъ зеңкүзеи? (*Өитүам.*) Уан лгу бзиамзар?

Кунта. Мап, макъаназ лышапы дықугылбоуп.

Чанта. Нас иқалазеи үлахъ еңкүтсаны утәоупен?

Кунта. Башоуп, акгы...

Чанта. Уахәшьеңцб лгу бзиоу?

Кунта. Итабуп, хар лымам...

Чанта. Уашъенхаб?

Кунта. Ус длеифенеүент сашьагы?

Чанта. Ках уанду... Лгубзиара дышъякоу... уажәй?

Кунта. Илыбаргузеи ағараңзә арнайып...

Чанта. Нас иуцьабои уара уаф игу бааңсымзар, зегүү рыйы тазар? (*Аатғылара.*) Ы-ы? Иухъзеи? Иқалазеи? (*Кунта дқуұтысичхәвеит.*) Сүхәонт, Кунта, иқалаз сауҳәэрц. Седроу ҳара ханғызыңзәзами. Сара зөгүү уасхәонт уара ухъаа зсоумхәзозеи, сыйгуралык? Сара сзынгыны ихъаазами седроу уара иугуалсу?!

Кунта. Аан, аха уеизгы уажә набатахыу Чанта.. Иқалаз калеит...

Чанта. Акузаант, Кунта, сүхәонт. Сызургуақ'узезеи нахуа... Абрин уара сара сзын ушыкоу ами, саргыны уара узгыны шыкоу.

Кунта. Уеизгы набатахыу...

Чанта. Гүк ала усзықазар, Кунта, уаҳа ажәак ум-хәан... (*Иатъхъа днышъамхышылоит дитцаатшыа.*)

Кунта (*тынч-тынч дналагоит уажәэ-уажәэ дқуұтысичхәуа*). Саб ахушетәрытағ дахыштыз даазбан адәйбаба станциағ саанин адәйбаба сталт арахъ саарцы...

Чанта. Нас?

Кунта. Нас ҳақалақъяғ санаан... адәйбаба сахъаатыңыз...

Чанта. Уахъаатыңыз?

Кунта. Сахъаатыңыз убра дыспылт... (*Иқышшә тыстыс-тысса аңзыуара иак'уа аилахуара иалагоит.*)

Чанта. Иуңылаз дарбану? Үаб дызхүштәуа ахакым изума... мамзаргы...

Кунта. Мап, назааңзак, ауки...

Чанта. Нас дарбан?

Кунта. Саргы десіздірдом, аха...

Чанта. Аха, лугуаъхама, бзина дуамхабама? *Чанта* ұлттық мәдениет жөніндегі

жалоит ази...

Кунта. Дыпъхәйсу ғүшшама уи?!

Чанта. Нас?

Кунта. Дхатпоуп.

Чанта. Нас илыухыузен ахата? Ма уара дудыруаны иара уизымдыру мамзарғы ажәа баағыс уеңхәама?

Кунта. Мап, Чанта, сгу иснархәом; убри ауағ спалта ажәла атқыс еиъыз апалта ишән...

Чанта. Апалта ухәо?..

Кунта. Ааи, апалта.

Чанта. Апалта уарғы нумами уи еицәоума, ари ағыза ара азәгы ишәзәмей?

Кунта. Апалта ззумхәара икоузеи, Чанта, уи ағыза апалта.. Сара сизар сыла намбазаңт.. Иамбарғы қалап.. ажәла ухәару азахыша ухәару.. Ишәршәйруа, иаахыннатқәзан абыржә избо ғызышшоңт, енлахауа, аху узакукаа-уамызт ицығ-цығуа. Велиур—актәи асорт! Икаларын еиъызтгы... Уи ағыза ажәла змоу хара ҳақалақы ағы азәи ишәнингы десимбаңт, уарт иртиуанды... Ажәак ала сара стәм атқыс еиъүп жәлала...

Чанта. Нас уара узырғыбозеи, азәи апалта бзина ишәзтгы? Ибзиазар назиҳуеит! Уара утәгы убас еғьяғ еилахахъеит!

Кунта. Иахъаихуаз сизцааует хә сенхыс-еиъысуа сыйшиштаз адәмбұа дысцәагеит! (*Ихы наикуаеует.*)

Чанта (*дәғамыланы*). Абри акуу уара ухуда укуаене, уеңшәара-еицараха узхыңызбо?

Кунта. Ави, исоумхәан Чанта! Уи зеңғышраз уара иумбейт уи ауп изухәо! Зака игүңжәагоу улыруоу уара утәи еиъү тәзәң ишәни ублала ианубалакы!

Чанта (*ауаа рахъ*). Ааи шәанаңызбалбейт! Иңсұла хәс сизцаах'еитет, иара иакузаап иңсиз!

Аъарда

ИСХАРОУЗЕИ САРА...

Аскетч

ИАЛОУП:

АХАҚЬЫМ — 35 ш. ихыңуент.

АХАҚЬЫМ ПӘХӘЫЗБА-30 ш. лхыңуент.

„Скорана помошъч“ аз-удак. Астол дахатәүп шкуакуа матәала деңдахәаны аднижурни ҳақым. Икүп ателефон. Үс инароуданы апәңәе настуент. Ахакым димашқақзакуан дахътәз ғизаирихан, дагъвағархасын, настуент атрубка вакуих“уент.

А х а қ ы м (тұныч-тұныч). Сзырғуент! Ази, „Скорана помошъч“ ауп изхәо! Аах? Ачымазағ гуак бхәоу? Ихъузәен, дзыргуак'узәен? Ази, ази, игуташәазен? Дақаңит бхәоу! Иаууен, даара ихуартамкуан иқалеит! Акы сбаззауан; кыр ихара-кны длеину? Ағбатәи ағын ахагыла ақынта бхәоу... Иаууен. Ихъузәен нара? Дыңхәйсүп бхәама? Акузант, илхытрызен шыкусыла? Оо! Хынфажә! Аха лымч ташәа дыкоума, мамзаргы тұхәыс нацкъаркъ лаку? Дақаңанза дыбууан, ы-ы! Иқалпоз уаха атхыбжыон абарцағ? Ацыгукуа еиқул-к'уан бхәама? (Дыччоит.) Нас цгума далзырғрыз хынфажә шыкуса зхытуаз аўхәыс дказыжызы ацгу! (Дыччоит, нас илахъ ааимарцахуны.) Ағыза, ағыза, быбжы харабкәент! Уи-акара имчы ацәажәара атахзам. Дгуак'узар хара ихалша-гушьозеи. Абра абланк ахартәаара сағуп, хненуент. Акы сбаззауан: данкахауаз... ази, ази хыхътәи данлеиуаз крыл-кызма? Акгы лкымызт. Уи бзиоуп. Цака дзыкухаз зеңпъш дгылузеи? Аах Хаңсадгыл шаку саргы издыруент, ағыза ус атәи алаңаны бысмацәажәан, аха цементума, шыацроума, лигу дақухама, мамзаргы агуабан дылахама, уи задыруа-зар ауми! Ацемент дыкухайт, ы-ы! Уи хуартам. Акы сбаз-зауун, ацемент ықудыртәеижъитеи кыр тцуу? Ашьшыхәа ағыза. Сзаззауазен бымбои, кыр тузазар еилалахъент, наха лжы лиарцоит. Акы сбаззаах'уан, ағыза! Данлеиуаз, шыта данкахауаз дышылени? Ази, ази, өңізхәа дақахама, мамзаргы б҃ала дынкүсү? Варала дыкухайт, ы-ы... уи бзиоуп. Үскан лгу шәартам. Амала лвацаракуа кыр тұщәоуш? Ишәйздыруам, ы-ы. Нас лара шәлазщаи, лгу ишъяанагой, кыр тұщәоуп лгуахуама? Быбжы ента харабкәент, ағыза. Ачымазағ ааигуга дыштазар лыхгы нала замомен... Иларку

мачк. Саззаузеи бымбои, урт ҳтахыуп. Дігектүшілдіктің ахадокументтесін иштықтәуи, мамзар ^{негізде} нарама нара... Наххәп акомиссия азылсыр „Скорана помошч“ абацесін рхәар абрахь ицент ҳәз злаххәозеи документтесін хама замкуан. Насғын амедицинате ықарра ишақәо ала наадыруазароуп ұзында ачымазағ илыхызы, ишлыхызы, нахълыхызы, изымзыхызы, изыхыхыаз убас итегігүй. Ахы шытада иштаххина ахуштәзыгакуа ахушәуен вадыреует. Ааи, нас шыңа. Нас, ағыза лвацара ыңдоу енбгоу шәыздыр уам, ы-ы? Даба лара блазланыш ибалхәо баған. Дызызәжәзом-ба? Ы-ы, дәхахаума? Аа, лхъза бүвуюп ы-ы! Акын мазарак шәнліцәмшән, ағыза. Уажыңцәкья х-“Скорана помошч“ кылқына иинеуент. Ахушәкуа налхаржәуент, агур бзиакуа налылаңдойт, ақислород наләдәхк^куент, нас наразнак аңәзә далаңшәа даалдеует. Бымтәмыуан, ағыза, бзыртәмыуазеи. Аа, уажыңцәкья хнеинеует. Амашына уажәи абарбал аңысың атарчра нағуп, ишаалгалактәкья уа хылқына хнеинеует. Амала агуашағ шәхшымшызы. Алаңғызакуа шәыммоу? Үи бзиоуп. Ахәйнцәзм шәмшызакоу? Даара ибзиоуп. Ахы, абланк хасыртәаит, ушытада амәз ҳақулонт. Бымтәмыуан, ағыза бгу ыбыымжәан. Илызхымгакуаи ишқалымхымгои, аскатән ақақымцәа дукуда ахъхамоу, настым ахушәкуа иха-мамхәа актың ықазам. Ахы, шытадрес: (иғуеует.) Молотов ыңғыз зхын аулиса, ағыны айомер.. ағыны айомер.. (Абжын агара нақуттует.) Ағыза алло! Алло! (Дааоналоит ақақым ұхызыба.)

А үхәмзба. Амашына ышыуп. Ачымазағ дызмада, зәкағ ықада?

А хакым. Азә лоуп... Ахы... Алло! Алло!

А үхәмзба. Азәм шыялаку, саатқ түсенте атрубка утаңажәоижътеш?

А хакым. Нарбан саату ипца.. Абланк хасыртәауан... Алло! Алло! Дадаңан, дызгазен миән уажәраңза ачымазағ гуәк дысмоуп ҳәз дәкүтпәмуша дасуане.. Алло!

А үхәмзба. Ачымазағ гуәк дымазар узыншузей нас, нааг ладрес...

А хакым. Набақоу ладрес сарғын үбридеп сзырхәхәо. Аулиса ыңғыз залхәан, ағыны айомер акыны даниси лыбжы агара нақуттует. Алло! Алло! Абар лыбжы... Алло! Сара соун ақақым... Бадрес... Алло! Шә-адрес... ағыны айомер... Аах! (Даашынқүхит.) У-а-а-уа!

А ъ х ё з ба. Илхэазеи, деицэоума?

А х а қ ы м. Ачымазаф лхъаа лзымычхазаап...

А ъ х ё з ба. Ишъя, лъсы лылышшэама..?

А х а қ ы м. Мап, иллышшэандаз, зынза иллылцэйт

лхэеит..

А ъ х ё з ба. Дыпьсну? (*Лылақуа ырцэгъан иара иахъ лғыналхоит.*)

А х а қ ы м (*шътхъла-шътхъла днаскъо*). Сара исха-
роузен бхаткы такуажэык лыпьсра авыны дыпьсизар!

А ъ а р ද а.

В. ЧИЧЕРИА

Владимир Губын-шыя Чичерия имазеит абаёхатэра биааза имаз ацэыргаха. Атракны иматцура далгаанза Асынчытээлэтэ енбашьра ихъзеит. Москва амџан, афашиетцэа реилатъыхсааре аван, авбашьра далаазит.

Аамтла къағла ифит ажэенриалаақуен, ажэабжъкуен, апиесақуен жэпакы. Уи штынхаз инапөымтакуа реиҳарак бжъазуп. Урт рахътэ уажэы аакынська ижамъыхъашеит ари аизга наамаҳтю ивымтү апиесагы «ө-моакы».

Ө-МОАКЫ...

ЭКОМЕДИЯ

ИАЛАҚУОУ АУАА

СЕИДЫК — дынхағуп. Тынчк, қүшк.

ТАКУНА — ишхәйс. Бызла аңызара лгонт.

НАТА — ишха, ақыта школ далгент.

КАК — Ната илыштыу.

ДЫГУ — Как диғызоуп.

ДУШЬНА — агула үбаб.

ХЫЛІКАН — агула тұхәйс.

ШЬААДАТ — дкомиссаруп.

Актәи асахъа

Аматурта абардауы Сейдик ажәнеиммаң ижах'еүент. Такуна аутра дешаттың дыкоуп, ақалтұм паркуакуаны ақылахәоуа.

Такуна. Ас тұхамшыара збахъада?.. Хызар иңаңдәкъя, ихы ҳара ҳұныңа нағданы, чышқәң сцент хәа фит-фит хәа ашәқуқуа лизиғент. Абри азы акун ахәніңдә ақытәа-қытәа-хәа иңкөң атара хәа дзыбжыз, агуарбжыара. Үажәштың иубаргузен Хызар-иңа даниға уңға бзнаху атара зурғаз!

Сейдик (Такуна иған леирханы иеиммаң ижах'еүент). Хызар иңа ҳәа бара ибатәабымшы даеа ғышықуса-хышиқуса рыштың атара далған дауент, ускан емпіт бирбап..

Такуна. Мамоу, уара иухәзар, Ната дхаасха ақалақы даластонт. Ұбыс уара умсаант Хызар-иңа амгуа ҳәа-қыашәа икоу дшизыштыуа. Ахаас аката-катаңә ашәқуқуа лаузар акухарын ари алшықусанык. Димкатәен уи знапы егъямғаш. Ани лоума Акуа ишаны атара узызто? Уаңемшхара ағааста; нын, нын, аңыргуал схы адсықшало скашепар шәтакымуп ларғы уарғы...

Сейдик (мачқ дынхъақәшәа). Иараби.. Бхы нааташәо, иршо ирмжыжъын өхалалент акумзар, ҳара макъана ҳазхыщакын хатса ишастьуа 35аб дхамаңзам! Акуа дымцаңаант аха ағыны дықаз макъана..

Такуна. Ағыны днукылара укоуп, уара! Уара аңхамшыа! Азбаб ңыңғұх үхы дтарға атара, Ақуака ҳәа думан үлдәйқулан, лшьара дықуқъеүент. Иабатәи ңараз илтахыз, ғышықуса нақыак ахәніңдә илтәатәаз лызхоуп. Хызар жә иңа иипачқуаламқуаң мазала дрыңхылар аткыс, амхан қыақъаңа илкаант! Сара уи самғаңеит утыша сыйғарыжызы аахысгы арцәніра сағуп. Лара слықулан сара сынасың Кармаден, Хуатхуати риапала азы ианаңтоз. Иугуаламшәэзи?! Нас изакутә ңараз уаха илтахыз, ақыаағыр! Шәварт шәыжелант ирыузаломызт. Ңыңғұх еиңш смытәагы дуахәттарғало удәйқустро ңүшшөйт? Иумақаңын уара исхәо? Үхы тыңшша утәаз ұбыс өүрдагуа қапаны!.. (Такуна ақалт үлхны ақуд ғлырпуеит дахыцәажәо.)

Сейдышк (иҳы өыштымжакуа). Ибҳо зетың иззиңдәкьаны исаңдаусент: тыңханы бара бакумзى изыхташәаны иаркы-ириң ҳәә икүз — дугароуп, Akyu даанаурхуароуп...

Такуна (иажәә дағылхыланы). Нын, нын, убыс алашара убаант, Хъзар-иңә дганы дит ҳәә шуасхәаз. Хан анцәа сишигыны, убас дамыңк унылтсонда; Хъзар-иңә дигент Лаңан Сейдышк-игә ҳәә. Ианбыку сара Akyaka дганы лкасы бъяауа дрылатса ҳәә ануасхәаз?

Сейдышк (тынч). Бақут амарциңа сгу кыдгылент нацаахыс уи азбаб лтәи ирхай-хаууа ибыманы бхалоуп. Уиакара рицхарас ильдыйбалеи? Ианыз ашәкү уи ақара бхы быхнахыртә? Уи уиакара апырпыл зацрабдо Хылқани барен шәениңдекуауоуп...

Такуна (лзарақуа кны дғылоуп). Үмехырцәажәан ускак Лаңан Сейдышк! Үхъз ааткааны исумырхәар, умуазар. Убыс убыста өхэр уфаант, сара уи азбаб аттарахы ҳәә тыңхеиньш агуашә дынгтаны дәйкүгалин зуазар. Уаха ىхашыярак уара улахъ икыдырчаблам акумзар, Гублаа Куаста иеңе еиңш думаны уцо-уаауа укуларын угу итоуп. Сынтәа изурим уи сара...

Сейдышк. Бара бакумыз тыңх ани алахамдан чмазаң бара ҳәә санеңжәлоз иненины исыдкулоз... „Иахыатәкъя Akyaka думгар сымшыуент; чуан енкүацәа аххыршыуа сыйнанамго здыруазаргы сыйкущуент“ ҳәә таха сыймтоз. Уи Хылқани барен шәениңдәхәароуп, абри аимаа иззах“уа еиңш баазырхәэз. Абра даанир нахъя убри апхәэс саб Кунач имаңоуп ллымха атағра шыбзиастәүа.

Такуна. Хан уара агызмал анасың лзуульшаап, уа аиңшыртан нахъеиңүү. Сызлымчак өамзаргы хан шыри уи дигуаңханы аус маншәалахандаз, уара иуздааудаз. Хаңыгуат лахышәшә дцәмын ханыкути, Җачал ахәнитәа хахыкушаны ҳәххаяаххаз (леааргубзыбын) рынхара хнавалт. Ақуатча енхашышы, ргуашә нахагылоу ахыбра абини хказарма нахагылоу ахыбра иакароуп, ртүң ахы кыцла ичапоуп... азлагарагырызтоуп...

Сейдышк. Зежәымзар фажәа, аиси аиси.. атыуардынгы имоуп, ауахъадгы абна изылоуп... ихы-иңыхуагы бзиоуп... Ида Хылқан илхамшәалзант, быңхан дылцәйнхом лара дымсаант убыс. Ази Как сара нахъоуп данызба иңшакуа базаза. Иаб излагара абаң амал налаирхаз далгахъент, амала бхаңыцкуа азыбымхын...

Такуна. Аак! аак, Үүхә лхы ухны адәи анцәа ушшакүнчен. Убри илшырызла, лкышшә ағъаху ҳәә утасны лхы

атың ақны наамга әзізу дұкуағ-қуағуеніт ани-ари хәз. Сара
Хылқан...

Сейдік (инапы азаз алалан). Е-е-с ларғың бересінде
аңғу еикуаттә шәмбжысаит шәғыңғағъ шәмбжысаит шәмбжысаит
цандаз. (Изыбы атағын күалады тұған атағын ақу-
сан ик'үеит.) Бізданы цахажәк ағаты! Бтынчхеит.

Такуна. Афстаңәа урғенжітен акырааттуеніт, на-
хьюма. Үла акры або үкоума уара ахулак! (Өылтүеит.)
Ната! Уа Ната!. (Лыбжың ааларқуны.) Бізәйгъкны азпра
бавтами. (Өылтүх'үеит.) Бдагуахама Ната!

Ната (адәахынта лыбжың гоит.) Аа! Изакузеи?

Такуна. Изаку зәоу схәзәп аха бықаз! Биениң убрақа
акалдуені ақны была аахтны беймда: арызьараҳы игылоу
ашәйндиқура атака итоуп баб икаба қағыш ақалт зәң
апқың цахак замхны нааг. (Аатғылара.) Ибаҳама бара?!

Ната (адәахынта). Уака еғсымбент ашәйндиқура
егътам!

Такуна (ғылтны). Хызар-иңәа ишәкүакунда! Убра
ашақың ахъхшыу атзывара бқылдышыл!

Сейдік. Иазхоуп уажәштә наизха! Хгуахы қыдыб-
хынит. Арзақың хәз анөйттуа биениң наабұмғон бара!

Такуна. Унан сара лахынца змамыз, сзыдхалада?!
(Абарта даақұхх'үеит Ната, күмжәң қағышың бъяауда
иқнені.)

Ната. А-а авар! Изымжәуен мишән ари? (Лаб инап
ак шахызы гуалттоит.) Унан баба унапы назуузен?! (Лан
наалымхны, Сейдік инапы ағаҳәзеге амжәні ағаҳәзара
далағоит.)

Сейдік. Ари ацаха дүззә... митә қалеит. Жәәзы
дыхан нағылжәаң дыхан дцо-даауда ахатәң лхауашәа илта-
хүзен умхәон, лишапкуа анцәа иптищаант...

Такуна. Дарбан игуцаханы иуюз?

Сейдік. Дыбырудуазар бышыбыздырша еғиң ҳәз
ажәа басхәашан... Дарбану бымбони Хылқан, бәйза бзиаху
сылғуп. (Аштахъ алашбжъ ергөхәа шатажзамкуа шаар-
гоит.) Абан дахъауда. Зыңғыңа ухәо ушә дылагылоуп ҳәз.
Хан бсымбахаазит атыркуа иеба „Махмали“ еиңш алға бхар-
чланы... (Такуна, Сейдік инапы дахыцқакны иғалжәоит.)

Такуна. Бішахынхалама уа бадырсызшәа биңи би-
наптыл! Ала дафонт. Ибмахан исхәо?!

Сейдік. Мура апъсхапъжың афағом, бара баша
бшәонт!..

Такуна. Уалагахт убз атра итхәаны сыйхуда адат имағуп, иакум ажәак анлоуҳә, скасалә сих та-
хәаны шшуңырту! (Хылқан татының жәгәк ~~жарылуши~~
тұхызыс абаакы лұынта мыңху науны, алаба ~~жарылуши~~
лишапы аалытынша даахалоит абарца.)

Хылқан. Оф гушы! (Амардуан ильщалаз Ната
лхахуда ендиқтышылаау.) Уара акыр ихы нақушәазар,
сара имазаант! (Нас еғырт raphy.) Цым ^{жарылуши} Багугу шәра
ишиқау? Сымш нуну Тукуна?

Такуна (Хылқан дыртәуа.) Исыбаргузеи сара,
(Сейдик ^{иах} лнапы нархханы). Ари ахуртласть дызыргон!..

Сейдик. Хзымгылт хаташәымшан Хылқан танғы-
мцынгы шәаабазом, ҳәғагыларды калон шәәназих... (Такуна
ишқа ллакта рыңғаны днаңышуеит, аха сара дгүеит-
зом.)

Хылқан. Науазен, фара ихьша сара имоуп, божә-
шыта ицкуюма?..

Сейдик. Нас, нас Хылқан. Сара нахъатәниума? Сыла-
ниабом, абар ақырцәхә снапы азазғы властент, шәаири-
аламталаз...

Хылқан. Дилю сара ануф нафашы!..

Сейдик (лажәа днаңыххыланы). Алан заң анцәа-
ниис, сшажәйз, сара нахъатәниума, саанижтьель сыкоуп.
Абар сылъха хаңа ицо лакузар, уажәшты хаңа дцартэы
дыкоуп, аха...

Такуна (ллакта рыңғаны ишқа дытыша). Уара
улаткалеиракуа уааркуатны абрах уцеи! Мың хыныш-
тәйк ҳамам, ари ахатса уаха игу итоу закузен мшәан аншәа-
уаҳзылпұха. Инархәы-аархәуа иемаа иман дтәоуп нахъа-
ашазар? (Хылқан лахъ.) Икоузен ди Хылқан шәышқа?

Хылқан. Зегы-зегы даара ибзиуп. Сара бацум-
фан. Хылқан аус анаты ақын икоу бацумфан — гету—үн-
қацоуп.

Сейдик. Уажәшты ашылашын ахьшуп (инапала-
иқатқо.). Уаха еғытахым шәара ишшәхә ола... ехе-хе, хла-
замцык ақызар ҳәа сыкоуп.

Такуна. Уара мыңхының ашылышы ықам хәа уасымхәеи,
уца мәаагара уца! Уца! Иуғап уаха сыңғы-мыңғы...

Сейдик. Дад, Ната сенгүшә заети, ма атыхучаракиы,
мамзаргы, аатракиы амәы ахъенқұз руаңвара иббан...
(Ната ахының тұхызыс дыоит.)

Такуна. Хылқан, быхх сара изгвает, ари әжшің
цашәз икоу бlyмчы изымшыткуа исахән икоу аускуя. Чаза-
лында бцама нацы жәацы...

Хылқан (*ишқа лтатыны жеңеге нарххат*). Багугу фара тутуни бзиа ныкунагоит (*Сейдик икуалат малиттоит*) цым фара ануца абзиара изыкантсаит, фара ирхә ағны дутаны есқынгы икалом. Нас ишьңа! Уи ақкүн патын чкуноуп. Идузданы амалғы имоуп.

Такуна. Нас, нас ди! Хара ҳаның иеммаа нархәй-
аархәуа изах'уа дтәоума. Аабықья зны Цыансыхурақны
сышқаз, дымфасны дышиоз снеихыпшит. Иөы ашырых,
аңыхупад акунзкуа иакуыхәхү дидә улакуа тырхып. Аимсы
Жаңышкұа ишьлан... Ари ҳажәдеиммаакуа иатәеншыома... Уана
икумжәы ухәару уана ихтарға ухәару.

Сейдик (*дааираланы*). Ағы акуакхәа нарғы шәарғы
ишәысит. Шәеаанышәкыли! Ари абжымхракуа хәа изөү,
уана сыздырам аха... Уана иұлагара имағамкуа акураан
иаҳәттәразшәа дыжәбап, уана, кыт изымхәо ибжы имыр-
хып, саб Кунач сиңазар. Уи избахью ибә тарсағыны,
аус азы иләміркүзаңт аbamба алоуп. Уаштың быңда дхъа-
былғыны димхин даабгозар акухап имал анимтәлак...

Хылқан (*иажәа днауылхыланы*). Титу шыңа иңә-
уен цым! Уи ақкүн ихы пату иакустан икоуп адохы, аха...

Сейдик. Хылқан, еғи ихашәхәша уи ауп: ихы
пату акуцаи анышәхәа уи „шәмыңшака хұчы“ агулара ихы-
ғыз „ахумар хабаку“ атәи икоузен?

Хылқан. Уи сара изымдырт цым инхәо „хумар
хабоук“?

Сейдик. Сара исхәо шәымбои, ани агула тұхәыс
еиба имшала хшара дзауз лоуп. Еилгашыас иқанцеи? (Хыл-
қан лхы-лұы азнак азы ашәара ақулоит. Такунагель-
лыцимшықуа хыль иғалоит.)

Такуна (*ашәа жаңышы*). Ашыраза үғашәаант
инхәо закузен. Уажәы ухы ак тухәахт, ара уахъкажу...
Ус аус имазар Хылқан илзымдыруа...

Хылқан. Уу Титу! Уи амала баша иңәон ауаа. Как
иңқылакуакуараӡа икоуп. Елори аныха ицаны икушт.

Такуна. Нас, нас ишьңа! Уи ақакан анцәкуншю еиңш-
лыциқылакуакуараӡа аныхағ ихы рыцқыан даант. Ари игуал-
ларшаакуогы наргы... Азбаб иаалаҳарғы...

Сейдик (*ажәдеиммаакуа ишыашахъеит*). Еех! Ақа-
кан хуаңсагы, ичашыңда иангулшәөгы аабахъент. Урт-

куа ирзыжәуен, аха уи азбаб зынзакгы избаху лахар лхы лыхнах⁴уент. Башоуп иеңкүшәрыеаекуо. Исыздырам анцәйнис абри атъхәыс лхы италаз! Азбаб дкуалкуалғацарға дашаштыоу...

Такуна. Ух укуалкуало ухыршызаит. Сыңхти-еңпхти еибабы⁵уент ҳәа дганы Хызар анымха-хымтәа иңдиктарц дағуп. Ди Хылқан бара ибыхьша сара сагааит, уажә изинуа ахаша ашәни ишабгалалакгыз абра дааганы хирба. Уи азбаб лхы атып сара икусстап уаанза. (Сейдүк иажәа анцәамтаз Ната абарта даахалан дғылоуп. Дгуарта孜ом.)

Хылқан. Уи сара минутк ауп — гету!..

Сейдүк. Нан Хылқан икоу уи ауп: азбаб Akyaka аттара саанахуозар ҳәа дгүб⁶уент. Цыңх ҳакан убра ларгы саргы ишыжәдыруа еиңш. Усқан даанамхуент атып ықамызт. Сынтәа азы хакудыргут. Агурга згомызт, аха азбаб хәнхәэхлашәа алдыракуа лоут, цыңх нахашәала-куаз сынтәа наанадырхуонт ҳәа. Уажә абыкъаяг шәкү бұйыцкыз Хызар-иңа илзаиттін — уи нахәогыз аттара атәи ауп. Азбаб шәызлалыхуартоузи лхылцә атыс тоуп. Akyaka ҳәа амфа даңшуп.

Такуна. Устыхә! Уашәакулацәа урыламғылт уи азбаб зеңбұатам ала дылгуацхонт, дылгуамъхаргы үсихуа аманзам! Сан сара слымха өарцәини лара азнак азы нахылтакхаз Шәрдлаа Кычын нахь сдәыкүлтандаз усқан снастыңдахозма?..

Сейдүк. Цыңанымка багылыштындаз убыскан — иараби хтынчымхоз. Уажәгы рымха ыртәини ианырыштуаз аамта ықоу үылшыонт абри. Блызцаан лара данаалик ибтакыума ҳәа?

Хылқан. Цын Багугу! Азбаб шура ихәазом сара хата аттара итахыуп...

Ната (аигушә илымкүтүрғыны имкаңаз, айеғ ҳәа абжызы гауеит). Ди срыцашы! Ахата избаху слымхаш наабымган дыстахым! Дыстахым! Дызустаалак. (Дығона дааин лаб ихуда лнапы аакулыршоит.) Akyaka аттара саанахуозаргы сыйзааит афны макъана! (Дзоит.)

Такуна. Сыхуңх Шыаадат имағоуп сыйсцәа гылан нааны исыхәозаргы нахысқәаз банимца шызымуа. Ди Хылқан ишбасхәаз еиңш, ауыбааагь ббоит аха, биыкуа.

Хылқан. Уи куоу, сара избап, гету!..

А тъарда.

Анатуртаң. Акуасқаҳынта ергъхә аңаажәабжъкуз ааңаңырттың
зыма атзамцахъ ләсі рханы дәеккәзшәа дтәоуп.

ӘПӘДІЛІККЕСІ

Ната (лылағыржұуа рыщъаны даахъақәуеит). Ух ди наргы баргы шәенбамбаит, сзыбыто дзеиңшроузиш? Баба рыща дымчыдоуп, иаку сакундаz нак срыңақъаны ашта итысцен рызынтәйкү. Дабацеи мшәан?.. Икамзаара иакуршәаны арт зегъы нап сыларкыр... Иахъүзүзеи?.. Анапеимдахъ ахұчымың хәа мчыла өң сдырхәар?.. Ди! Ди хса! (Лнапқуа лхы-лғы шаңырақк'үеит. Днеи-фешуеит дғылан ашынышыңда.) Ани ичабра қаңыш лу икаба атъхъа иавтыхәэз ситозар акухап напеимдахъс... Ха! Ха! (Дааечхырччаны.) Агаңа ақаңыш деилахауеит хәа иеимсы қаңышқуа. (Лишамхы хамыржұалазакуа Как инықуаша еицалк'үеит.) Оф дәар-ғаруа азыңәа анықуаша итани дсымбаҳроуп. Иғынта азы итықукуоз шыашылкны иғынта иатқакнахаушәа ипјатпа қышықуа хахаңа (лгү ааттарсұхадын днатаоит, лишамхқуа еқуршәен леесиқурлатаңы) дила! Амыстхуаг ибрәдиргылазшәа сзылто дызустә? Иғы ааихыхны хажәак имхәаңаңт дтәоуп дыхраазраауда агуогуш қуартеніш. (Иғышышыңа қалқоит) иауазен шәыхх згент! Иауазен шәыхх згент! (Атзамцахъ ллымжә иккүдтәнаны.) Иабықу шәабаццак'үеи мшәан... Убра иртәнаны ибымаз уажәыңдәкъа рху қастоит ахушт! Ахушт амхань қыақыала (ачуан амжат әталыргөмбөжүаша қалқоит.) Азға адыркылт, убра базир быста хышәашәаң рзыбган. Бнапыркучы-шыапыркучуа шәендсирхалап даргы баргы. Ибтахызар бара иула абыста! (Дзыроны атзамцахъ шыкоу.) А-а... арасеи ауаткеи рыңқәрбент, итәазаант уажәшты хулаанза. Иңшыз абыста зуеит!.. (Ачуан амжат әталыргөмбөжүаша қалқауеит.)

Душына (өхъаңш-куаңшуаша данаағналалак Ната икалжо гуалтоит. Ната, Душына дгуалтазом «абыста яхуоит») Ната! Икабцо закузен мшәан? (Ната лнапқуа лываңсаны даатғылоит, нас днапылххылоит, дгуалылкыларц.)

Ната. Бара мыжда Душына, ари абжъарак арахъ ха-шқа баакумлазеит икалеи?

Душына. Ы-ы жәаха өнек ара санықаз сиңиуеит хәа сабымхәази, бзымнени. Уи акум бзыргуръаша ажәабжъ бзаазгент. Бара ибахаңызаргъ қалап. Абри иқабцоз закуз мшәан ахуурзы иатбшыуазшәа (даачкоит.)

Ната. Акуатән адрамстудия сеазықастон... (Дұышырччоит.)

Душына. Хан бымшадырсаант уи ажәабжы атасы бара ибахахъазаап. Ибазхәада?

Ната. Изакуゼи Душына уи (лгү намжазакундағы дағылдауиц.)

Душына. Изакуゼи Нателачка былахъ енкүшәә уажәоуп баннызбо?.. Аа?

Ната. Сылахъ енкүшәә акузам енкүп уаха натахымкуя.

Душына. Ы-ы! Баанамхуенит хәә адирра боума икалеи? Нахъа сашъа Дбамшынтың даант ҳаншыцәа рөы дыкан. Сашъа иңа Чыңкуа дыбгуалашәома тыңъя уа шәенбасырлырты... Бара беиңш уи ускан өааны хәә нархәан дәйекурсан, аха сашъа ихәон, жәәцы Акуантәи ашәкүкуа изнеизаарын дент (Ната шаамалтәарц еғълыгымкуа атзамцахъ ләы нальрхойт.)

Ната. Быскуап сара сты еғыкam.. Амала сгу ңыбжәоит...

Душына. Бара макъана бхуцуп, нас сынтәа намузар, өааны андәа насыръек бзазиштып. Баатъшиш арахъ бымшыуан нас уажәы...

Ната. Сара анасыръ сзаанихъеит...

Душына. Илыцалеи мшәан? Ибзаазеи? изаку насыръун мшәан?

Ната. Ана банааниуз ашымжакны аекуа иңәхәаз бымбазеи?

Душына. Исымбакуа. Аай исхаштыз дызустда мшәан ишәтоу. Акуасқыакны цюуокы шықаз аныздыр ауп арахъ аматпуртахъ спику-тикууа сзаиз... Ишәтаада аенышыбыжъон?

Ната. „Сынасыръ!”

Душына. Исзеилкааум ибхәо. Быхумаруама мшәан нахъа. Изайлыркканы исахәи.

Ната. Абар салатыбжакгым тцуам абант аекуа иббоз агуугаҳәа ҳашта нааталент. Уа аекуа аххъа нарганы игылаз бымбен, зъырцекуа ңаны...

Душына. Ааи, нас?

Ната. Ааизар, убри аесикуа нахъа „синасыръ шкуакуа аку тұқунины” ашта наэталент.

Душына. Бенлагент бара Ната!..

Ната. Ааи, аан Душына. Сылашара схатса дааниы дтәоуп абна.. Тацағызас бсыңымцио нас?..

Душына. Ас ңұхәысқәашъа убахъоума? Аенышыбыжъон.. Ани иззыбхәоз иоума мшәан?

Ната. Ди лынхашыакуа илрыбозар акухап. Сарғы дәзбарц акухап... Ахаша азы Хылқан тұқығи ларен ақхадарап азныртқан изантабар. Тахмадак диңүп, уи қабла ахұмадык хаштыоп еғи хәа дбадақыт... Хан ида ди илхамдайтынан дауент...

Душына. Дида блаатых. Ас сан хата слышты бақып!.. Бара бакушахатхазар акухап ибхәақуо сыйдырам аха.. Сіра суръяаңда сықан, барғысы сыйтә Akyaka білдірді... (Адәахы алашбжы гоит.) Азә даауент...

Ната (аматұртқа ахышә дынкылұшны). Унан ағстааңда білдірді. Абни мызқала зқынты хара хәы даауент диңүп, аха дыңкығеу агуашә дааталар ала таха лнатом— дұныш (дынкылұшны.) Былъыл! Былъыл ала дыбдәзфап.

Душына. Дарбан изауда? Хылқан лоума?

Ната. Ааи. Уи хқыта далғаороуп. Даланагаленжітен уи аусқуа реңдакуақуара даштыоп дкульзауда. Баба иакуз ұышынан, дабаңеи мшән уи нахъя..

Душына. Баба... бара баб сыйсымзар аабықья аусхәартакын снеихынышызар хәа сымкоуп..

Ната (уи атжамцахь дұзыреует. „Сімъ“ хәа Душына лаҳы лнапы лырххоит). Ұбыс бара бымсауда аусхәартахынты бықан бшауауз шакуу. Бымғасуан акум, аха иесибыхән шеендейт алахәақуа реңдіш...

Душына. Хылқан лоума уа ицәажәо?

Ната. Нас! Нас! „Сара аусхәартта иқан наауан..“ ашыашы білдірді...

Душына. Нас Ната мшән бшығаа-ғаауда хата брыштуама. Бара ибтахымхар..

Ната. Душына ибхәо закүзеи? Сара ари абжыаралы сыйтаңшхью сара издиреует. Сейсымшыр моу сымамкую сымкоуп.. Сан лбымдыруен!? Баба рицхагы ази илмұрхәйт...

Душына. Нас барғы ази блырхәама?..

Ната. Ааи сымхәйт аха... (Дештхұхуцаауда.) Уи ашәкү мыждагы сымамкую уажашты иқастара сыйдырам...

Душына. Унан бара мыжда. Сара сыйтә барғысы сымкоуп Akyaka хәа суръяон. Уака маң-маң ахумарра ҳала-диргахыент. Апеса хүчкүа рәсі ҳалагыланы ҳақумаруан. Абықья Җанба иғымта пинеса дук ыкоуп „Амхатырра“ хәа атеатр ағын икудирғылон, адрамстудия итаз зегінің ҳаны қараада нақлрыбент. Унан ишыхумаруаз бандаз шыри. Ауда итәз қыттық акъажыхәа ицәмузи.. Ахумарра абрі ақара башеллахауда илс бгу итоу закүзеи мшән бара мыжда.

(Ната атэзыуара инақұлкүйаны акуасқыа абартахъ шығындааны шынапыштыбыжъык гоит.)

Ната. Сгу итаз уи акун, аха иқасшари. (Айырмашылдааны аматқуртта даағналоит Қакуна, матқұлакқылдааны илкүнп.)

Такуна (Душына дегуамтазакуа). Нын, нын! Бара апъхамшы ахъурзы шуеңт хәа сымамзи... Бөи биапи енкүтапын бтәоуп. Амарахәра балагарц аума?! (Душына даагуалтән.) Ди Душына шәзара шәышіәкоу? Цъариас ашъхантән дылбаахъоума?... (Душына атқак илхәаша дазымтәшзакуа Ната лахъ.) Быст збарт изарласны бееилахәаны бңәрып. Акуасқыа хал. Ауатка рзыбинаяп. Амхарб ббар устыы быбә ашшара ыңғоит... Ирласны бееилахәаны бнен сара арахъ сылбаароуп афатә рзықащатәуп. Бқышә кылбымршыши.

Ната. Сара уахъ сыменеуам...

Такуна. Ишпә? Ишпәбхәен? Сыхуňха Шызадат имәроуп, нахъ цоутак ақны икамлац шысбырқацо. Быннеи сымалықтара ахъ бкуаталенуа биенцәап. Нан Душына баалыцирааны дааибытаны уахъ шәхал. (Дыңџак'уа дындымртуюйт.)

Душына. Дида хса, аума бакушәазаап... Ибасхәари. Ари хумарраз үйисшыон уажәраанза, (Ната дңәирдәзшәа лхы даахоит, лхылды хүцрак нахысын изарлашоит) аха бара аус бакушәан бықазаап... Ибасхәо бұрыуоу?.. Баан нахъ наххаръап.

Ната (лгүи-лгүи еилағышуашәа, дааә хуцракуак даманы) изакун наххаръо?..

Душына. Баала атқатәни ашәахъ ҳандәылтны апъшыртала хара хахъ хсан, хәаазап. Мышк нахыпъо шәымш нахыпъоит ибдүруазеи?. Аа? (Ната дхуцуа, лнацәрбага нацәккыес ләтыщакны.) Аа?.. Исхәо бмахаю? Ахучы амца дамблырц утакызар амца азигуара дноумыштыроуп хәа ажәаңқаны икоуп. Базла ҳабналап!

Ната (акыр-кыр җәа дааччоит). Азыршы нацәшәаз-азыблара далахайт хәа баҳахъоума дааә жәзпек ыкоуп! Ы-ы? Схы абакас уажәраанза (деңтәччах'уеит, даагыланы, зны лгү аатырсұхәнни лнапқуа лыштыахъ инхъынырхала-шәа, зны лыжәәфакуа ихъадырышыны, зынгызы днапыркүчүшьшапыркүчүа лесиргазаны анеғеира даалаоит.)

Душына. Унан сыйысында мшәан бенлагама? (Дааччаны.) Зныкуашъада мшәан иқабцо, ани ҳамаҳә иныкуашъа акузар? (Дааччах'уеит.)

Ната. Ман! Уи сара исныкуашьоуп. (Дааччаны.) Был сыйхраан сеибыт ирласны, асасцәа ѿшуп. Ауатка рзынахатэуп.. (Душына лызың үйншатэбарас дқатаны ^{Себеңдік} түшүеит.) Алан ази ибмахазон бара! (Ната лыңкы хызының ^{Себеңдік} фаны лан, илзаалгас аткы ашетпера далагоит, Душына лгүи-лгүи еилаңшуда дналығыланы длыңхрааует.)

А царда.

Ахъятәи асахъа

Акуаскъа азалаң. Астолкурша экуршыу астол нахатеоуп: Как, Диғу, Хылқан. Такуна дындаңылтын днахъан енпш ишандызынхоз ауп.

Диғу. Аус далаагалт уи аյхәыс! Акрыфа-акрыжәра хәа даштылозар акухап.. Азы, дышпьюобен Как уанхуа? Амца!..

Как. Аа? Аан (иेырғағаны дтэоуп маңдара шаша). Шәйнату схы икүп. Егын дызбазом. (Днаңшы-ааңшүеит.)

Диғу. Бара Хылқан, ари ианхуа дибымтозар, егын дәәхнү дабашәымоу? Цыйт калтауама? Дааңыркъашәа хналыцраңшын дынпашәкүа дцент...

Как. Ләы ааихыръхъаны ажәакгы тымшәеит нара...

Диғу. Дәахазаргы ассир!?

Хылқан. Тыгу уара абзиара иқалаша, уи збаб фузхара фубблакуа дирбоит нахъя.. Уи акузам арахь фаяңши, шақа адуздан амал дыкоу (даагылан идлүрбоит.) А-а серкье дузза, е-е афундукра, е-е ацурутакуа, ибома аграмаңынгы дыкоуп.

Диғу. Уи акум Хылқан иҳабхәаша. Дабақоу иаабарц икоу аяхәызба?..

Хылқан. Уи, фара Тыгу абзиара иқалаша, ана аманпуртаң икоуп. Тукуна диштит уахъ абуста қантарцы. Та-куна божәы уахъ ищент... (Днешни ашә днадгылоит.) Уи азбаб Тукуна сара иаңаажәөн, иаңаажәөн. Бзиуп ихәеит... (Лыбжыны ырмазаны иралжәеит.)

Диғу. Уи аяхәызба (ибжыны ныңџакны) агуфара лымоумашь, хара шхаку лара ләкны аус змоу?..

Хылқан (азнык азы илзеилкааум, аха...). Ман, акапурцхагъ мамоу.

Как. Уи бзиуп! Е-е... Уензгы абра даабозар акун лара. Ләы ааихыръхъаны ажәакгы лымхәеит. Аеы анығ-

уюп иаңышын аныудыруа... Е-е... Ләй ванхтарларыны...
(Абардах иаарцакны ашыапы шыттыбжъ гоит.)

Дыгу. Сиши! Сиши! (Ашэ илагылаз Хылкан дыциакны днауыртырыц леңиназылк'улан ёиңи дааихулахан жетиш таҳы иғылоу асқам даажъашаны абуба ғыңда дыңкучайт. Азныказтәи аттынчра икалас иаалығын игоит урт аштыбжъқуа зәйиз нақ охынжәны дышдәзықулаз.) Хан аңәакуа асаат уи акуардә, (днеини длыщрааует.) Абар хахъкан жакыуз (ачча изнымкыло.) Уаан усыщраа абаакуа, икалеи?

Хылкан. Титу, титу!.. Стутунужәга ѡужәазар қалап.

Как (ицхрааша дақумшәо). Е-е, уеизгы нас иқата-тәүзеи?.. (Лашыапы кны даоит.)

Дыгу. Ұахъ акум арахъ лхаудаҳъ уиас (ибә кны.) Е-е, сыйба афы еиҳиажәаны иауқахым (дыңкучайт.) Хылканхент абаакуа, маңк бхы баҳу!

Хылкан. Титу, стутунужәга ѡужәазар қалап!

Дыгу. Татынжәга мыждахент, цараракыр нубозар уака? (Ддыргылоит, Дыгу ллаба лирк'уеит.)

Как. Е-е уеизгы... Абар ичапшыкакарада. (Иналитоит лтатынжәга.)

Дыгу. Иңымжәазен нас?

Как. Е-е мап, ичапшыкакарада икоуп. (Иненбарттоит. Аатыларпа иақуршәан дааңнашылоит Җакуна.)

Җакуна. Ара закузеи аўвара агуараҳәа акы абжы сахан? Шәистол акы ахыз ұышышын...

Дыгу. Мамоу дад быххъ згент. Уи абжы ҳаргыни халахант. Абрахъ акуасқы атақахъ акы наргент изаку сыйдыруам.

Җакуна. А-а, ашэ „Чашы“ акухан ала ирыхуваант. Амхы анаба аандак инажыуам, иаңы құкуа дук ахандан хдашьма тиахъ'еит аума хақушәеит, абра ҭақа итоуп еғырт ағызыцәагы асръесса. Шәаламкысызенте ишәымтоу. Хылкан фырцыланкуак дырғегых... Сылашара Дыгу... Ариғы дылалазит нахъя. Шәгу шөмүрөбыни. Аусхәартахъ ҳәа дісан дызит...

Как. Е-е, уеизгы иауазен... Ишпашәхәзи!

Дыгу. Ишхашәхәзара Җакуна ари акумхоз ҳәа игуароу атәи икоузен шәара шәхаблағ? Хара хөм амца ажәйрепт. Дыл-дылхәа убра уамага дук аарган сыйтәа аапынраз,

зхы аайлазкыз анхаңә рыйгыл зегбы аархән -иканажып. Зыңза итүңануп. Убригъ зхуңыз нас...

Такуна. Е-е Дыгу наан, наахакуршан ҳалатөөүү, ғәрүүл ағыны икоу исмыркәттөт, изымуут, азнык азы даалау ахса сыйхәттөт. Еихаракгы, ихьша сагаант сыхупъха — Шыадат... Дкомиссаруп, макъаназы имтэйжәңдә ҳацакшә ахыргонит. Зыбжыкуа змырхкуаз хара иханьзам... (*Ната, Душына длыңы дзызымкүү даафналоот* *Душына аңсаша ралхәоит.*) Нан аускуа шәнапы ианыстаз қашәткама?

Ната (*днапыркүчү*). Ди, иарбан усыу быйтесу?..

Дүшьна (Такуна дышекырцэажэо дырны). Аан, ди зэгъ капоун.

Такуна. Нас араңа асасцә ру шәмүрәүбын, шәмопраху мызд. Сара аматуртыхъ сналбауент... (*Ашәахъ лұмынанхоит.*) Ди Хылқан, наң Дыгу... қытрак изасанашәйж...

Дыгу. Ижэымүнт нас, ижэымүнт амзар ускак ауьбаагь атахзамыт. Уск ишыжэдьруа еиңш хаштоуп. Хан-кылыххылан Сейдых хнаизцаан ҳцонт ҳәа акун... ҳгү итаз...

Так уна. Уи уақа дәарымхәазар даап. (Дзоит.)

Дыгу (*Hata ихы налеирханы*). Дадраа шэарт атынхажээ акласс шатоу шэалгахьоу?..

Ната (Хылқан лыштыңаң дылоуп. Илкүн аштоң ақыгу ҳәз астол инықушишә аинықурғылан ламбра ләм инағыракны дәзыңтасшоит). Хын хын...

Дыгү, Дад бара боун сзацэажэо...

Хылкан (бнахэн ак лалхэарц лтхахоит, аха иаум нас астолахь лфы шырхоу). Нан схучы, Натела. Урхамшын асасцээ икны.. Ас издирчомыт икалей?..

Ната. Хы-хы-ха! (Дычкоит лыбжы ишкааны.)

Дыгу. Дад арсак бкъатеах ҃ызыпэаша егъымхәент ашэа сибонт. Акласс шэтоу шаалгахью хэа спаант.

Хъылкан. Уръхамшъан асасцэа икны...

Ната. Моу-моу. (лхы-лчы Гыд инаиерханы, лкъышэ таркынчанчы лыблакчы харпакъланы.)

Дыгу (шытажъла дынтрсыны). Сара соума дад атак зыбтаз...

Как (*дхээнтэй·хээнтэйе*). Е ё уензгы... Абар атолсиар!

Ната (лхы-лчы агульбара ыкүтканы лхы лыртысуеит, Дыгү ишкә дыгышуа «аас ҳә». Как лара лахъ цышьтәбара дбаны дышыпшуа ангуалталак). Хы... Душын! Душына, быльшиш аимсы қашыкуа ббо! Абар атолсиар!

Дыгу. Атолсаарцэкъа збо хара хауп. Ес, акууриссара налагар хэа сыкоуп; хкуадыркуа баазаанза хөмжээрин. Амш ёнцакит.. Абар амш аёы аахрүхъян կыт ахармызт умхэоз, иубент.

Душьна (*еилылкааует Ната лгу итiou, ачма лзыч-хауам*). Саташэымцан шэыштэоу сцоит, аха... (*Дөагылоит ацаражь лхы рханы.*)

Ната. Душьна, Душьна, бара мыжда, баангыл. Ди акуты анцэлээрхэлак аштахь арахь давиунт уатка нахара, харт бацэ күшэара хцап.

Хылсан. Титу! ихэо закузен муфай Ната. Нан схучы ульхамшыан асасцэа икны..

Ната. Бара Душьна, ари атакуажа деилагент хэа сыкоуп. Быгхамшыан хэа сыхталкынт, ислыркаташни уажэшти?.. (*Хылсан ллымчэ лкыши э надкыланы.*) Ку! Ку! (*Душьна ддээлкъян дцоит.*)

Хылсан (*дааччаны*). Умцаху мучавит, ессынгы ус ахумарра идьруеит уара. Ари стутунужэга амца имаэм, уцаны амца изааген!

Ната. Иааг арахь (*лтатыныжэга аалымкуцъааны илчыцакны, лыбазараауа икни ашэахь лзыналхоит. Дцоит.*)

Как (*деацкъаны*). Харт хамшгацэоума?! Скамчи.. (*Итэсахы евбакны Хылсаны Дыгүеи рагь дыршиует.*) Сшыапкуа цпээр наха ёнбын сара абра санеыжэтуаз.

Хылсан. Уи баша ихумарт азбаб...

Как. Нак, нак Дыгу шэара ара шэыштэоузи уензгы.. Скамчи... (*Днаацши-аатшиует Хылсан икалцо лзым-дыруа дрыбжыагылоуп.*)

Дыгу. Унатээн дад Как икалозар хамтакы. Уара утэала хдээлцны хцара газароуп, ашшемацээн харен акык-фбак азибыхэаны хөйжэлонт...

А бжыы (*адэахынти*). Еи бара ашшема баахгыл! Саназзен бабакоу саназзен? Ессынгы агуашэ уавыфны уцоит бымхэоз. Абар сыбтаант.

Такуна (*адэахынти лыбжы гоит*). Унан уара сылашара, соуцшээл излоугубьзен умхэон. А-а ижэынгы укоун.

А бжыы (*абарцакны*). Амачар! Мачарк хамгыихъашэн.. Ари бах дыббоит ихы-иёы шихаччо. Акуты нагъянбаахзы-кабцен. Сара соуп аиззен дызмоу. Асасцэа ба!? (*Иааф-налоит Шяаадат, Сеидык, Такуна.*)

Шъаадат. Уаа бзинала шэабент Чачалаа! Ахэйндеа шэылалцзеи ахэйнцэа! Гыд уара уажээом. Алтэрдээштэй атарьхан иужаент хэе сахант. Ихушэума ха хээгчийн чоит, рналкуурымхны рыббакуа днарысса.) О! О! Бара Хылкангы ара быкоума? Акуац сенлахант Хылкан акуац! Абыкья чара хэбтэдэг бгу итоума?.. Аа шэышъякакоуумхэои. Ари афардац дызустла иуцу Гыд?..

Такуна. Иумыртэои Шъаадат аласцэа. Шэтэакуа шэхатцы сцент (*акуты ицэллырхэуаз лкыун.*)

Шъаадат. Уи хара ханибартэап, ханибаргылап бусс иалоузи. Бцаны быкуты ирласны изы... Аа Гыд шэышъякакоуумхэои нас?

Гыд. Хар хамам дад Шъаадат.

Шъаадат. Зцаара цхашьарам шэааззазеи? Сара ари хаблатэн акамиссар сэзхуартоо ус шэымазар? Ара сыкоуп.

Как. Ее уензгы, уензгы (*Шъаадат уи шахь дынхъяльшины инапы наикьоит.*) Гыд ишсоухэара сыйнээтэн зарыхракуа швякоу?

Гыд. Аа.

Шъаадат. Уаа Такуна — саназзен бабацен? (*Ибжыы шидүц идуун.*)

Такуна (*акалдүеси ахынти э даафналоит. Лкыуты лкыун.*). Ара сыкоуп иутахызуен сымыш!?

Шъаадат. Сиарта юашаны сыштатаа, бысасцэа зырыцэжээрц бтыхызар. Сендык уа Сендык!

Сендык. Иабадихуац уара зынза уагајазаап.

Шъаадат. Аха-ха (*дыччоит*) умшээн ишылдуу акуа змузакуа инхонт рхэоит. Дабакоу сафстаа Ната? (*Читуеит. Ната ашэакны дэгллан дрылајшуан.*)

Ната. Ара сыками (*дыөнүү даашиеит*) сыйургой!?

Шъаадат. Хата бцазар хээ сымшээн. Уаа Сендык! Ани ашэку иустаз сырбен арахь. Сара снапала... иумырзвар...

Сендык (*инайрк'уа шээку хуучык*). Цыен исырзүрн а-а абар!

Шъаадат. Ната сгудкыли... Абра, абрагээья (*изамоеа лирбоит.*)

Ната. Угудсмыклакуа (*дылгүүзеит.*)

Шъаадат. Ахи быст абри Акуатэн нахьа ажоштыа наанагент баъхь! (*Ната шаамиргааны дээвилкъяал дцарц шакулк'уеит, аха дааникылоит.*) Мамоу зегы ишхаахаа

баъхъ. Саб Хакуцэ атара сымырцаз уцаркуакуаит (Атап-
гылара.)

Ната. Баба! Ди мыжда! (даъхъоит.) „Акуат“²⁶ кітап-
студиа адирекция адырра қанаптоң: Ләзданба Ната Сей-
дык-иңъха хыхъ зызбаху хәоу астудиа ари атара ашыкус
азы даанахуеит. Амза цәйббра 28 рзы налагоит атара!²⁷
(Такуна лыкүты лалымкүтүөрын ађаху ҳәа инкаҳауеит.)

Сейдыхъ. Тых! тых! Аңхъ иагаша аңгу, намген.— Е-е-с
иаргы баргы.

Ната. Атара! Баба, ди мыжда. (Ақъаад җаракны
икны ақуашара далагоит. Шъаадат үнапқуа еиникъоит.)

Атара.

Ал. ХУАТЛАНЗИА

АЧАБАБА

комедия

ИАЛОУ АУАА:

АЛЕКСАНДР ИВАН-ИГ҆А—ачазырта азауад адиректор.

ПАРМЕН—азауд аекспедитор.

ГОГИ, УАРТАНИ—азауад аётәи абрагадирцәа.

ЛЕНА, ЛИЗА, ГРЫШЬА—аусуцәа.

Калакък ағтән ачазырта заудадж ақын. Аңеңкуа руак уахъадемлауе аудада ақынды иғілоуп столк. Уи ағтол дахатеоуп Гоги, ақы ихасабеент. Уи аудада уахъандәмәлдүшүа нубоит аңең ақын дүз зуа ауесүә.

Гоги. Аңабырг ами иухәаша, цәгъала схы тууа сыкоуп. Иаха наажәйт қалашәхүзен (*илаңдақуа рқұчұа*.) Ағырхата Пармен, раңа дағыжәғуп, ман амаңә баапъсы дсымамзап! Еен ағыжәрагы бзиоуп, аха адырбаенең цәгъала ухы унархүсит, амца аңралаант. Арахъ аңхыз мыждакуа срылоуп.

Пармен. Уа шыңжызна сабхунда! Изакузеи уара ағстааңа реңшү үхала уцәажәөнтең. Аңхыз хәа ақы уалаңа жәонит, иңхыз мышхаант.

Гоги. Амшра атәй сымбыруам, аха иңхыз мыждоуп сгуахуеент.

Пармен. Сабхунда аҳаң ақы уаңымшәан, саб иашы Александр Иван-иңә алым еңшү арзка даххагыланаты аңс-циаҳагы - хизом.

Гоги (*ибжы ныңдақны*). Убри уаб иашы хәа узғұгыныңхыз-агутаңақты далоуп.

Пармен (*игуахы ааибакны*). Изакузеи иҳаңаиши...

Гоги. Иаха уензгы саныштала уаргы нудыруеит. Сылаңа анианхызышың құхызқ сыйтанагалеит. Уаргы "сарагы" баҳук қағаланы хнеиуан. Қытқ набжыданы, қаңхъака, матәа шкуакуак ишәтәни, деңхыжә-еникужә абаҳу даңан Александр Иван-иңә.

Пармен (*иааңаашыны*). Абар ассир! Ма матәа баапъс-куак зшәзыздо азәи иакухындаз! Александр Иван-иңә иашы ишәү уаңаиши ишәим. Шыапыла дымнықуаргы умухт, аманына „Победакуа“ хъака иңсаҳхьеит.

Гоги (*уи дааиňыххны*). Уаангылишь макъана салымгац. Үс ҳашненуаз Александр Иван-иңә абаҳу дәлкъан, дкуалавауа тақа дынталеит. Ақыр дмадаңы-мадашәеит, аха уаҳа иеаизнимкылаңакуа, е-ес атыша дынташәекуа дцент.

Пармен (*акыр дышишәаз удырратәи*). Ихәа ирласны хара акыр ҳаҳъма?

Гоги. Убри аамтазы сара сиэйрхан сааъшит. Сиынбашы абымбыл иафызаз сиарта сылаан.

Пармен (*акыркырхә дааччаны*). Уи зетүм ^{жыныс} уаңтучи, уажәы уахынла акыр ишоуроуп, иара убри айниятты ауда ам ицә, тынчым убри акухап аңхыз бааъсқуагы узрылоу.

Гоги. Икалап ус акузаргы, аха. (*Даахъаҳәны ишътәхъка днальшүеит*.) Абан ани афстаагы дахъаауа, хан аңыш уихухаант зехынцъара уара ушпъахъзой! (*Убри аамтазы халатта шкуакуак ишәтәнаны, ацех дааенесны даашуеит Уартан*.)

Пармен. Уа шынжъбзия Уартан!

Уартан. Бзиара жәбаант.

Гоги. Уаан сымза арахь, упъсы заңтак.

Уартан. Аңысы витакрагы бзиоуп, аха уажәы сыйригадакны афрына ача тыргараны икоуп, уахь сцароуп.

Пармен. Абрин уара абас есымшааира аусуцәа, агъаргъласа еиňш, урхагъежъуа урхагылоуп, уака мбатәмс икаларызен зугуахуазен?

Уартан. Икалап абрин шәара икашәдо ибзиоу цышешшөзаргы. Аусура шәеагырханы шәааусент, шәанаанлакгы алфа тырббуа абрана шәыштәоу аамтә жәгоит. Ацех ашқа шәнсениум, ача ахатабзина гуашәтом...

Пармен (*акаъыжә дааицрашәоит*). Абар ассир ахъсауа! Уара нацы абрақа зусура налагаз нахъа ахшың курпарц уаңыуп акуу. (*Акыркырхә дааччоит*.) Макъана упъшкоуп, хара арака аус аауенижътен акраапуесит. Умыцнакцәанишь аръыс!

Гоги. Пармен уара иузенлымкаант, Уартан хара хзы цәгъяра итахыу цүшшома, абас игу зынужәозеи. Уи макъана дәңцип, аускуа рхын ртыхуен шеилларсу зегъы ихардыроуп. Нас Уартангы, уажәы инхәо еиňш, амалахазгы инхәо дубарым.

Уартан. Ман шәхацкы, уи азы шәхы баша аңыббаа ашәмымырбан. Шәусушъакуа злазбо ала шәарен сарен бзантыкгы хзенфызыцәахом.

Гоги. Ус угу юумжәан сымза... (*Акы иҳәарц даалагоит, аха Уартан уи имырхазакуа шусахъ дцоит. Гоги имаҳә нахъ даахъаҳәны*.) Абас удыреусит, уара зинзына ухжәацәоуп. Ани иениш икоу агаңа дыргубзын дугалароуп, мамзар убри хмыкумабаракуа зегъы ахы ианкны ишаацәтихәо удыруаз.

Пармен. Уи ус азээрфы хашталахъент, аха маңынаны ахъхъаҳда хвауент, ағстаа илымха үльгуул. Хәады злакы аус ибзианы наадыруент. Хәарас наатахыузен, шо инапы алышылароуп.

Гоги. Икоу умбои убри анапалышыагы удыруазароуп, настыы уеңхабацә зенгъшр у енгъш ауп. Абни аччна иңза енхабыс, ма ғызас дуюур, нас ухы уаазент!

Пармен. Уи ағстаацә ирыхухаша, саб нашыя деңгазар, наарласны итып дықуицап. Умшәан сабхунда, уи наарласны арақа дубарым.

Гоги (*ибжы ныңдакны*). Сара излазбо ала уи үүтрак арақа даанхар, хаир ҳақуиршәом. Сара уажәэ тоннак инеин-ханы ачашыла сыйгыуп. Ача архарра, ача анаазуа ази азыкен амщу атарала зегы хасыртәварц сгу итоуп. Аштаңарта ақнитәи нареи сареи есымша ачашыла еикараны наимах'үент, арахь уғышыр нара сара сатқыс хышә-пәшышә килограмм рыла еиҳаны ача зын иритонт.

Пармен. Итабул ҳәа наэхәода ухаткы сцепт. Ани анышәкалат нара дкушзар уи амщу акилограммкуа сара снапы ианицалар атып икүсүмтөи, наргыы ичапшыза ихутаа наисталарын. Ддәйкүз ус иеникуа дтаңжало.

Гоги. Абнигы схатоуп ҳәа адәй дықууп, ағы ижәуам, ауатка иңәхъы инеигом. Хара наха маңара хүшә-фышә маат рыху акампания қаҳцент. Архара бубуа ухаршәент сгуахуонт сымахә?

Пармен. Ишқаухәои сабхунда абас. Ирхәо иумаҳа-хъен «азы наанаго азъша нағоит» ҳәа. Аңыц аайх'үент, зегы акоуп.

Гоги. Схы тууа сыкоуп ағы асаант!

Пармен. Уи ахүшә сара издыруент. Уаалеи Александр Иван-иԥагы дхаманы ҳзап, тәңцикуакгы аанаҳкылап. Ани азынш изгы илымха инташшып, уи арақа ишьапы алышыаттәүл.

Гоги (*атыхутәантәи уи наажәақуа зегърыла игу шашхуаз удырраты*). Иагъаумхәан уи уара наха дузаангуоуп, уаб нашыя науп, ибзиашәа нахәа абаацьсы.

Пармен. Сара ахәара агсыжыр ҳәа умшәан. (*Рөн-цъагы рмахуарқуа еибаркны рөннархоит.*)

Гоги (*ацех ахъ даахъаҗәын ус өааитүеит.*) Хара азээр дхазцааузар ачакомбинат ахъ ҳонт. Лассы хааниент, Пармен ус ами!

Пармен. Уажэыщәкъа ҳмаауен, мишән! (Аттыңиң
шааплацәкүеит.)

Грышьа (урт аңдээлтлакь). Мап, изакумцуазаап жәбома!

Лиза. Арт тұхашьозар абри атзы газет ишанырғаз адагы акры атахызма. Ақытлықакуа рұыбыа итарғыланы, ақатабаахәа изәо идәыкүп.

Лена. Ауағы ма дшәозароуп, ма дыпхашьозароуп, арт уигы-уигы рылам.

Уартан. Сара иңласшо дара маҳәи бхундеи қазшыала ишениңшү ауп.

Лиза. Раб иашья, Александр Иван-иңғагы имгуацә наңғаны хара дырцәйкам.

Грышьа. Зызбаху шәхәо дызустда! Уи дара ратқысты деңдеоуп. Иацы сыйшәмем сарен акино ахынтаң ҳауан. Луманат зык аажәирц акрыфартта ҳыңталент. Акабинка ақынтаң урт рыхықгы аадәйлтті, аха рыбз акуакуа ұлданы, риңапы изықумғыло. Ишиненуаз асфициант үхөис илеисирц налагент, аха ауаа рыбжылан, цәгъала идәйлірхәйт.

Уартан. Шәаңғылиш есымшагы амқуба азы авнагом. Урт иқартақую зегын рзы бууала рхы насырц икоуп. Сара иацы сзаңдажәоз хымъада зегын ртып наарласны икүнцөнт. (Убри аамтазы игоут ателефон абжы.)

Уартан. Алло сұырғуент. Уартан соуп. Апрокуратура ақынтаң ауп шәхәмә? Бзиара жәбаант. Иахызалац иңеит. Ибзиоуп, даеа саатқ аштыах афрына ача тыргонт. Абзиаразы. Зегын еилсқаант. (Ус игоут быжъқуак. Риңә азна ағы ыжәнни шыктоу удырраты шааналоит Пармени, Гоги, Александр Иван-иңеен. Харантәигын шуахауеит урт ырччабжы. Аусуңә цоит ацеаха.)

Александр Иван-иңға. Абас шәеенларпәәни шымқаз, афыраңаа. Ачабаба аазуент акуу, ачабаба!..

Гоги (ибжыны ныңқакны). Ус ауп, аха ани земрчины идәйкуу үсынхуак изутаун.

Пармен. Хай тынч ҳазмыцәо ҳашъенлауцен ични иббаза афрына итыргаша Уартан.

Александр Иван-иңға. Уи итәи мариоуп. Уи сара дыстахны даазга ұышшәшьома, хыхынтаң даарыштыт. Аха убри убас уск итәзгалан ихала дахәаны дцо. Ишәгуаламшәен уи этип ақын аус иуа абригадир изаауз?

Гоги. Уи шъахгуаламшэон! Рағхъаза аусура өнгөлүгээ
аёны 300 килограмм ача иғымхеи. Акапанга ишиздүрүз
еңшүш ианаасырхумар уи акухент... ОМР369-Щ

Александр Иван-иңә. Ус акуу үүшшэштүйнчилгээ
“калашьа амамызт” ҳәа дахзашибыры даламгеи. Арахь иза-
хәни иара дтанакырц егынгүз. Аусзбартеи нареи иенибарххо
идәнкүуп!

Пармен. Саб иашьа, абри уара уахъцалак акраагартакуа
ушъарыкүшэон. Иугуаламшэон уара алиниекатэ цех
зихабыс уанықазгыы иқаҳцакуоз?

Гоги (*иаацъашъаны*). Ы-ы, уара, уака қаташьас намоу-
зеи, алиниекақуа шәфозма?

Александр Иван-иңә. Уара ағаза, уаагы иқаҳцакуа
з ақара анцәа есымша иунталайт, уи атәү уажәи изхәа-
тәүзеи! (*Ижәны дышыкоу уағы имырдырыррц шиши-шиши*
еңкүтүп ацең ахь иңиңеихоит.) Сара аусуцәа снарылаңышып.
(*Дұытқ данынасқылакъ аусуцәа рахъ ихы аарханы.*) Ача-
баба аазуент акуу, ачабаба!..

Гоги (*ибжы ныңдакны*). Ххамыждара аазуент сгуз-
хуунт.

Пармен. Александр Иван-иңә дахъхамоу узыршәозеи? Иугуаламшэон уажәи заңгуа акомиссия ҳәа цыоукы
мааз? Азынк азы даара ropyedырцәгъян, аха аштыхъ изаин-
күтәент. Саб иашьа аус ақацаразы дхаталажәуп, урт ирән-
шызы аллах, идырп!

Гоги. Саб иашьа, саб иашьа ҳәа угуб'я уштәоу, хмы-
кумабарақуа зегы ани ағыстаа изаацәтихәэр, нас иеникъа-
ны укуашала! Сара сцавиши бригада аус ахыруа ақында.
(*Уахъ дәоит, даанхоит Пармен имаңара.*)

Пармен. Иацы иаасоуз акы схы исзамырхуент, аха
уажәитпәкъя ента енкурчаку сүйба итамлои. Аекспедитор
Пармен иашьа имбент аускуа рықаташь! (*Диенни истол*
днахатәоит. Иблокнот аацәырганы, акы аңас абрадалаго-
ит.) Анакладной ианымлауа фышә килограмм ача нахъхытәи
аточкакх, шә- килограммк—егыирахь. Аекспедитор Пармен
ача шаны данаауда иңиңеихоит аңа. Ааи
шыри-тали, убри зегы сара истәхозар. (*Даахууцны*) аха
усгы қаташьа амам, ути-сыти еиштоуп. Абригадир Гоги
иакумзар, ача амщу сыйтода! Александр Иван-иңә иакум-
зар, ҳара ара ҳнызкылодаз! Ааи Уартан ахы цаҳә-цәхә згу
иңашааша, уаргы уағы ибызшәа уаҳауда үказар. Аха мап, ус
уаламгандаз, ус ҳара узымцар қалап. Аңхал қаззо иаҳынтахыу

амаа аитоит, ус ами! (*Исаеналоит Александр Иван-ицъа Гогии*).

Гоги. Сара ишәасымхәаз уи хайр хирбом ~~хәзүүшт~~ ~~түйжүүшт~~ ~~иңгүүшт~~ ~~иңгүүшт~~.

Александр Иван-ицъа (*иңсахы түйжүүшт* *иңгүүшт*) избахъяз ракузамкуан иаархәны ишикунргылаз ауп алаку. Амажәакуахафы Грыштацәкъагы апыйкахәа дысөагыланы, икашәто хуартам хәа дсацәажәонт. Ус узцарым Уартан, уаангылар наха иуеибъхарын!

Пармен. Уи итәы сара ишмысхәаз ауп, изарласны арақа ишьапы алгатәуп.

Гоги. Еен, уара иутәни зың маат сыйкухгы, уи замта збондаз.

Александр Иван-ицъа. Сара азәырфы сышталахъеит, аха ахъхыхаҳәа сааует. Сара сшыапы акукъара Уартан ишихәо еиňш имариам. Сара акырцьара аченцыка қастдахъеит, хатыр сыйкуздо азәырфы ыкоуп.

Пармен. Айара мцахуцәа иканамдо икоузен! (*Гоги иаҳъ даахъаҳәны*.) Саб иашы, изаку сыйздыруам сабхунда, уаңза еиňш дыккам, маңк дишәо далағент. Ани ахырьыга науп зегы агуткъара хәзто.

Александр Иван-ицъа. Уи наунагза арақа даанхар хайр шықамдо арыы излыруеит. Мчыбжык аштыахъ убри арақа дубозар сыхъз ала усмыгъхан. Ма ху-минутк иусура дыштагымхари, ма ацең ақны атаңын дахо дызбап. Нас атәымә ахасыргылап, убри еиňш приказк зәп, аха ахадә еиқунажәо.

Гоги (*дүрбяатәа*). Уара ушенбгоу хара анцәа ҳшы, Александр Иван-ицъа!

Пармен. Саб иашы уара иуеибъасшо азәыр дымасар уаха иңсы ихыцзаит!

Александр Иван-ицъа. Амала шәара шәееларцәаны шәықаз, аус шыжәулац ижәула. Ача ацәаакыра, азы, азыка, урт зегы сара аформакуа рыстап. Уажәы ижәбама мшәэн, ишәымдүруен!

Пармен. Хара хеенларцәаны хәкагушоуп. Шәара шәахъхамоу хгу үүбуоуп.

Александр Иван-ицъа. Нас акадр ииашаны икуиргылом хәа акритика сзыруеит. Маҳәи, бхундеи, аб иашын зегы хеенларцәаны аус ааует. (*Пармен иаҳъ ихы аарханы*) Иугузлашәома, ҆ыхъашәа зны агазет ҳанырымиз, акадр ииашаны икуиргылом хәа? Сара схататцәкъагы сыхъз анын. Приказла уара аусура уаамысхт. „Агазет на-

ныз афакткуа зегбы табыргыуп, зегбы ртып икуточ^{*} хөд аредакциахь ашәкү рзығыт. Уи акухеит. Хумш-фымш рыйтахь уаргы утып акны аусура уналасыргеит.

Пармен. Сылашара саб иашьа, уара шакан⁴⁰ түрүүлүүх хью сара исзымдыруа цыушьома. Уара уакумзар сара уажэя сыла хырщәажы цъара статазаарын.

Александр Иван-иңа. Улымча саркъада иубараһа сара сейбганаты уи усырбарым. Уартани эхы зкуачраны икоу урт аусуцәен шака ртахым икундкундлаант. Сара сыбда бубууп, ауа сымоуп.

Гоги. Ухаткы хцаант. Сара сцапишь, ача афрына итыргазар амашына иакурцартэ ирасхәап. (*Дааоналоот Лена.*)

Лена. Ача афрына итаагеит.

Пармен. Инаганы зегбы амашына иакушетца.

Александр Иван-иңа. Ачабаба аазуеит акуу, ачабаба!

Пармен. Сабхунда ишыкахталац енпш, ус ами.

Гоги (*ашырхәа ичүннеихоот*). Сара уажэытәкъя игуастонт, нас зегбы ртып икустап.

Пармен. Саб иашьа, ишәасхәарызын абин Уартан хүшәкү ишәтароуп. Абна илоу абга наха унапаңы иааугап акумзар, уи унапаңы дузагом. Иара ус, закуан түшрак настаны, ишыкашеталац енпш..

Александр Иван-иңа. Иазхоуп шыта, знык ишәсхәеит. Аңцаа шәенибаймыбраант иаргын шәаргым (*Ибжының тақыны*) Уи шәара шәэткүйсгы сицәшөйт. (*Убри аамтазы шәкү ббыйцүак кны дааоналоот Гоги.*)

Пармен. Ирласны ифы афактура.

Гоги. Аа, уажэытәкъя. (*Акы аора даалагоот.*) Ача шкуакуа хүшә килограмм, ача аյшь — быжь э килограмм, ача икуватәа түшүшә килограмм. (*Уи ииөөз Пармен шаанырк'үеит.*)

Пармен (*даалацәкүны*). Уақа ианым шака килограмм ыкоузен, нацтән акара акуу, енхау?

Гоги. Хар амам, икоуп түшүшә килограмм инареиханы.

Пармен. Сара уажэштә съыруеит, уи уажэытәкъя атып икуцаны, ара сышәзап. (*Жындээлтүнү дцоит.*)

Александр Иван-иңа. Пармен дфырхататпәкьюуп иалаухызуен, аус ақаташаа ибзианы итсент. (*Гоги нахъ дааскъакын*) ачабаба аазуеит акуу, ачабаба!

Гоги. Еен, наазуеңт ах... (Убри аамтазы ашэ *артты даафна*лоит Уартан. Арт ағыцьагы, рөү *раханы* ирхэ-*ара* рзымдыруа, ишанханы *иаанхоит*.)

Уартан. Пармен ичей нареи амилициа *дааныгрыжсан*. (Гоги арт ажэакуа шиахаз *еүнжшүэкъя* истол ахь *деихоит ишвэлз афактура* түижэарц.)

Уартан. Баша ухы ацьабаа аумырбан, ифактурагы имырхьеңт. (Исафналоит *Лизеи, Грышьеи, Ленеи.*)

Грышья. Шэаргы уахь ишэйнхьонт. (Александр Иван-иүеи Гогийн инеихуађши-аахуађшьеңт, нас инеиштагыланы речикархоит.)

Лена (*даалацэкүны*). Набаргон арт?

Лиза. Акурортахь акухап, нахыртыгыз иңент.

Грышья (*инацэкъараракуа аашкүтэнд инаадирбоит*). Ус ауп уи ишадыруа, афы асаант.

Уартан. Ачабаба ацыхуа бабахеңт акуу нас... (Зегын ақыркырхэа иааибарчкоит.)

А тъа 2 да.

Х. ЦЬОНУА,
Ал. ХУАТЛАНЗИА.

АУАФИ АУАФРЕИ

Аскетч

ИАЛАҚУОУ АУАА:

АРДАШЫЛ — джақымуул.

МАРУШЬА — дофициантъхэйсуп.

ХЫЫМКА — уи лъха, дынцьныруп.

Ақалакъ аётән акрыфартакуа руак ақны ауп. Акрыфарта инығандаонт Хымкен Ардашылы. Урт ағыншылдың инициаторы астолкуа руак инадтәалонт.

Ардашыл (агурбъара иғыншүх). Сылашара Хымка, изакутә жәғандуаштұхъароузен сара сзы нахъатән амш!

Хымка. Избан?

Ардашыл. Апсабараңы уи еихау гурбъарас икоузен, упсызыңдароу апхәйзбей уарен шәыблакуа абзиабара рыхдәхәйла шәеихулаччо шәенендтәалоу.

Хымка. Уара шақа ишшізаны иухәуазеи зегы!

Ардашыл. Аапынра енгурбъаны уахашаанза лаңзәа-
ихъыш қамтқакуа агуил амаху икүтәаны иркынықуа ашәа
хаакуа зхә оқарматыс сенишхә, апстазараңы сыйбықалан
бызиабара наунагзә сашәаҳәағны.

**Хымка. Уара абзиабара уанаңцәажәо апсабарагы
асахъа түх'уазаап!**

Ардашыл. Слашырбага Хымка, сара истахыуп на-
алыркынаны бызиабара аката еиңш исхапъаз, сыйкуаны са-
маны ищаңын ахахынахоу.. Адуине ажәғани адгылы
ахъевнталогы саңмыжъкуа сагаларц стахыуп.. нак бгу
атахъ, уака сара сзы көшіфрак ықазар!..

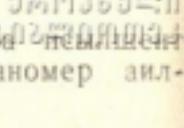
**Хымка. Сара исзенлекауам, уарен сарен макъаназы
цъя хзеибамдырзұ ариакара абзиабара ахъузцәыртыз!**

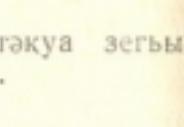
Ардашыл. Сылаара Хымка, „ахаз уабаңы“ ҳәа
ианазцаа „хымха-цымшы мғылалырхара сцоит“ ахәан
еиңш, сара истахын бара сыйбуаламшәа зо бызиабара слав-
лаблы сцар!

**Хымка (дааччаны). Ишсоуҳәара шақантә ҳайбаба-
хвоузен уарен сарен?**

Ардашыл. Барен сарен рағъхъаңа ҳайбабеңт акино
ақны, ускан насырлашәа ҳтәартакуа цыарак еиқушәеңт.
Хымшқа аздуаны аусура миши банаалға ҳайқушәеңт бұғыздәа
быңы. Ашытакъын дағазнык актив реизаракны ҳайбабеңт.
Ибгуалашәома дағазынгы амза ашәахуа ҳақуңча быңы
агуашә ақында банаңсқазгәз? Ускан сара истахын бызиабара
исызцәыртыз аартны ибасқәарцы, аха бұғыздәа быңы.

Абартқуа зегы маңума ҳабзиабара азхарағы? Убри смысъы шакантә телефонла сбаңајәахъоузен?

Хымка. Ааи, исхаштыз, абри телефон аномер тада?

Ардашыл. Изыңдайзозен Хымка, сараңынан бөзыңдә руазәк лыла аус ахыбуаз ателефон аномер аил-каара. (*Даашуеит аофициантъхәыс.*)

Аофициантъхәыс. Сышәзызырфуент.

Ардашыл (*даахъаҗәны*). Иахзаага афатәкуа зегы иреңбыуу, нара убас афы, акониак бамегзакуа...

Хымка. Сара арыжатә эжәзом.

Ардашыл. Иага ус акузаргы маңџак бжәып.

Хымка. Мап, мап.

Ардашыл (*аофициантъхәыс лахъ даахъаҗәны*). Быз-гылоузен бәаббаза? Ибасхәаз бмахәзен?

Аофициантъхәыс. Уажәытәкь! (*Диарыдтын дцо-ит.*)

Хымка (*шаалцымбханы*). Сара исгуајхом Ардашыл, аофициантъхәыс ушлаңдажәо!

Ардашыл. Сылашара Хымка, урт аофициантъәсакуа убас ауп раңдажәара шатахыу. Сара зегынцыара абас сәәжәо цыбышьома? Ибымбари нас санхуа сышлаңдажәо. Ажәацыпхъаза „шәхаткы“ акумзар уаҳа даеакы схәо сыйбарам.

Хымка. Дызустада уи „санхуа“ хәа узәмы?

Ардашыл (*дыұхашашәа дааччаны*). Сышәтыңңышқа Хымка, шака өамыршыагала бсаздааузен... сара... Сара санхуа хәа сызәшу бара бар лакухонт хәа сакуғуб¹-уент.

Хымка (*дааччашәа*). Имгуұкуа ипсхъада Ардашыл, аха уара нутахыуп зегы наарласны иқаларц.

Ардашыл. Сара сгу изанагоит бара уажәштә ибниазаны сеилыбкаахъеит хәа.

Хымка (*лыбжыы ныңдакны*). Ааи, ибниацәкьаны иеийлескаант уажәштә.

Ардашыл. Сара аргама агура ганы сыйкоуп ажәффанаң ишешениуа икыду аиатәа насыпүс ишсоуа бара бақуша-хатхозар.

Хымка. Умыццакын макъана, ибнианы ҳаибадырып. Настыс сара сани саби ргу налсуа бзантыкты инықусы-мгац, уртгы ңыца урдырп, сара есқынгы ишуасхәалац енпш (*даашуеит аофициантъхәыс афатәкуа лыманы.*)

Аофицантъхэыс. Иzzышэхээз зегы шээзаагент.

Ардашыл. Иаабонт нааба, халакуа тыхэм. Амваз
абыржэы бхакуа-шэакуа хамат шыбуа аринахьетыг-ибуу
зар, ибдируазаант ашшыпхызын зирдо ашэку бшанысцо.
Нас ибтаххар бкуаригы иула хамат. (Аофицантъхэыс
ажэак мжээзакуа днаарыдтны дцоит.)

Хымка. Аофицантъхэыс хамат луент уаацас, нас
дэых'уркьозе?

Ардашыл (*ацэцаа аы ртжатэаа*). А-а, ари ба-
хуацши сыхаара наалгаз ахээзбакуа шака ижъакцоу? Хы-ы,
ацстра быкушаанд, аха иабакоу, атаатиажэ аццэеиримга.
(*Аатгылара*.) Уи уадафым. Сара абри ацэца итырку-
кууаны изжэуент бара схыртээлээ бзы, хабзиабара анаунаг-
захаразы. (*Ижэуент*.)

Хымка. Иатахзам сныхээча анкылара.

Ардашыл. Икамлари сылашара, баргы цээнцак
ааныбыклар?

Хымка. Дырфетых иугуаласыршэонт; сара арыжатэ
зжээзом.

Ардашыл. Иагъя ус акузаргы мацзак биаёыхуа.

Хымка. Ибзиуп нас. (*Днаачыхуаны иныкулыргы-
лоит*.)

Ардашыл. Сара шакантэ ибасхэахъоузен, сылашара,
бани баби сбырлыррацы. Сара меижъарада агура ганы
сыкоуп урт сширгуацхаяала.

Хымка. Урт сара узбаху анрасхээ „даабандаз дзе-
ниш чкуну“ хээ уамоуп икарцаз.

Ардашыл. Ицабыргну?

Хымка. Аан, сан иццэажээ хааумахээгы дцаант.

Ардашыл. Нас бара ишпъабхээн сыхаара?

Хымка. Сара дсырхуар акалашээ икалоит, аха
иццэажээ шэахаратэ шэаангугуара зны хаштакамлари хээ
ласхэент.

Ардашыл. Сыргуацхонт, сыргуацхя ус бхээзар.
Хымка. Саргы сакуугув'еент уи.

Ардашыл. Сара изжэуент абри ацэца бан лныхээ-
чээзы. Ажэа „ан“ даекы еицьшэм. (*Хээзбала атах-атаххээ
асаан дасуент: даашуент аофицантъхэыс*.) Бабадэйку
бхы раҳаны. Иабакоу асалфеткакуа? Абыржэыцээка быфны
бцаны нахзаага ашиколад!..

Аофицантъхэыс. Ибзиуп. (*Дцоит*).

Хымка (*лгугахы түүжээжээ*). Абас еицьшала дырфетых
сан уанлацэажээ Ардашыл, иудыруазаант аускуа
шеенимхо.

Ардашыл. Уи бан длеигъашаанза дахътаоу дымгыла-
зит абағданажэ.

Хымка. Аха ари сара..

Ардашыл (*диалъххыланы*). Сыхаара, урт ртэс сара сакара издыруада. Уи илтахыу ханцо хъяка-пышбака маат аяара амцху налынтахааршээр ауп... Абас уажэс акультура ду икоу зыцэмачу ауза даара ираацоуп. Аа, исгуалашээз, нацы аполиклиникағы сусурамш алгара мачџак шагыз, тахмада къағ хүчүк ашэ лааңнахант, „ашоура сымоуп, схатыц сыйсуент абыржээндээс нумыхушэтээр қалом“ ихэн атарбел енгэш дсылапьны сикыит. Убри атахмада къағ хүчү иканицуаз афыза сара ахаан уағы иканиционы дсымбацыэт (*Хылма лхы-лчы ачышыатэбара аныгьшуеит. Уи атхмада къағ ҳээ эзижээз лара лаб иакузсаал...*) „Уара уоуп ахушэтэра зтахыу, сара сакум аха, уөүумхушэтээр убжысуент“ хэдышымақаруаз деймакы-чакны цэгъала ддаылаагент.

Хымка. Ааи уи сахант. Атахмада даара игу иханы дыкоуп.

Ардашыл. Акультура злам аяа ус ауд ишрыкунаго.

Хыымка. Уажәштә хзалап. (*Асаат дахуа түшү.*) Сара абыржәштә афны сыйказар акун.

Ардашыл. Мшэн, бара бами «уази лимонатк аажэйп» хэа арахь саазга. Уажэы бзыришак «уазеи?»

Хъымка. Ааи, уи табырғыңуц, аха саб игу маңк еңкарам, ирласны ағынка сарапул.

Ардашыл. Бабигу баальсун? Ихъзен?

Хымка. Сендроу, ашоура имоуп-

Ардашыл. Цэгья даргуамцуулт акуу нас?

Хъымка. Цэгъаза.

Ардашыл. Усана куха баб ахушәкуа изахъшаап. Сара наарбан чмазара заалакгы ахъаа хызеуа ахушәкуа афны исымам акгы ықаҙам.

Хымка. Итабун! Исзымъшаауа хүшэйк Җалар адырра устап.

Ардашыл (атээца абы нягтээнэ шаашьтих'еийт). Сара даача ныхээфак зжэуент. Дныхэзазаант ачымазаа, наарласны ияуаант агуабзиара нагза. Амала сыхаара Хымка, хара ахакыымцээ ишхахутоу еицш, сара исуалны исыгъхажоит ачымазаа дзенгьшроу, абыржэыгцээба сбыццаны дгуастарцы.

Хымка. Мап, мап, нахъазы иатахым узара.

Ардашыл. Иагъа ус акузаргы сара сбыкугу б'үеит
бани баби сыйбырдырып хәа...

ОМРІЗБҰЖЫ

Хымка. Ибзиоуп. Амала уажәштә халап өзбекшілдік
Ардашыл. Уажәйтәкъя. (*Атах-атаххәза асаан да-*
суеит.) Изакузең Хымка ара ҳағналеңжытең былахъ енку-
шәа збоит. Бгу иалсаз акыр баҳама ұярапыр?

Хымка. Мап, акгы.

Ардашыл. Банаҳтахзамыз быззаза ара бғылан, уажәы
банаҳтахха апъшәа еиңш биыташәкүа бенеит. Шака хшәараны
иқоузей?

А официантъ хәыс. Уажәйтәкъя. (*Уи қъаадбұзыц*
нилырк'үеит.)

Ардашыл. Быст абарт. (*Дарақуак ириәны астол*
иниқүиришаеит.)

Хымка. Мап. Уст аа, уара уъарапуа, сара исшәонит.
(*иара иұрақуа ирхынхәны илтоит, лара лъаратра дын-*
тағшүеит.)

Ардашыл. Изықбатзазең абас, сыхаара Хымка? Мап
сара исшәонит. (*Ашэара далагоит, аха илуам.*)

А официантъ хәыс (лыбжы нытқакны лытъча лахъ).
Нак дәэлганы доужь ахашың хъаа, слымча саркъада изба-
раха анцәа десумырбан.

Ардашыл. Изакузең бара бқунд-қундуа ибхәо? Иау-
уен, апъхәыс хамағағыашәа иқоу. униқара бебмырчынишь,
мамзар ибдүруазаант башхысырхуа, бматурагы бамууааны
бышщауа.

Хымка. Мап, уи лматура амхра азии уара иумаңам,
зматура иамхтәу уара ухататәкъя уоуп. (*Ардашыл шаацъа-*
шыаны деғатқьюоит.) Сан илоуҳәаз ажәәкүа иудыруазаант
атыхуа шеенимхо...

Ардашыл (*дуалыуашо*). Ари бара бар лакутәкъяну?!

Хымка. Ааи сан лоуп. Иацы аполиклиникағы ашоура
зманы атахмада къағ хүчү инеиз, уара узтахәхәаны идәйлу-
паз саб иакун. Иахъа сан улацәхәит.

Ардашыл. Сыхаара Хымка, сара урт шракуз сыйзы-
рзомызд...

Хымка. Шәенбадыр ахакым ухатқы, сан лоуп
(*лнапты нархханы лан дирбая.*) Уара иумхәази баби бани
сырдырхәа. Аа, шәенбадыр.

Ардашыл. Сылашара Хымка...

Хъымка. Ди, уаха аусура ирласны бзалгауама? Сара
уажэы афынъа сстоит.

А официантъ хэйс. Аан, наан, сшаалгап ЭКБИИЗ БЗАХЬ
ЭПС-ДОМЮСС афынъа снеиует.

Хъымка. Абзиразы азакым. Иухаршт абзиабара
зегы. „Илоуцаз ауп нааурых“уа“. Иухоумыштын ауафи
ауафрен. (*Хъымка дындээлтэнд цоит, Ардашыл длеизкуф-
еует, нас ихы астол иныкүүмжьует.*)

А пъарда

К. ГЕРХЕЛИА

«Р'ЕАЗЫКАРЦЕИТ»

Аскетч

ИАЛАҚУОУ АҮАА:

ДЫГУА—25-күн шықуса иккүйсін.

СЫРМА—ласық, 20 шықуса лхыңуент.

Сырма чамадаң киңи, лкасыра еғиңи лиапала өркүаталенуа дааңыр-
дует. Ічамадан наргыланы атзы аңыз арасынан дахуаңшует. Да-
аңыршует Дыгуа иплашыч имахуар нахшыны, чамадаң иқиүп.

Дыгуа. (ажәлар рахъ). Аа, абар сара сеңпш аусура
наңыбыналаны нааз даеаңы дахыгылоу. (*Лара лахъ.*) Сыр-
ма ара бабақаз? Мишыбзина!

Сырма (иниркымкыша). Дыгуа! Бзина убаант! Ағынка
үцома? (*Рнапқуа еимырх'уеит.*)

Дыгуа. Ааи, ағынка сцоит. Бара?

Сырма. Үнан, ҳаймфалаңауп, сарғы сцоит.

Дыгуа. Амашына анбаций?

Сырма (лналы нахоу асаат дахуаңшуа). Ицоит...
ицоит, ицоит; „без двинадцат минут тридцат“ азы.

Дыгуа. Үс акузар ҳаҳъзонт. Аекзаменкуа шыбтииз
хәениш, аекзаменкуа?

Сырма (лылахъ неңқұттаны, лхы ныңқұта-аақұт). Ааи исоумхәан, исоумхәан, смаққункыит зынзаск.

Дыгуа. Избан үзүшті, иқален, ибзымтии?

Сырма. Исзымтиникүа, ишғасымтии, аха ағстааңа реи-
ңыш, сара стәйи наңкыит ауп.

Дыгуа. Уеизгыы иқален нас?

Сырма. Иргуамъхо итәй уажәи иубама, сыргуамъ-
хент ауп, рыла сыхгылт, дук мыртыкуа рхатакуа снарха-
гылартә.

Дыгуа. Уеизгыы, уензгыы?

Сырма. Адиректор исеихәа удыруоу уара? Җааны цыза
беазықатданы баа, сынтаңа ихатәаит ихәент. (*Хұчы-хұчла дұрын-
лишында аттыуара далагоит.*) Мыта дымсаант, итқю ақы
сқызар наргыы игудданы сарғы сеысшын ҳәа ишакуск'уаз.

Дыгуа. Хан үзүшті, ибхәо закузеи, аекзаменкуа бти-
зар бышпәрарыдрымкылеи?

Сырма. Исыздыруам, исыздыруам! (*Лылағырзқуа чаб-
рала илрыңқьюит.*)

Дыгуа. Цъя ихәенишь ишикалаz, цъя...

Сырма. Уажәы иуасымхәари, ажәа ахы мәдәниустыци-
хуа узхәом. (*Итәоит ағыцъагы атәартағы.*) Үңәндиевләсә
ра Такъя имхатә ицәалазит" ҳәа, арт амшкуа сара срылазыр
сықазаарын. Саант Akya амза 12 азы. (*Хүчү-хүчла лгу аал-*
харшты дгурбұатқа аңғажәзара дналагоит.) Амза 15-нә ак-
гыы ҳтизомызт. Ашъжымтән шаанза агуарадаx гулеира
сцент. Амшын ақны сызхарацәкъя сөйскуабеit. Иара амшын,
мыждағыы зақароузеи үхәарауазеi! Нас Ботанически сад ахь
сцент, нас Обизиана питомник ахь, уахынта амузен, уа-
хынта афиндикулиорахь —ани амашыннакуа кыдззала на-
ххало. Скараха амза 14 руха „Брадиага“ сахуацшит. Ех,
Радж рыцца как жалка. Адырфаене нахтиуан аекзамен.
Атехникумахъ сцарц сдәыкулеit. Автобуссталарцы ша-
ғыз, ашофер ашә аиркызаарын, апсык ашә схы автахахъан,
иқасцоз, саанхеит. Ант победа үракуак ықами, такси ҳәа
аума изыштоу; шофер пажалста сга ҳәа сбыацәы-бъацәит,
аха азәгыы дхъяцшы дымхуамтшит. Сыфуа, сығысы сгу на-
вщахо, схакъ-пъыкъуа акласс снығналт. Бзагхазен ҳәагыы
исацәхант, аха агухъаа мкыкуа аблет нықусъяан сөйриша-
ны саагылт. Азцаарапуа исыртаз зегы ртак аччахәа исхәе-
ит: сыжәла, сыхъз, сабхъз, ашкол сахъалгаз; акы зацәык
убра сыблеi ианкуаз сымхәеit, урт сарамоу Куаста Цыят-
ипъя ихатагыы изымдыруазар қалап. Аштыахъ, убра хатса еи-
куа ғынта дук дтән, цасхәа азцаарапуа сито далагент.
Акарта ақны Москва сырбен ихәеit. Москва нахъя избазма,
идсырбент, ахышшәтхәа; уажәштыта ихарбеi Akya ихәеit.
Akya, Akya, Akya ҳәа акартағы сшенимдоз сылакуа сыхъырц
акгыы аасыгымхеит, аха Akya ҳәа ахъаныз сымбент.—Нас
ибызхарбом акуу айхәэзба, Akya?—ихәан иқышә снықуи-
тент, иқышә хжәартә. Сара сығысы Феин скаркы иныщачит,
асқак тәмбарыла дахъсацәажәаз азы,—ишәсмұрбакуа иш-
пашәсмұрбон, уажәы избама, арт ахымшк сқынъаха сало-
упеi, абыржәы ҳахыкоугы Akya ами... Аа, абри ижәбо
зегы Akya ауп, схәан спапкуа нархханы агуарад иналасы-
рьшит.

Дыгуа (*дыччоит*). Ха, ха, ха ақунагатәкъя рзыбуит.
Akya ҳәа акарта иабану, Сухуми рхәар акун ҳәа. Нас уеи-
збы тметкас ибызкүдыргылеi?

Сырма. Ибзиоуп, бдәылт рхәан сдәылтит, ианырта-
хыз анцәа идирп.

Дыгуа. Нас егырт апредметкуа шъабтиi?

Сырма. Ағбатән аан асахъатыха ҳартент; сара иб-
зиазаны ашәкү ақны ишикатацәкъаз иакутысхыит, аха хара

афра ауп уажәы иҳамоу ихәан, арцағы дсацәхан стөлүү цент.

Дыгуа. Асахъатыхра бхәоу? Уеизгы сахъас Итыштап х'узаз?

Сырма. Папаскыр ироман аёы Хымур лхағсахъа шарпшүү хәа акуу „адаска“ уамакуак анын. Сара саалаган, ашәкуаёы лсахъа шану еиňш аклачкур лыбә икыдәхәэланы итысхт, лхағсахъагызы зындааск лара илеиňшни.

Дыгуа (*дыччо, дхышэтны джаҳауа*). Бара уи ахағсахъа хәа изѣңзобраз Хымур лтәм акун иқащатәйз, образ.

Сырма (*ихымзбашо лөйргүааны*). Изакутә образузени, Хымур?! Образ захъзу уажәы сара исуртпома, образ Чичикова ауми, уи хара ашколағты наафхъан.

Дыгуа. Ибзиоуп, аха егырт шپъабтни егырт?

Сырма. Нас сгуаан цасхәа уаха акгысы сымтизент.

Дыгуа. Да, бмачкуинтәкъаязаап. Иара саргыны смачкуинт.

Сырма. Ы-ы, уаргыны ус ухьма?

Дыгуа. Мамоу, сара истиуан, аха... саргыны сгуааны сақуцит. Алектор убыс зтааракуак ситеит, зында газаңас сиңхъязеит хәа сыкоуп. „Сакъан аағынра“ зәймтада хәа дасаңдааит. Гулия нами изымтоу анысқаа, Гулия дзустада хәа деңгасаңдааит. Сара сгу еибакыит, Дырмит Гулия дызустоу сзымдыруа схүчума, ус сыйжәбонит, аха ашәкууагызы үзүүент схәйт. Нас деңгасаңдааит, апоезиен апарозеи злеңшми хәа иңиргизмалы, уаныргуамъхалак ус ами. Апоездли апаровози сзиңымдыраауа, сара уаха акы сымбазаңкуа сыйказма?! Сатаамбајакуа дыышәйрччо, деңгасаңдааит, арифма захъзузеи, аритма захъзузеи хәа. Даңакакум, музга захъзуудыруама имхәен. Хгула Музга уажәы дызбазма, иенгүшэ икүакуа икүцаны егъараан дубаргы халтарра дылоуп.

Сырма. Нас зегъы ртак қаутцент акуу?

Дыгуа (*шемирђагъа ихы дфахоит*). Канишына.

Сырма. Нас узрыдрымкылен?

Дыгуа. Ибасымхәен мшәан, сара истахымхеит. (*Ишы-бајуа инапы иттарбуууаны шеенцых'яа*.) Уажәы уи аха сыммам, шәкук афра саेуп.

Сырма. Ишпә, уара ашәку уөуаныу?

Дыгуа. Аан, аан, даңа пытрак аштахъа бышлеи, Дыгуа Барчан ифымтакуа хәа ашәку тиртакуа рөү еикурчакуа ишеникуу ббап.

Сырма. Азээр иурбахьоу нас иуфуа?

Дыгуа. Азэы иеиňш тұтыңыкты идсырбахъеит. Ралъхъаза аредаңца „Ағысны Каңыш“ ағы иназгент. Уа эрі дүнәуп, агазет нақзантом, ажурнал „Алашара“ ахъ иға хәа сархәент. Иара маң ыкоу цыбышьома, ху тетраджк нархәй аархәны ифуп. „Алашарағы“ сахынеиз аперерив рымазаарын, сышниашаз „Сонуз писателаа“ рұмы, уа миңбзиакуа схәан, снығналт. Уағенкуа наза-ааңак дтәан, ах раңәа дуағуп нара. Иаразнак деғагылан сиапы сымихынит, апъшәә сеніхәент.

Сырма. Уаңа иуеиңдәен?

Дыгуа. Уабатәни ихәан дсаңдааит. Сара сағамхакуа с-Күтолтәуп, сышәкүәфуп схәент.

Сырма. Нас иара иихәен?

Дыгуа. Аа, хәарас натахыузен, укутолтәзызар ушәкүәуп ихәан, дааччент.

Сырма. Нас уғымтакуа игуалъоу?

Дыгуа. Игуамъханда, исгуамъхеит хәа сенимхәози?

Сырма. Нас уажәы урт ркыпхұуама?

Дыгуа. Канишына.

Сырма. Диңда хаас, Дыгуа Барчан иғымтакуа хәа шәкүк қалахырцу нас?.. Сарғыы патаркас ускан ак сүутроуп нахуа!

Дыгуа. Гүк-пұсылана. Уи бзиоуп, аха уажәы ағыны баниеллак аколихарахь бааи ҳәа бархәар, ишпәбуен Сырма?

Сырма. Аколихарахь-ба? Уаңа рура рымфаант. Ғыттараамтак аанғасра сцоит Ахушақа, саншыңа рахъ, нас папа апаспорт сзамих'еит, агуарадаҳы аматура саленцоит.

Дыгуа (*дхуңуа, илақуа кыдырхаланы хара дыңшуейт*). Ех, ханхұқкуаз сгуалашәар, иқаҳпакуоз бхәарауен?

Сырма. Ааи, исгуалоумыршәан, исгуалоумыршәан. Иахъа хулаанза қыят-қыят хәа Дәмшү хтамзи, ауроккуа згуалашәодаз. Шыри абыржыы саныхұчызы енпш акундаз изакутә матураз исоурыйз?!

Дыгуа. Изакутә маңурузеи бара ахуңкуа ирымоу?

Сырма. Ы-ы, иухаштма ани апъошты аварапқны иқаңталоз?

Дыгуа (*дегачамкны*). Иқаңпозд бара апъошты аварапқны? Аа „пұйт“ ханыхұмаруазу?

Сырма. Мамоу уара, закутә цытузен нутахыу, ауроккуа кәжъыны апәрғыла ханахыңоз, ы-ы-х закантә исаңдахъazz уби аңыхуала, аха уи сабжъозма.

Дыгуа (*иғуалымыръхазакуа* дычко). Ех, ускантай стул-лабмыршәан, ҳәзызәацәкъя закантә иҳабжыхаз. Уажәү урт аинституткуа иртоуп, атара ртоит, ҆хъака ишонъ. *Харәдәл* Уажәшта ағоштыта аваракынгы ағиңцагаты иқаҳдо *акпыш* ықам барен сарен. (*Дхууца.*) Да, бара аматурахъы бцап, аха абри сара сабаңи, иқасцари?

Сырма. Иқасцари захъзузен? Уара ашәкүкуа зыфуент умхәеи? Акуа цьара хан дук укудыштәозар акухап.

Дыгуа (*дааңзыръхазәа*). Аа, аиашацәкъя, ашәкүкуа, зымыштәкъи, (*даалкъаны*) абыржәы акы схы иташәеит, убри зыроуп обизательна.

Сырма. Изакуи уара ухы иташәаз?

Дыгуа. Абри рчагак ықами, (*иғуларшәо*) акомед җәа аума изыштыу, убри зыфуент.

Сырма. Акомод моу утакызар ашәйндыкурагы фы, аха акы сара патаркас исумтар зузом.

Дыгуа. Патаркас моу уи бара бхата ибхысхәаарц сгу итоупен, егъя иччархухап.

Сырма. Аччарху уфырц утакызар, уара ухы наххәаа, енхай чарху қалом.

Дыгуа (*шемргубзыб'уа*). Уи ҳәзыръагы наххысхәаауент, мамзаргы, даәекала наххәозар—ачкунни азбаби.

Сырма. Ух анышә уагаат, ирхүүхәаауен уара урт?

Дыгуа. Ишъабасхәари, ани, бзия ишенибабо, убас итегъгы. Баала урткуа зегъы амашына ақны уағлас ибас-хәап.

Сырма (*даалкъаны*). Абааъсы „машина поехал, машина!“

Дыгуа. Кох! Стои, стои шофер, стои!

Сырма. Унан, анышә сфааит, нахцәымцен!

Дыгуа (*инапы җъо*). Ничево, иңазааит, даәекы хац-цап, уажәы баала акиноахъ! (*Иңоит.*)

А пъарда.

РУШЬНИ ЦЫОНУА

АДИРЕКТОР ИПЪХА

ИАЛАҚУОУ АУАА:

НИКУАЛА — ашкол адиректор.

НАЗИА — нара ипъха, 10-класск рөы дтәоуп.

КУАТАТ — ашкол хъчаф, 65 ш. ихыңуент.

БАБУ — рцағуп.

ДАВИТ — }
НУЦА — } 10-класск рөы итәоу атағцә.
ДУСИА — }

ЕФРЕМОВ — Ақуатәи нааз акомиссия дреиуоуп.

ТИНА — ашколаётәи ашәқуլъхартә аихабы.

АРТЦАФЦӘЕИ АТЦАФЦӘЕИ.

Актән асахъя.

Ашкод аштаң ауд. Өфізьара иғылоуп шыапызыптың зеңдегі астол гъезжықуа, настахашәә атлақуа риңапкуа раҳы иадқатылуп атәартакуа. Итә-
оуп ажәабатәни акласе атағыза, Назна лыда. Даануент Куатат.

Куатат. Дад, атағыза шәйыззыптыша?

Давит. Арсағы халзыпшуп, аеазықатцара ҳамоуп.

Куатат. Аекзаменкуа шәәнбарылагой?

Нұца. Даңа хумшрыла ҳалагонт.

Куатат. Дабакоу Назиа?

Дусиа. Ағнықа дыкоуп дмаңт макъана.

Куатат. Даара дәңиза бзиң дшәымазаап?!

Дусиа. Избан?..

Куатат. Уштың сгу зағылтәәзент.

Дусиа (*шаттамбашәә*). Шәгү тұлтәәртә иқалтазеи?

Куатат. Мап, дадраа... Митәык қалтцеңт ҳәә акум исхәо, митә азәгы изықатцазом, аха лара илыхутам уи еніпш. Шәара шәңшыраарала сынтаң хашкод иакуршан еңтасқант ашет ғышзакуа. Ариабжырақ, хашәтқуа хыщәтәаны ишгоу збонт, аха изгаз ҳәә азәгы дысыздыруамызт. Иахъа адиректор иуадағ сиыналазар, рхатқекуанза наагулыхәхәо ашәтқуа иргулатоуп; „ари заабгазеи“ ҳәә санлазщаа, лаб, ахәаха лымтакуа „сара ашәтқуа бзина избонт азы илаасыр-гент иңдеит. Уштың уиңаңыз ұхатазар..

Дусиа. Назиа уи ағыза луамызт.

Давит. Иажәа анағұлаха ит.

Куатат. Сара хынфажән хуба шыкуса схытуент, аха макъана сыблакуа ирыгымхазаңт, ауағы деиллискаартә сыкоуп. Уи азы сыйгурға жәга. Уи моу сынтаң абаҳчакуа-тәқыя сеилимырхыт.

Давит. Избан?

Куатат. Акғызы сыйзырам изхықанцааз, өарықас иенди иузықатцом ҳәә акузар, сара саагылазар бзина избоз абаҳча аазаракун, аха...

Нұца. Ұс наанхама?..

Куатат. Ұс наанхеңт аан, хаңк ңыарғынанымда-
зент, абақча еилүмхыр иғалома!?

Дусиа. Ибзиамында ихәозма адиректор, ибзиахозар
акухап, нара имдыруен наха.

Куатат. Ибзиазар аабап тагалан (*дәңдәт.*)

Нұца. Ишәхә ағызыцәа, иашоума ари?

Давит. Хара дахъырхагоуп ари ағыза қазто, ашкол
акуша-мыкуша арьшжонт хәэ ентаххаз уи ашкол иатахыуп
азоуп, аха жәа-класск рөң итаоу Назиа макъанагъ илзеи-
лымкааңт ашәт анырааңалакъ ихжәаны ишырымгауа.

Дусиа. Иқалап илзымдыруазар.

Нұца. Даңа жәабжъкуак иқам-наным анеибылто,
усқаңа илдыруеитең!?

Дусиа. Назиа, Никуала Бирам-иңә дипъхауп!

Давит. Адиректор дипъхауп акушы! А-а, ассир уи
акухап баргы лхаху зылбх'уа, бгу наанамгаант уи даңа
закуанк лымоушәа.

Зегы. Лабак наххыршылазшәа ҳаикароуп.

Дусиа. Уи уара уаңкыс лылшоит!

Давит. Ииашоу аус азы алшара змам хәэ азәгы
дықам.

1-тәи аңағы. Биашам ағыза, биашам, ибзейлимкааңт
макъана аеырғаңырақуа раамта шщауоу.

Нұца. Азә ҳаңсы тоушәа дықам, адиректор дахъ-
иңханау.

Дусиа. Уи лара илциәфоуп.

Нұца. Хәа хәа аарла дзыхъзарызгы, излыхутоузен
пышбен-хубен лзықургылара?

Дусиа. Шәара азәгы дшәениңәаны илтөм хәэ уи,
сгу наанагоит.

1-тәи аңағы. Зегъ бзиазаант, ахасабраз дышқақоу?
Илыхутоума хъя, афизкультуратә аурокахъ зынжаск днеизом,
арңағ Дамен лхы доуижъзан давоуп, ахатәы бышәа аку-
зар фажәак нашан илзығуам, нас наарбан ҳара дызлахаи-
быу, ихәеиш?

Дусиа. Иқалап афизкультуратә урок алагылара лы-
лымшозар!

Давит. Даара илыгыуп, излымшашагъ азә лоуп, дыз-
капануа аихаذا штылх'уент илгуапъхар.

2-тәи аңағы. Ажәакала ишәхәе мүшән, уртадағы
адиректор дахьиңхан азоуп.

Давит. Жәаха акомдәр реизараңы лара ишәкүйелілік
аңаға икуғылаз санаңдаңәжәе ишәымбози Бабулы Михаил
иңхан Никуала Бирам-иңең шағагылаз, сара истахын лаҳы
лыстарц, аңаға ҳашаңыз ашә күдкүлән дахьцаз азы, аха
адиректор иегаңыраңжыт ишәмахануази иихәоз?

Дусина. Уи шақа лгуаң шәыммоу ала сарғының
сышәтахымзар акухап?

Давит. Назиа лтыхәрыкъуа даара брымқұщақалан
баҳыримоу азы.

Дусина. Ибзиоуп нас сышәтахымзар сцоит.

Нұза. Бцала, бцала, аха ус быздарым. Шәааленшы
абаҳчахь, нацы наңдаанхаз ҳрашәәп (*ищоит* Давит ида,
дааиуеит аңкөл ашәкүйелхарта аңабы Тина.)

Тина. Мышыбзиңакуа!

Давит (*дәғағылоит*). Бзия жәбаант!

Тина. Үнатәеишь Давит (*инатәоит*) Уара уәыны
моуп усқуак.

Давит. Сұйраңаент.

Тина. Сара исахауеит адиректор иңхан уареи аускуа
шәыммоуп хәа. Истахыуп гүк-пүсек ала сшәңхраарц (*Давит*
даатрысуеит.)

Давит. Аңхәызба дыңдәгъам аан, аха ҳара қазлатсағ-
шоу ала, макъана иңаамтам абзиабара алаңәажәара.

Тина. Назиа бзия дубонит...

Давит. Имцип Тина, иқалап азәы бижъазар.

Тина. Мап сжъазам.

Давит. Мап акум, аха бжъоуп Тина. (*Аатғылара*).
Бзыргылада Назиен сареи ҳабжъара қыабъариас?

Тина. Азәгъы. Ианеиңлескаа сара схала наңшызыгент
абри аус қасттарц.

Давит. Избан, азәыр дбыхәама?

Тина. Уара узы ишыңдәгъахо удыруоу Назиа думгар?!

Давит (*иааңыашъаны*). Избан?

Тина. Избан-ба? Назиа адиректор дипханап, илүлшонт
уңаңа акузаргы цыара уенцалырхар.

Давит (*дәғағылоит*). Ари шыа?

Тина. Артсаңзәэ зегы лығыны иненеует - иаңаует, нудыруазеи нузылзбая.

Давит. Мап, Тина, сара мчыла азәгы бзиң дәйрәбом.

Тина (*дөңгөлөйт*). Уара иузеибышуп, сара сзы акым-заракы.

Давит. Сара сзыцәшәо ҳәа ус сымам. Убас уашты-ринахыс сыйбаҳу ғъаргыы иләлмүршәаант, мамзар иеенхә-рым (*дәңгөйт*).

Тина (*лхы ртысуп*). Ибзиуп, иласхәан, аха ушахъ-хуа дыр. Уаха лылымшаргыы сыйтәа укласс уахалырхап.

Назиа (*дыңцакны дааиуеит*). Сырғуан, аха инхәаз зегы сзеилымкаант, акы даргуашәа дықан, ибеихәазеи?

Тина. Исеихәаҳ'уз акыр былшозар дахырыхутауп.

Назиа. Мап ихәеит акуу?

Тина. Аи, мап ихәеит.

Назиа (*дұытраамтқаң дхуңуа дғылоуп, Тина абаңча дұытыдалан ашетқуа дрыхуатшүеит*). Раңза исындуулыкит Давит, сара сатқыс Нуңа деңғылаушыеит акуу, даара ибзи-уп, сара исылшап шәара шәеніңкьара (*дхуңуа днатаңоит*). Абар ғышыкуса түеит ибзиабара сымоүижтеи. Иагъя итазгаларгы сара сахь дхъамъшит, аха Бабун иарен еснаты-еизыуаа зам, лара лыурок аңы дахалырхартә шыасзықамтари. Баша сан длахәшьюма. Тина бааиши исхүңыз басхәашт. (*Лыбжыы наҗаракны*).

Тина (*дааскъаяа*). Ибхүңзеи?

Назиа. Бабу иласхәашт, жәаха Давит инхәаз ажә-куа: аекзаменкуа ианрылаго, аурыс бызшәа аңы акомиссия алатәамкуа аекзамен тира дшакушаатым, ғабагы; ишитахы араионахы ашәкү алаңтара, адиректор ашкол ишахутоу дацклап-шум ҳәа. Арт зегъ урт рымха ақында иназгар бзиарак идүрбом. Уажәазы ари ауп исылшо, уштәнгым схуулашт.

Тина. Уи бзықаттар хшыфла аус буеит.

Назиа. Сааңкулаз схы сзалак'ум абри ақыта, ишпә-коу мшәа иңәмәфаза!

Тина. Саргы убыс Назиа. Ашкол шәшаурыштылакъ сыйкуцуан, сгу цәгъя иңәйбүеит.

Назиа. Ма ағызцәэ бзиакуа сымандаз исхараз, Дусиа затәык лыда ухы наздукулаша азәгы дықам (*Дусиа дааи-уеит*.) Бабаказ?

Дусиа. Шәара шәахъ сықан (*днатаңоит*). Сгу ғәжәөйт, икалап исызхымгар..

Назиа. Азәйр дбаңқама?..

Дусиа. Мап азәгым.

Назиа. Нас?..

Дусиа. Ағылшын бара бзыхәан бзия рхәаум, үсихуа имам Давит Доууда. Сара нахъсаҳая ирхәоит, сгу шынажәо рдиреует азы.

Назиа. Иртахыузен урт сара сөй?

Дусиа. Бахъреиңбыу наңашыңыны..

Тина. Ирдиреузаант, Назиа, Никуала дышиңхай, лара илтхамы алалығзонт (*дааскъашәа лыбжы рмачны*.) Сара сзыхәа зегъ акоуп рыхқуагы еиниркъаант (*ашәа ҳәо дзоит*.)

Дусиа. Абра ҳышқаз даает Куатат, амитә қапо бара бзы ашкол ашәткүа лгент ҳәа.

Назиа. Ахтыңшша атахмада, ара аусура ишъапы алихыр аума дзыргуақ'уа?

Дусиа. Уи идгылент Нуцагъ Давитгы.

Назиа. Идгылозар рсырбап, уажәы ус рхәоит, аха...

Дусиа. Абарт зегъы Бабу илахәа, уи илылшонт Никуала Бирам-иңәа илымха ақынза иналгарцы, амала имаза-зароуп.

Назиа. Абар Бабу Миха-иңхә дахъаая, илаххәап нахъя азәгым дмааజент ҳәа.

Бабу (*дааиуеит шәкүқүак лкыуп*). Мишыбзиакуа, шәара шәыда азәгым дмаазаци?

Назиа. Мап азәгым дмаац, нағыммааузар қалап, нацы ханенциртиуауз хаазом ҳәа рхәеит.

Бабу. Иртахзами мшәа аәазықатара?

Дусиа. Ххала ҳәазықаңтоит рхәеит. (*Назиа лахъ дынхъаъшыеит*).

Бабу. Даара ибзиоуп даба наабап рыешазықарпо. Аекзаменағ ихуартам роур усқан ргу налсып. Сара излазбо ала сыйтәтәи ажәабатәи акласс нахыцуа маңхонт (*ашкоклахъ лұғыналхоит*).

Назиа. Дусиа, сара Бабу ақы ласқәоит ара бықаз (*дығаны длышиңталоит*.)

Дусиа. Абар Нуца дахъааниуа иласхәоит Давити Назиен бзия енбабауашәа илхәауа сахашт. (*Нуца дааиуеит*.)

Нуца. Давит дыббазар Дусиа?

Дусиа. Давит дахъықоу схәом.

Нуца. Дабакаларишь уи, ари ақара имазаны?

Дусиа. Мап изымазоузеи, аха.

Нуца. Уеизгы.

Дусиа. Инасың длацәажәөйт.

Нуца. Инасың бхәоу, дарбану?

Дусиа. Ы-ы, ибзымдырзон Давити Назиен бзия ишебабоз?

Нуца (*иаалцәымылжан*). Исыздырамызт.

Дусиа. Ибыхъзеи Нуца, бхы-бөй апъишшәы бығысанынтеи?

Нуца. Акгы башоуп, ус сыхлахат гыжышәа икалент ауп (*дәоит*.)

Дусиа. Рацәа изабытысхынты бымада хара ҳанбазар Давити барен бзия шәенибабо шәқаҳтарым (*даадәллүт Назиа*.)

Назиа. Баала Дусиа, абаҳчахь, ибасхәөйт бзенгур-бъаша акы. (*Еибарчко ицоит, даашуеит Давит*.)

Давит. Дсыдызцилазеи мшәан убри апъхәзыба. Иарбан бзиабароу уажә ларен-сарен ихабжылаз (*дхүцуеит*.) Мап, ари абзиабарацәкъягъ инатәым, ара маанак ыкоуп. Аха еил-каатеуп. (*Даагылоит, ашкол даадәллүт Бабу*.)

Бабу. Даара хгуаңкуа умоуп ҳәа сахауент. Араион-ахъ ашәкү хзалагало ағынуа.

Давит. Ишпъя, изакутә шәкүзен?

Бабу. Уара нудыруеит ибзиатәкъаны заку шәкү.

Давит. Ишәазхәада Бабу Миха-иңъха, ари енпъш ибашоу ажаабжъкуа?

Бабу. Ибашам, ахә зынзаск ииашоуп. Амала ухы иазенцәоу ауп икаутцауа, иаабап иаҳа зышәкү ииаинуа.

Давит. Скомәар блет шаҳатуп, сара ишықасымтаз.

Бабу. Баша уцыбыа итоуп укомәар блет (*дәоит*.)

Давит. Абар ассир сахъакүшәа, артағәэ рсовет қамлацт, ианаакала лара лпредметахъ ихуартам сылтозар акухап (*днматәоит ихы кны*.)

Куатат (*даашуеит еигүшә кны*). Икоузеи, дад, угу бзиами?

Давит (*даагылоит*). Мап, сгу бзиоуп, аха Бабу Миха-иңъха дсықумакарны дцент.

Куатат. Избан?

Давит. Араионахъ ашәкү лзаластазшәа азән илен-хәент.

Куатат. Уи хъаас икоумтсан.

Давит. Мцәшәашьасгы исымоузен, абар иаарласны, аекзаменкуа хылагоит нас аекзаменахь сналмыштыр.

Куатат. Умыцакын Давит, устәкъя ицом аускуа. Ус анакуха араионахь ашәку фы, аекзаменкуа рзы уахъынта ауафы дышәзарыштырц, шәкласс афы знапы атазыфуа иратарәни. (Люйт, иаашеит егырт атәңәзә.)

Бабу (даадэвилтны). Шәабаказ шәымхәон, хаазом хәа шәымхәази?

1-тәи ацафы. Изхәада хаазом хәа, хара шыжъаахыс ара ҳакоуп. (Даашеит Никуала.)

Нуца. Ашкол абаҳчахь ҳакан.

Никуала. Ишәтакызен уахъ, аталара азин шшәыммам шәымдирзор? (Настхя иғылан Назиеи Дүсиеи чвоит.) Сара ишәсхәахъент уахъ инеиз ашкол ишьапы алих'еунт хәа. Даба ишәхәениш икашәпозыз уахъ?

Куатат (даашеит). Сара иуасхәонт афыза Чикба, ацафәа уахъ изказ... (Назиа дцоит.) Урт сара соуп изыштыз, рефыза Назиа ашәтқуа ишырзылуа рбарцы.

Никуала. Ирзылуазен ашәткуа?

Куатат. Еснагъ ихытәцәаны илгоит, сара сцааует избан хәа?

Никуала. Апафцәа уштит, аха ирлышозен?

Куатат. Шаҳатра рылшоит, ирлышо рацәазоуп.

Никуала. Иззықарцода шаҳатра?

Куатат. Ирацәазоуп.

Никуала. Уакүц Куатат амақарракуа, ашишыртакуа уара уаткысгы иаадыруазар қалап.

Куатат. Сара узлассашшуа, хәа ус сымазам.

Никуала. Нас сара исымоума?

Куатат. Ирацәазоуп...

Альарда.

Афбатәи асахъа.

Уаанзатәи атың. Рыжыы иышакшәа синажәөнт Никуален Бабун.

Бабу. Убри афыза зфыз еицәоу даәакалагы дхашътапонт, хәарада уажә ажәабатәи акласс ахъзала акомиссия аакылсыр ихуартахом, ҳаргы ҳагхақуа рацәоуп.

Никуала. Ибдыруама араионахь ашәку шифыз, ба- цәымфашьо?

Бабу. Ииашан издыруент Никуа Бирам-иңә.

Никуала. Бабу Миха-иңхә, Давит уажәйтәрәккүйн таҳцо хәә акгы хамам. Убри ақынта макъяштап шылап, таангы ҳамоуп бмыцакын.

Бабу. Иашоуп, аха...

Никуала. Ари мағазароуп. Куатат ианинаха имхәарц залшом, сара даара сицәшәонт уи атахмада.

Бабу. Ихы дакуиттә Никуала Бирам-иңә.

Никуала. Сара шақа истахыузен иамхра... Тыңх абаҳча наағалаз зегы инапы итахған итины ағара ааганы иштөтенцент. Атәә ғытк сүт схәан имуит, ҳашкол иатәзар атағыцәа ирфар акумзи, аха иуам, арахь инқәаз бмахауази иацы, адунеи азна агхакуа сымоушәа десидгылоуп, сыйтәарниахыс ара дәстарым. Урт зегъ бзиазант, аха иара иусс иалоузен жәантә исеиңдәахъент Тина Мъералашвили лтәы, „аңхъартта ашә аартзәм, ашәа ҳәә абаҳча дытоуп⁴ ҳәә.

Бабу. Арт зегъ аазыхъю Давит иауп, аускуа зегы уи еңтихонит.

Никуала. Сара ибасымхәен даара бизәлымхаз ҳәә!

Бабу. Уажә азкызыська акы саҳант иуасхәару сыйздырам, макъана цықа еилыскаанза.

Никуала. Изакухарызиенш?!

Бабу. Назиа тың литом, иацы дцәыуа дыштәвз сна-лыгылт, ибыхъзеи ҳәә санцаа ақыраамта исалымхәент, аха аштыахъ илсырхәент.

Никула. Икалазен ихәениш ирласны?

Бабу. Бзиа дубоит, мчыла дыршәазы дигарц игу итоуп ашкол дшалгалакъ.

Никуала (ибжызы наҗарракны). Ииашан ибхәома?

Бабу. Лара ләала исалхәент!

Никуала. Мап, дистом уи сыңхә, дистом! (Идәйкү-лоит.)

Бабу. Назиа лхы аахыуцәаргы Давит дицом. Уи азы сара агура усыргонт, уаангылиш зын уара иумаҳазазшәа уқаз, сара исоухәаз кастоит. (Никуала дциоит, Бабу лхала дхууцеит.) Ишъя ииашамхари ари аус, ииашар Давит итың сара дыкустап (ашкол днығналоит. Иаа-шуеит атағыцәа.)

1-тәи атағы. Дара ишыртахы иқалома хара зегы ҳағылонт Давит ихуартам ҳәә ахылтаз азы, иаагароуп акомиссия!

2-атағы. Изагароуп иаага, дабакоушь Давит, шәа-леинш наххәап. (Ицоит, дааиуеит Давит.)

Давит. Рацэа исылгейт, сынтара сзахымтуазаап. Иреи-
быны издыруаз аматтараразы ихуартам хәа сыртент. Исаарушъ
акомиссия ашәкү ахырызызы? Ех, Бабу Миха-ицханың
дыруама шака бзыхумгала бшжьюу, аха наацышхра икоуп
нааша, десиват рацэа хшыфла Назиа, лгу италкыз наалыг-
зент... (*Ихы астол иныңууцоит.*)

Бабу (*даашиеит*). Ухы ухууама? Ма угу наалазар
ихуартам хәа ахъуюуз?

Давит. Мап, сгу наалазам, исыхутан азы исоуит,
амала инашәйгүнт рацэа шәгу иташәкүз фырхатарыла-
тәкъя.

Бабу. Сара цэгъашаку хәа акумкуа, иухутаз устент,
уара узы схы сзырзуам. Амала ихәа; избан дкыддалан
дизумоу адиректор ицханы.

Давит. Бабу Миха-ицхан?

Бабу. Ари еиňш аус хумгароуп адиректор нахар
утенк'уент зынзаск.

Давит. Мцуп, Бабу Миха-ицхан, ишәазхәада ари
еиňш ажәа?

Бабу. Назиа лхата исалхәент.

Давит. Назиа-ба? Былжьеит ауп, ихабымтсан.

Бабу. Сара ихататцәкъян сыкоуп, амала ари аус ёен-
хом иудыруазаант сара адиректор илымхә ақында инасы-
гзонт (*дзоит*.)

Давит (*ихала*). Ишъалхәен мшәан, дкыддаланы
думоуп ба? Еицәоу аус сзырпъшаант (*днамәоит, даашиеит*
Нуца.)

Нуца. Иззыуузеи Давит ихуартам хәа, аурис бызшәа
азы аума?

Давит. Акгызы сыйздырам.

Нуца. Хъаас икоумтсан, иуриашан... (*Иаашиеит егъырт*
атчаецэа.)

Давит. Шәааскъеиш афызцәа ишәасхәонт икалақуаз
аускуа. Сара исзыкацууп аус бүүала. Назиа нахъа уажә-
раанда исмыңдырзакуа дсыштын лыекыннатцәкъян, аха
илтахыз аускуа ёемихошәа анылба, даалаган дкыддалан
дсымоушәа Бабу илалхәент. Убри ақынта илтахыуп, лхы
дахуарц сара сентакъаразы. Жәаха Тина исалхәент зегын
ааткааны къаңбарна хасабла. Убри ақынта уажәы наарласны
акомөар еизара ҳамоуп, уа шәыкүгүлароуп, уи анаалыңыц
нас лабгы илло заабап. Бабу нахъа дсыкумақарит, аха ика-
ллаша сыйздырам.

Нұца. Иарбәнзаалак акы лылшом, зегы азж *иеліш* хакуғылонт.

Абжұқа. Хакуғылонт, хакуғылоит. (*Атабақең ашкол инығналоит, Куатат аңла ашъапы даағыны, даан загы ирхәауз наҳауан.*)

Куатат. Изакузеи мшәан исахауа, иашахаруш?.. Излоугарызеи Давит игура, уи дычкуноуп, иқалап ус дқыд-циланы димазаргъ, лара илтакымкуа. Аха иқалап Назия игуаң лыман иқалцозэр. Еилкаатәүп мамзар ақкүн дтадырыхонт (*днатәоит, даашуеит Назия.*)

Назия. Куатат, сұзыцәа убахъазар?

Куатат. Мап, исымбаңт, дад (*Назия дәэзықулоит.*) Дад, баангылишь минутк. Бышеку нахъа артоштыхынтаңнаа зектен.

Назия. Иабако?

Куатат. Ара сұзыба итоуп. Амала аказы сбазда-уент, убри сабхәар ибыстоит.

Назия. Иарбаныз?

Куатат. Ушты баргъы бтыръхауп, азәй бзина дыббар алшоит. Сара ушты акры аасхыцуеит, аха истахымуп акы салацәажәарц. Давит Доууа бзина бшибо басқәоит бысцә-ымгуаан.

Назия (*даагурбъан*). Бзина сибоит ба? Исызхатом?!

Куатат. Бара бымсаант.

Назия. Саргъы дысцәымбәзам (*дтоит дгурбъашәа лышеку лхаштұны.*)

Куатат. Ах-а-а, архәйзба хучы рацәа издырит бағста-аракуа. Уи атып икүстап.

Бабу (*даашуа*). Мишыбзиакуа!

Куатат. Бзина ббаант, Бабу, шәускуа шъацон?

Бабу. Хускуа архәрахәа ицоит!

Куатат. Мап, нағыбзиацәам шәускуа.

Бабу. Избан Куатат уара еснагъ ҳара ҳзы агунчыхъа зумоузен?

Куатат. Бгу нағымсын шәусуракуа зынжаскгы иқаматым. Ҳидиректор нақузар ашкол нағыуи нағзоуи хъаас имам, акы кылқыкуа ицоит сара сзығноу. Иабенгеи интернат аремонт ақатаразы иртаз архара?

Бабу. Иабенгоз ара имоуп, ус унәампәалан акумзар уамихыргъы қалонт.

Куатат. Цыарамзар-чыргы сизамх'ум, даба избаршамих'ум.

Бабу. Иарен уарен адиректорра енмашек'үеңтүнүк-
лаз. Уара нузбома адиректорра?

Куатат. Хан, хан избаргы қалап, гукалахә аус ууазар иумбо хәа егыказам.

Никуала (*ашкол ађенцырыхътә*), Бабу баануанда минутк! (*Бабу дциит дааиуеит Ефремов.*)

Ефремов. Мышызиакуа!

Куатат. Бзия убаант, бзинала уаабеит. (*Инапы ааимих'еит.*)

Ефремов. Сара саант Акуантәи, шәшкол ақынтәи, ажәабатәи акласс ахәара злақартаз ала аекзаменкуа рөм срылатәарц.

Куатат. Даара ибзиоуп дад, даара, атааңдагы уара уаара иззыпшуван!

Ефремов. Адиректор итыпраң дкаалап.

Куатат. Уа дыкоуп, унен уахь. (*Ефремов дциит, иааиуеит атааңдага.*)

Куатат (*даагурбъан*). Даант Акуатәи ауағы!

Давит. Иашан, иахъаңдәкъя акомиссия еиласыртәоит, дәззцаароуп. (*Ашкол днығналоит. Ыытрак ашытажъ атааңдага аашуеит.*)

Нуца. Ех, Давит изиазцаауда акы дашамхандаз уаха акакум.

1-тәи атағы. Даңахода акомиссия тигозма. Иааирпышын аиашамра зегъы.

Назиа. Акомиссия енуоу ус даант ауп. Уи Бабу лаңкыс иидыруа егыжам. Лара ианыкулыргыла ихуартам хәа уни нагзахоит.

Нуца. Баткыс иидыруа, дбейданы отметка ахымоу ааъшыр хәа бшәэн акухап баргы бзацран, баангыл. Иахъа ириашаант уштантәи амчыбжъ азы икаларан икоу акомеар ензараң ибзиан ахамтақуа баҳтап.

Назиа. Иаткыс сымдыруауда исыртарымызд.

Дусиа. Нас иш҃а! Артаңцәа рхы еилаго үүбышьома.

Нуца. Иаадыруеит артаңцәа рхы шеилагам, аха... Бабу Миха-иңхә, Давит изы ианакузалакгы ус дыкамызд, аха уажәи даазқулаз дееим.

Назиа. Нас уигъ гунчыхъак лымазар акухап, артағы лакум, баша уағыкгы игутакы наигзахьент.

2-тәи атағы. Ауаң башаққа азәгты дықам ибдүруу
сыздыруам акумзар.

Назиа. Сара шәара шәзы ианакұзаалактың цәргә. Ез-
сымцаңт, нағызысымхәаңт. (*Атағын руазәни аштыкъ ала
даашуеит.*)

Иаиз. Давит изиаздаауа зегъ ртак қаңтоит.

Нуңа. Ихатқы уи нааз...

Назиа. Баша ихатқы бңоит, атағын арзенцәоу ауп
иқарпо.

Нуңа. Еицәоу-еицәаму бара ибусым, имхәар хәа
сшәоит иқакуоу.

Назиа. Хәэтәыс имоузен?!

1-тәи атағы. Ахәатәкуа раңәазоуп... Бмыщакын, шәа-
ала аштыхъ ала хұзырлап. (*Ицоит Дүсиеи Назиеси рыда.*)

Назиа. Баша игуубеит, Бабу деибгазар илхәаз налыг-
зонит.

Дусиа. Назиа сара енхәшъак леңпіш бзина бызбоит
азоуп избасқао. Давит цәгъас изыбхуцхьюу зегъы еилика-
ант. Бара ибтахыуп акы ихарајамкуа дабыркырыц, аха уашь-
та даңәеит. Акомиссиахъ ихатъхъар убри ауп сзыңәшәо.

Назиа (*лиапы қыны*). Акы баңымшәаң, Дусиа иба-
хахьюума адиректор ипъха дахахеит хәа. Сара санахыцуа
барғы баҳыцуеит.

Дусиа. Иашоуп, хахыцуеит, аха...

Назиа. Хъзас иқабымцан... (*Бабу даадәылтүеит.*)

Бабу. Раңәа исыңыцит иқастақуоз зегъы. Давит да-
ара ибзиоуп хәа иритеит, аха уиакундаз исхараразз. Барғы
бызбаху иңдәйт лұдырра еилышәкаа хәа.

Назиа (*лыштыхъка әнасқы*). Сзыңналом.

Бабу. Икалома бығнамлар.

Назиа. Айыра икушәандаз раңәа хтанирхеит. Адирек-
тор инхәозеи?

Бабу. Иихәах'уен, даара иңәымыжент бара баһынарго.

Назиа. Сыңналот, аха акғы сыйдырзом.

Бабу. Зегъы акоуп, бығналароуп (*ицоит.*)

Дусиа (*лхала*). Абри акун ибасхәоз Назиа. (*Иаашуе-
ит атағын.*) Ағызцәа, нахъа уажәраанза шәғызара хара
саҳьяцагылаз саташәымцарц сшәыхәеит.

Нуңа. Уи еғьяурым, уажәраанзатәи бывбакуа ахъбы-
риашаз итабуп хәа баҳхәеит.

Дусиа. Ас сшэйдышекълоит хәа сыйкамызт итабул
идуздан. Назиа акомиссна лыпхъеит. Давит даара иб-
зиазан иритеит рхәеит. (*Рнапқуа ааиниркъоит, адиректор*
даадэйлтцеит, данырбалакъ аңаңа цоит.)

Никуала. Изакузен мшәан изакутә напеникъароузеи
ара ирымоу. Раңа сыйба тымрәеит. Иагъа схәандагы аус-
куа ас ицоит хәа сыйкамызт. Цыара компаниак сеазыскроуп.
(*Инапы неитыхны.*) Ара уаан уара ара.

1-тәи атағы (*даашуеит*). Кыршетахызма Никуала Би-
рам-иңя.

Никуала. Ушзахуо уцаны Уартан, адирекор итахыуп
хәа қыжәк имхны исзаага. (*Ашкол дыныналоит.*)

Нуңа (*даашуеит*). Узитахыз?

1-тәи атағы. Амца икъент убама. Ақыжә азы Уартан
иахъ сиштүеит.

Нуңа. Иаапъшүеит аиашақуа. (*Иаашуеит лөмәцәа Ти-
нагъ дрыцины.*)

Нуңа. Бабаказ Тина иахъа?

Тина. Цыргы ағны сыкоуп, Назиа дабакоу?

Нуңа. Назиа лтәи ахәара цэгъоуп, асуд лымоуп.

Тина (*шаалцэмыбханы*). Икалаゼ?

2-тәи атағы. Акомиссна лазщауеит. (*Даашуеит Куат-
тат.*)

Куатат. Давит ддэйлтхьюума макъана?

Нуңа. Мап, ддэйлымтыцт. Иускуагъ бзиоуп.

Куатат. Уигъ бзиоуп, зынгы аңс икалоит, зынгы
абанс.

Давит (*даадэйлтцеит*). Аиаша ахала аеариашоит.

Куатат. Давит ақыр узхәајама?

Давит. Абырахәа исхәеит, даара ибзиоуп хәа исыриаш-
шент ихуартамхәа ахъсымаз.

Куатат. Уұсынтырь бзиахаант.

Давит. Ах-а-а, сқыаңьария бызбазомызт,abar бусқуа
ахъааъшыз, уажәы наадэйлткүар ағызцәа рыгута былахъ
аўхъзы аазган.

Тина. Уара узы цэгъа сымхәеит!

Нуңа. Иаадыруеит бара быгутаккуа, иахъарнахыс бхы
хабмырбан.

Тина. Сара цэгъарас ишәзызухьюзеи? (*Доит, дцэы-
у даадэйлтцеит Назиа.*)

Назиа. Итабуп Давит.

Давит. Сара акгы бзысымуит, ибдыруазар нак ^{бың} храант (убри аамтаз даадээлтны иғааихоит). Ефремов ишшәтхъ гүрӯых к артцаөцә Бабуи Никуалеи ^{Франции}). Мышкызыны икаххаа иббара быкоуп, сара нахъа избызуз атакс итабуп хәа сабымхәозар. Сара избон бара бышбжырх'уаз, бара бгу иаанагон убарт икарпоз бара ѿхъака багошәа, аха бымә баңхъатән аңпәара акун изыштыз. Сара иззымчхант арт реиңш иқақуаз ахуаңсаракуа хашколаң имфаңысуа ианалага.

Ефремов. Ибзиоуп, уара уганахъала икоущаз, ищегъ еилхаргап, имариоу усуп. Шәара шәекзаменкуа раангы сшәйлатәоит, уажәазы абзиараз. (Дциот.)

2-тәи атағы (даашуеит дааңсаха). Ақыжә аазгент Никуала Бирам-иңъя.

Никуала. Уажәшты уара иумаз.

Давит. Бабу Миха-иңъха, ишәхәа, ишәазхәада сара адиректор иңъха дкыддалан дсымоуп хәа?

Бабу (длак-фак'уа даанхоит). Аңәгъы иссеймәеит.

Давит. Мап, Бабу Миха-иңъха, ишәхәароуп абра ағызцәа ишрахая, дызустда ишәазхәаз?

Назиа. Сара схата иласхәеит. Сара дызжьеит. Акагъ лхараңам, Давит сара бзина дызбон, азы исхәеит нара мап аңәнк'уан убриазы сизгуаан сыкан.. (Аңәыуара далағоит.)

Никуала. Аант, бара алагызмал (лышқа иғынеихоит, аха Куатат даанникилоит.)

Куатат. Уажәшты аамта иуцәахыңеит лыбжьара (дааужъыны.) Абри акун иуасхәоз, абри акун уареи сарен еимаңк'уаз.

Никуала. Уара уиашоуп Куатат. (Бабуи Никуалеи цоит.)

Куатат (Назиа астол лхы ықүүжъыны дәңзыуеит). Дадраа, атағцәа! Иарбанзаалак акы шәацәымшәэн. Шәымәа қыакъаңа иаартуп. Аиаша ианакузаалакгы ииааниеит.

Аңарда

АҲҚУА

Адақъакуа

Шә. Ғұачалғы — «Ақолихара издымбайла». Ә-сақъак змоу апиеса	3
Ал. Лашерна — «Нұабун, аемла, ателефон». Цүші сақъак змоу апиеса	21
III. Җекадуа — «Ақбатың акт». Ә-сақъак змоу апиеса	31
«Цынг». Сақъак змоу апиеса	51
«Ағагапұл». Сақъак змоу апиеса	61
«Нарз из» узаан иңсиз». Сақъак змоу апиеса	73
«Исхароуази сара». Сақъак змоу апиеса	79
В. Қаңчарна — «Ә-маақы». Х-сақъак змоу апиеса	85
Ал. Хұатланғыза — «Ачабаба». Сақъак змоу апиеса	103
Х. Цыонуа, А.л. Хұатланғыза — «Аудаси ауағрен». Сақъак змоу апиеса	113
К. Герхельна — «Реавыжартент». Сақъак змоу апиеса	121
Р. Цыонуа — «Адиректор ильҳа». Ә-сақъак змоу апиеса	129

ОДНОАКТНЫЕ ПЬЕСЫ
(на абхазском языке)

Аредактор Ш. АКУСБА

Атехредактор М. ХАХМИГЕРИ.

Акорректорнаа Ф. ЧИЧЕРИА, Т. ПАНБА.

Ахъза икъатцамтоуп Г. МАРТИРОСИАН.

ЕИ 00235. Акынъхъразы анаты атсауп 7/II-57 ш., 9^{1/2} кынъхъ
бъымц ыкоуп. Азаказ № 5018. Атираж 1000.

Кыртсылатен ахадарата ҭыжырта Акуатәи атипотография.
Ленини шул. № 6.

Аху 5 маатк

103/83

